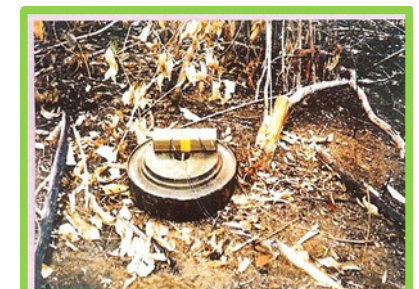




คู่มือ

การจัดที่ดิน
เพื่อประชาชน



กรมที่ดิน

สำนักจัดการที่ดินของรัฐ

ส่วนจัดที่ดินเพื่อประชาชน

คำนำ

กรมที่ดินมีภารกิจรับผิดชอบการจัดที่ดินตามประมวลกฎหมายที่ดินและตามนโยบายของรัฐบาลในการแก้ไขปัญหาความยากจน การปฏิบัติการกิจดังกล่าวประกอบด้วยขั้นตอนและวิธีการตามกฎหมาย ระเบียบและคำสั่งต่าง ๆ บางเรื่องยังปฏิบัติไม่เป็นไปในแนวทางเดียวกัน บางเรื่องเจ้าหน้าที่ยังปฏิบัติไม่ถูกต้อง จนอาจทำให้เกิดความเสียหายแก่ทางราชการ และเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติอาจได้รับผลกระทบโดยไม่มีเจตนาที่จะให้เกิดความเสียหายดังกล่าว เพื่อให้การปฏิบัติของหน่วยงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และบุคลากรมีการปฏิบัติตามนโยบาย กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ของหน่วยงานอย่างถูกต้องและครบถ้วน จึงได้จัดทำคู่มือการจัดที่ดินเพื่อประชาชน เพื่อเป็นแนวทางการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่และผู้ที่เกี่ยวข้อง

คู่มือการจัดที่ดินเพื่อประชาชนนี้ประกอบด้วย ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดที่ดินตามประมวลกฎหมายที่ดินและตามนโยบายของรัฐบาล รวมทั้งระเบียบ คำสั่ง ที่เกี่ยวข้องกับการจัดที่ดิน และประเด็นวินิจฉัยทางปฏิบัติที่ควรทราบ จึงหวังว่าคู่มือนี้จะมีประโยชน์ต่อผู้ที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมาย

อนึ่ง ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติตามคู่มือนี้เป็นขั้นตอนที่เป็นหลักการปฏิบัติที่สำคัญ ส่วนที่เป็นรายละเอียดปลีกย่อยบางเรื่องรวมทั้งวิธีปฏิบัติบางประการ เช่น วิธีการรังวัดและคำนวณเนื้อที่กรณีขอจับจองที่ดิน ซึ่งมีได้นำมาจัดพิมพ์นั้น เนื่องจากปัจจุบันกรมที่ดินได้กำหนดระเบียบปฏิบัติและมีเครื่องมือที่ใช้ในการรังวัดที่สามารถปฏิบัติได้ละเอียดและรวดเร็วกว่าแต่ก่อน อย่างไรก็ตามหากมีผู้สนใจอยากทราบรายละเอียดสามารถดูได้จากหนังสือรวมระเบียบคำสั่งของกรมที่ดิน

ส่วนจัดที่ดินเพื่อประชาชน

สำนักจัดการที่ดินของรัฐ

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	
การจัดที่ดินเพื่อประชาชน	๑
การจัดที่ดินผืนใหญ่	๓
การจัดที่ดินแปลงเล็ก	๓
การจัดที่ดินโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ	๑๑
โครงการพัฒนาเพื่อความมั่นคงและโครงการหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน	
การออกใบจอง	๑๔
การสั่งให้ออกจากที่ดิน	๑๘
การอุทธรณ์คำสั่งอธิบดี	๒๑
การเพิกถอนและจำหน่ายใบจอง	๒๓
ระเบียบ คำสั่ง	
• โครงการจัดที่ดินเพื่อประชาชนอยู่อาศัยและประกอบการทำมาหาเลี้ยงชีพตามควรแก่สภาพ	๒๕
• ระเบียบว่าด้วยการจัดที่ดินเพื่อประชาชน	๓๒
• ระเบียบคณะกรรมการจัดที่ดินแห่งชาติ ฉบับที่ ๘ (พ.ศ. ๒๕๒๕) ว่าด้วยการควบคุมการจัดที่ดินของทบวงการเมือง	๔๑
• ระเบียบของคณะกรรมการจัดที่ดินแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ. ๒๕๓๐) ว่าด้วยการควบคุมการจัดที่ดินของทบวงการเมือง	๔๔
• คำสั่งที่ ๑๑๕๐/๒๔๕๘ เรื่อง การออกใบจองและหนังสือรับรองการทำประโยชน์	๔๕
• ระเบียบกรมที่ดิน ว่าด้วยการเพิกถอนและจำหน่ายใบจองจากทะเบียนที่ดิน พ.ศ. ๒๕๒๓	๔๕
• คำสั่งกระทรวงมหาดไทย ที่ ๔๗๓/๒๔๕๘ เรื่อง แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ ตามมาตรา ๓๐ และมาตรา ๓๓ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน	๕๑
• คำสั่งกระทรวงมหาดไทย ที่ ๕๑/๒๕๓๓ เรื่อง แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ ตามมาตรา ๓๐ และมาตรา ๓๓ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน	๕๒
• คำสั่งกระทรวงมหาดไทย ที่ ๑๕๒/๒๕๔๐ เรื่อง แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ ตามมาตรา ๓๐ และมาตรา ๓๓ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน	๕๓
• คำสั่งกรมที่ดิน ที่ ๒๒๔๔/๒๕๓๕ เรื่อง มอบอำนาจให้ผู้ว่าราชการจังหวัดปฏิบัติราชการแทน	๕๔
• คำสั่งกรมที่ดิน ที่ ๒๑๘๕/๒๕๔๖ เรื่อง มอบอำนาจให้ผู้ว่าราชการจังหวัดปฏิบัติราชการแทน	๕๕
• หนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ ๕๗๑๖/๒๔๕๕ ลงวันที่ ๓ พฤษภาคม ๒๔๕๕ เรื่อง การจัดที่ดินเพื่อประชาชนตามประมวลกฎหมายที่ดิน (ป่าส่วนกลาง)	๕๗

- คำสั่งกระทรวงมหาดไทยที่ ๑๓๓๑/๒๕๐๗ เรื่อง การยื่นอุทธรณ์ต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ๕๕
ตามความในมาตรา ๓๒ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน
- แบบรายงานการใช้จ่ายเงินงบประมาณจัดที่ดิน (แบบ ๑) ๖๐
- แบบรายงานผลงานจัดที่ดิน (แบบ ๒) ๖๑
- แบบรายงานผลงานจัดทำสาธารณูปโภค (แบบ ๓) ๖๓
- แบบรายงานการปฏิบัติงานของช่างแผนที่ (แบบ ๖) ๖๖
- แบบรายงานปิดหน่วยจัดที่ดิน (แบบ ๘) ๖๘

การจัดที่ดินเพื่อประชาชน

การจัดที่ดินเพื่อประชาชนเป็นภารกิจที่กรมที่ดินมีหน้าที่รับผิดชอบตามประมวลกฎหมายที่ดิน และตามนโยบายของรัฐบาล โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน อันเนื่องมาจากการไม่มีที่ดินทำกิน หรือมีที่ดินไม่เพียงพอแก่การทำกิน พร้อมทั้งจัดสร้างสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานที่จำเป็น ได้แก่ ถนน และแหล่งน้ำ เพื่อให้ผู้รับการจัดที่ดินสามารถใช้ที่ดินให้เกิดประโยชน์มากที่สุด ซึ่งมีผลให้สามารถ ลดความรุนแรงในการบุกรุกที่ดินของรัฐ ประชาชนได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ทั้งยังเป็นการสร้างความมั่นคงและความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน

๑. การจัดที่ดินตามประมวลกฎหมายที่ดิน

อธิบดีกรมที่ดินมีอำนาจนำที่ดินซึ่งมิได้มีบุคคลใดมีสิทธิครอบครองและมีใช้ที่สงวนหวงห้าม ตามที่กำหนดไว้ใน หมวด ๒ ของระเบียบว่าด้วยการจัดที่ดินเพื่อประชาชน ไปจัดให้ประชาชนอยู่อาศัย และทำกิน ตามประมวลกฎหมายที่ดิน มาตรา ๓๐ และมาตรา ๓๓ ดังนี้

๑.๑ การจัดที่ดินผืนใหญ่ ได้แก่การนำที่ดินของรัฐซึ่งมีเนื้อที่ติดต่อกันตั้งแต่ ๑,๐๐๐ ไร่ ไปจัดให้ราษฎร โดยดำเนินการรังวัดวางผังแบ่งแปลง และจัดสร้างสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน ได้แก่ ถนน ระบายน้ำ และบุกเบิกปรับพื้นที่ เพื่อส่งเสริมให้มีการใช้ที่ดินในการประกอบอาชีพมีรายได้ในการดำรงชีพ ตามควรแก่สภาพ

๑.๒ การจัดที่ดินแปลงเล็ก ได้แก่การนำที่ดินของรัฐซึ่งมีเนื้อที่ต่ำกว่า ๑,๐๐๐ ไร่ และแปลงที่ดิน ตั้งอยู่กระจัดกระจายไม่ติดต่อกันหรือที่หัวไร่ปลายนาของราษฎร ไปให้ราษฎรจับจองเพื่ออยู่อาศัย และทำประโยชน์

๒. การจัดที่ดินตามนโยบายของรัฐบาล

การจัดที่ดินตามนโยบายของรัฐบาลปัจจุบันเป็นการนำที่ดินของรัฐซึ่งไม่สามารถ ออกหนังสือแสดงสิทธิตามประมวลกฎหมายที่ดิน ไปจัดให้ราษฎรที่ยากจนอยู่อาศัยและทำกิน ซึ่งผู้รับการจัดที่ดินจะได้รับสิทธิทำกิน โดยกรมที่ดินได้ดำเนินงานตามโครงการต่าง ๆ ได้แก่

๒.๑ โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เป็นการจัดที่ดินแบบบูรณาการโดยส่วนราชการ ที่เกี่ยวข้องได้ประสานการดำเนินงานสนับสนุนปัจจัยด้านต่าง ๆ แก่ราษฎรในพื้นที่ที่อยู่ในท้องถิ่นทุรกันดาร ได้มีที่ดินสำหรับเป็นที่อยู่อาศัยและประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลักแหล่ง กรมที่ดินได้รับการประสานงานรับผิดชอบในการรังวัดทำแผนที่แปลงที่ดินทำกินและอยู่อาศัย และจัดทำสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน ได้แก่ ถนนลำลอง และสระน้ำ

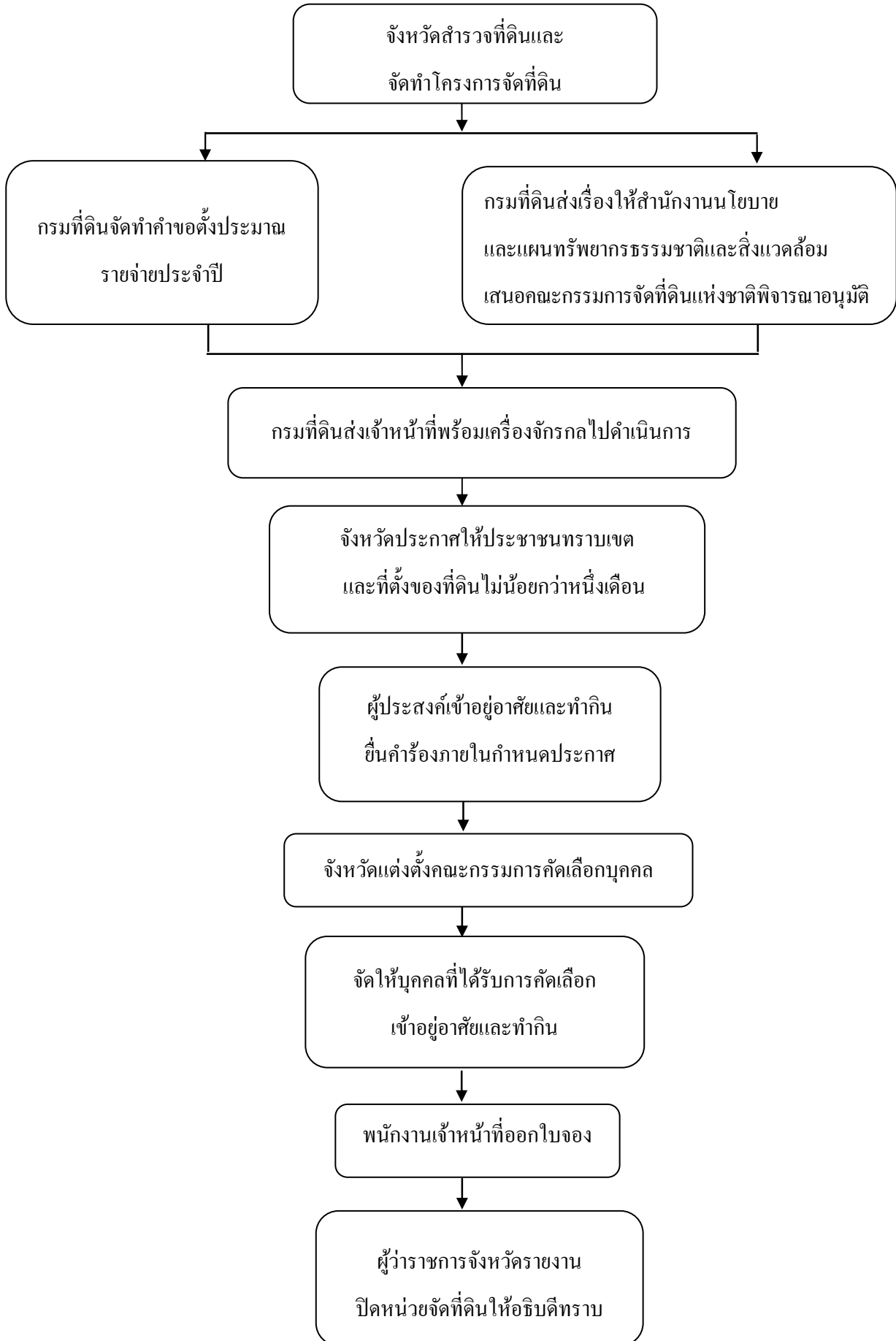
๒.๒ โครงการพัฒนาเพื่อความมั่นคง เป็นการดำเนินงานตามมติคณะรัฐมนตรี เพื่อช่วยสนับสนุนการดำเนินงานด้านความมั่นคงในพื้นที่ตลอดแนวชายแดนไทย - พม่า และชายแดนไทย - ลาว และช่วยแก้ปัญหาของราษฎรที่ขาดแคลนปัจจัยพื้นฐานในด้านแหล่งน้ำและที่ดินทำกิน รวมทั้งเป็นการสนับสนุนนโยบายของรัฐบาลในการต่อต้านยาเสพติด การค้าสิ่งผิดกฎหมาย และการลักลอบเข้าเมือง

๒.๓ โครงการหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน เป็นการจัดที่ดินให้แก่ราษฎรที่อยู่ตามบริเวณแนวชายแดน เพื่อส่งเสริมให้ราษฎรมีรายได้และมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น เป็นการสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนในพื้นที่ดังกล่าว

นอกจากนั้น กรมที่ดินยังได้ดำเนินการจัดที่ดินเพื่อช่วยเหลือราษฎรที่ได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติที่เกิดจากธรรมชาติ โดยจัดหาที่ดินสำหรับสร้างบ้านเรือนอยู่อาศัยและประกอบอาชีพเกษตรกรรมแห่งใหม่ พร้อมทั้งจัดสร้างสาธารณูปโภคพื้นฐาน เพื่อเป็นการช่วยเหลือเยียวยาแก่ประชาชนผู้เดือดร้อนอีกทางหนึ่ง

เนื่องจากการจัดที่ดินตามนโยบายดังกล่าว ส่วนใหญ่เป็นที่ดินของรัฐที่อนุญาตหรือผ่อนผันให้ประชาชนอยู่อาศัยและทำกิน ดังนั้น จึงไม่ให้กรรมสิทธิ์แก่ผู้ที่ได้รับการจัดที่ดิน แต่วิธีการและขั้นตอนการปฏิบัติก็ดำเนินการเช่นเดียวกับการจัดที่ดินตามกฎหมาย มีการวางผัง รั้ววัดทำแผนที่ และสร้างสาธารณูปโภคพื้นฐาน เพียงแต่ไม่มีการออกใบจองตามประมวลกฎหมายที่ดิน

ขั้นตอนการจัดที่ดินผืนใหญ่



การจัดที่ดินผืนใหญ่

๑. การสำรวจที่ดิน

- จังหวัดจัดการสำรวจที่ดินเพื่อให้ทราบถึงที่ตั้ง อาณาเขตและเนื้อที่ตามลักษณะที่ดินที่สามารถนำมาจัดให้แก่ประชาชนตามระเบียบว่าด้วยการจัดที่ดินเพื่อประชาชน หมวด ๒
- ที่ตั้งของที่ดินอยู่ท้องที่ตำบลใด ห่างไกลจากทางคมนาคมทั้งทางบกและทางน้ำเท่าไร ห่างไกลจากที่ชุมชนเพียงใด
- ลักษณะของดินมีความสมบูรณ์หรือความแห้งแล้งประการใด เหมาะสมสำหรับใช้ประโยชน์อย่างไร สมควรที่ทางราชการจะสงวนไว้เพื่อทรัพยากรธรรมชาติหรือประโยชน์ของสาธารณชน หรือประโยชน์ในราชการอย่างไร เพียงใด
- ประสานหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องพิจารณาการใช้ที่ดินตามมาตรการกำหนดชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ ความเหมาะสมของดินและแผนการใช้ที่ดิน ตามระเบียบว่าด้วยการควบคุมการจัดที่ดินของทบวงการเมือง
- ทำบัญชีสำรวจและแผนที่ โดยสังเขปแสดงภูมิประเทศและอาณาเขตข้างเคียง และจัดการวางผังแบ่งแปลงโดยประมาณ เพื่อหาข้อมูลในการจัดทำโครงการจัดที่ดินให้เป็นไปโดยถูกต้อง

๒. การจัดทำโครงการจัดที่ดิน

๒.๑ จังหวัดจัดทำโครงการจัดที่ดินเพื่อเสนอคณะกรรมการจัดที่ดินแห่งชาติพิจารณา โดยโครงการจัดที่ดินต้องมีสาระสำคัญตามระเบียบของคณะกรรมการจัดที่ดินแห่งชาติ ว่าด้วยการควบคุมการจัดที่ดินของทบวงการเมือง ดังนี้

- (๑) ชื่อทบวงการเมืองที่จะจัดที่ดิน
- (๒) ผลการพิจารณาของกรมพัฒนาที่ดินและการพิจารณาการใช้ที่ดินตามมาตรการกำหนดชั้นคุณภาพลุ่มน้ำของประเทศ
- (๓) ที่ตั้ง เนื้อที่ อาณาเขต และสภาพที่ดินที่จะดำเนินการจัดที่ดิน
- (๔) ผลการสำรวจการถือครองในพื้นที่ที่จะดำเนินการจัดที่ดิน
- (๕) จำนวนเนื้อที่ที่จะจัดแบ่งให้ประชาชนเข้าครอบครอง
- (๖) หลักเกณฑ์และวิธีการในการคัดเลือกบุคคลที่จะรับการจัดที่ดิน
- (๗) เงื่อนไขที่ผู้ได้รับการจัดที่ดินจะต้องปฏิบัติ
- (๘) การให้สิทธิในที่ดินแก่ผู้ได้รับการจัดที่ดิน
- (๙) การจัดให้มีสาธารณูปโภคต่าง ๆ
- (๑๐) กำหนดเวลาการจัดที่ดิน ตลอดจนระยะเวลาดำเนินการ

(๑๑) งบประมาณในการดำเนินการ

(๑๒) หลักเกณฑ์ในการให้ผู้ได้รับการจัดที่ดินชดใช้ทุนที่รัฐบาลได้ลงไปในการจัดที่ดิน

(๑๓) แผนผังแสดงพื้นที่ที่จะดำเนินการจัดที่ดิน พร้อมทั้งแสดงบริเวณที่จะจัดแบ่งที่ดิน เป็นที่อยู่อาศัยประกอบการทำมาหาเลี้ยงชีพ สมบัติส่วนกลาง และสาธารณูปโภคโดยใช้มาตราส่วนที่สามารถใช้พิจารณาได้สะดวก

ในกรณีที่ทบวงการเมือง ประสงค์จะเปลี่ยนแปลงสาระสำคัญของโครงการที่ได้รับอนุมัติแล้ว ให้เสนอรายการที่ประสงค์จะเปลี่ยนแปลง พร้อมทั้งเหตุผลและความจำเป็น ให้คณะกรรมการพิจารณาอนุมัติ เมื่อคณะกรรมการอนุมัติให้เปลี่ยนแปลง จึงให้ดำเนินการตามนั้นได้

๒.๒ เมื่อได้รับแจ้งความประสงค์พร้อมทั้งโครงการจัดที่ดินจากจังหวัดแล้ว กรมที่ดินจะดำเนินการจัดทำคำขอจัดตั้งงบประมาณรายจ่ายประจำปี พร้อมทั้งส่งเรื่องให้สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อนำเสนอคณะกรรมการจัดที่ดินแห่งชาติพิจารณาต่อไป

๓. การดำเนินการจัดที่ดิน

๓.๑ เมื่อคณะกรรมการจัดที่ดินแห่งชาติอนุมัติโครงการ และได้รับการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายแล้ว กรมที่ดินจะได้จัดส่งเจ้าหน้าที่และเครื่องจักรกลออกไปดำเนินการ โดยดำเนินการวางผังแบ่งแปลงตามโครงการที่คณะกรรมการจัดที่ดินแห่งชาติอนุมัติ พร้อมทั้งจัดสร้างสาธารณูปโภคประกอบด้วย ถนนสายหลัก ถนนสายซอย ท่อระบายน้ำ จุดสระน้ำ

๓.๒ ในขณะเดียวกันเจ้าหน้าที่ดำเนินการจัดที่ดินจะต้องประกาศ เรื่องการจัดที่ดิน เพื่อให้ประชาชนทราบที่ตั้งอาณาเขตและเนื้อที่จัดที่ดิน และเพื่อให้ประชาชนผู้ประสงค์จะขอรับการจัดที่ดินยื่นคำขอจับจองที่ดิน โดยประกาศตามแบบ จ.ด. ๑ มีกำหนดไม่น้อยกว่า ๑ เดือน ให้ปิดไว้ในที่เปิดเผย ที่ว่าการอำเภอ หรือกิ่งอำเภอ ๑ ฉบับ ที่บ้านกำนันหรือผู้ใหญ่บ้าน ๑ ฉบับ และในที่ดินที่จัด ๑ ฉบับ หากเป็นการสมควรจะประกาศโดยวิธีอื่นด้วยก็ได้

๓.๓ ให้บุคคลที่ประสงค์จะเข้าอยู่อาศัยหรือประกอบการทำมาหาเลี้ยงชีพในที่ดินที่จัดไว้ ยื่นคำร้องต่อเจ้าหน้าที่ในการจัดที่ดินนั้นภายในกำหนดประกาศของเจ้าหน้าที่ตามแบบ จ.ด. ๒

๓.๔ เมื่อครบกำหนดประกาศรับบุคคลเข้าอยู่อาศัยหรือประกอบการทำมาหาเลี้ยงชีพแล้ว ให้เจ้าหน้าที่ในการจัดที่ดินแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่งมีจำนวนไม่น้อยกว่า ๓ นาย เรียกว่า คณะกรรมการคัดเลือกบุคคล และให้คณะกรรมการคัดเลือกบุคคลมีหน้าที่พิจารณาคัดเลือกบุคคลตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดตามระเบียบว่าด้วยการจัดที่ดินเพื่อประชาชน หมวด ๓

๓.๕ บุคคลใดประสงค์จะได้รับการจัดให้เข้าอยู่อาศัยหรือประกอบการทำมาหาเลี้ยงชีพในที่ดินแปลงใด ให้จัดเข้าอยู่อาศัยหรือประกอบการทำมาหาเลี้ยงชีพในที่ดินแปลงนั้น แต่ถ้าบุคคลหลายคนประสงค์ที่ดินแปลงเดียวกันก็ให้ใช้วิธีจับสลาก เว้นแต่ในกรณีที่มีความจำเป็นเพื่อประโยชน์ความมั่นคง

และความปลอดภัยของประเทศชาติ คณะกรรมการคัดเลือกอาจจะพิจารณาคัดเลือกบุคคลให้อยู่ในที่ดินตามที่เห็นสมควรก็ได้

๓.๖ ในกรณีที่ดินที่จะจัดให้เข้าอยู่อาศัยหรือประกอบการทำมาหาเลี้ยงชีพ มิใช่เพียงพอกับจำนวนบุคคลซึ่งคณะกรรมการคัดเลือกบุคคลได้คัดเลือกไว้แล้ว ให้คณะกรรมการคัดเลือกพิจารณาคัดเลือกอีกชั้นหนึ่งตามหลักเกณฑ์ ดังนี้

(๑) ให้พิจารณาให้บุคคลที่มีภูมิลำเนาอยู่ในท้องที่นั้นได้เข้าอยู่อาศัยหรือประกอบการทำมาหาเลี้ยงชีพก่อน เมื่อมีที่ดินเหลืออยู่จึงจัดให้บุคคลที่มีภูมิลำเนาอยู่ในท้องที่อื่นต่อไป

(๒) ถ้าที่ดินจะจัดแบ่งมีน้อยไม่พอแก่การจัดแบ่งให้ทั่วถึงอีก ก็ให้คณะกรรมการคัดเลือกบุคคลจัดให้มีการจับสลากเพื่อให้ได้จำนวนบุคคลพอดีกับจำนวนที่ดินที่จะแบ่ง ส่วนบุคคลที่เหลือก็ให้สอบถามความประสงค์ว่า ถ้ามีที่ดินเหลือจากการจัดแบ่งในท้องที่อื่นแล้ว ทางกรมจะจัดให้เข้าอยู่อาศัยหรือประกอบการทำมาหาเลี้ยงชีพ จะจัดซื้อหรือเต็มใจหรือไม่ แล้วบันทึกถ้อยคำไว้เป็นหลักฐานเพื่อพิจารณาต่อไป

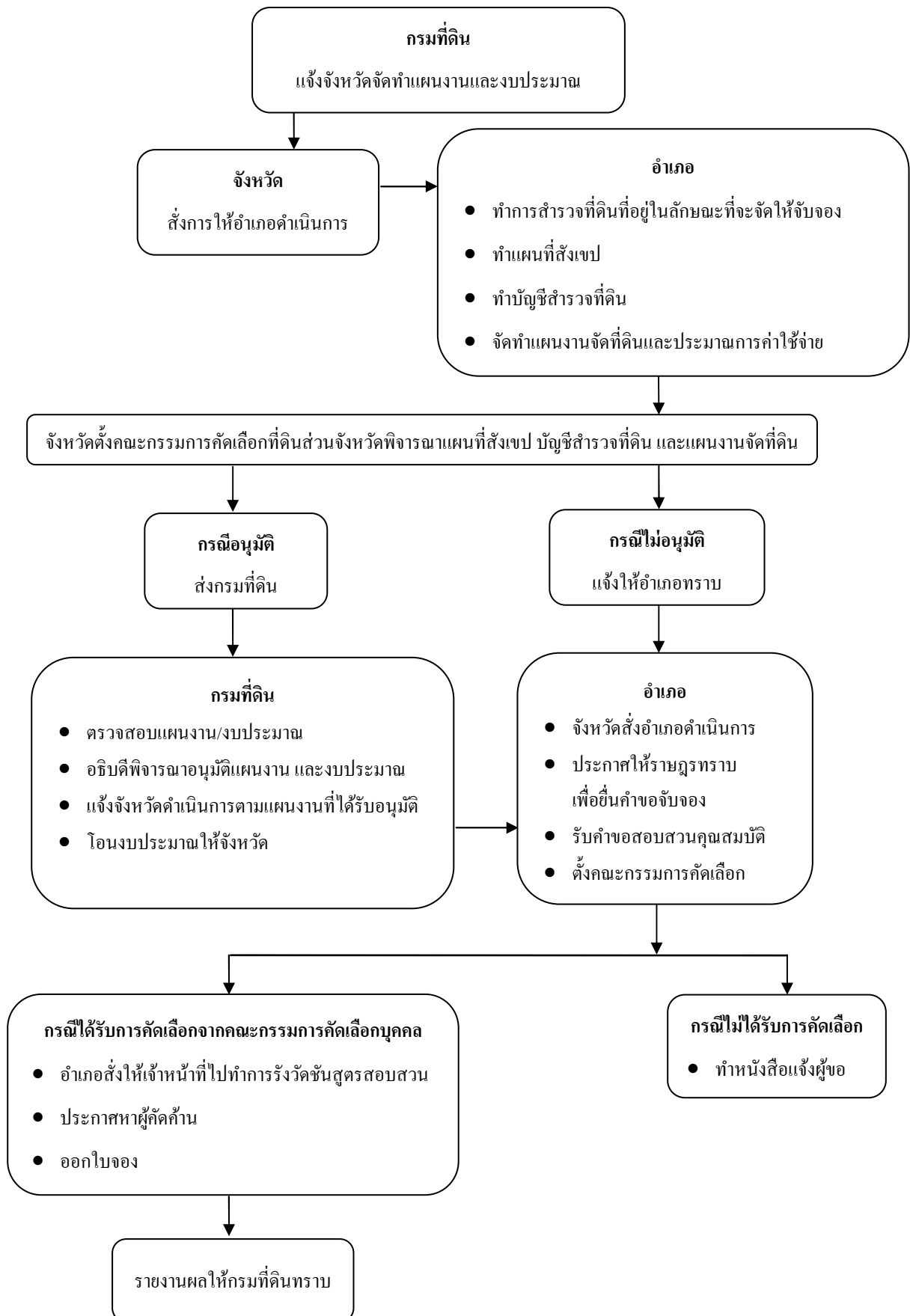
๓.๗ เมื่อได้จัดให้บุคคลใดเข้าอยู่อาศัยหรือประกอบการทำมาหาเลี้ยงชีพในที่ดินแปลงใด และบุคคลผู้นั้นได้ปฏิบัติตามระเบียบของคณะกรรมการจัดที่ดินแห่งชาติแล้ว ให้เจ้าหน้าที่ในการจัดที่ดินดำเนินการติดต่อให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามความในมาตรา ๓๐ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน ออกใบจองให้บุคคลนั้นถือไว้เป็นหลักฐาน

๔. การรายงาน

๔.๑ เมื่อจังหวัดประกาศรับคำขอและคัดเลือกบุคคล ให้หัวหน้าหน่วยจัดที่ดินประสานงานจัดทำรายงานในแบบ ๒ และรายงานการปฏิบัติงานช่างแผนทีตามแบบ ๖ กับรายงานผลงานจัดทำสาธารณูปโภคตามแบบ ๓ ให้จังหวัดรายงานกรมที่ดินประจำเดือน

๔.๒ เมื่อหน่วยจัดที่ดินได้ปฏิบัติงานเสร็จสิ้นแล้ว ให้รายงานผลการดำเนินการให้ผู้ว่าราชการจังหวัดทราบและขอปิดหน่วยจัดที่ดิน เมื่อผู้ว่าราชการจังหวัดได้พิจารณาปิดหน่วยจัดที่ดินแล้ว ให้รายงานอธิบดีทราบตามแบบ ๘

ขั้นตอนการจัดที่ดินแปลงเล็ก



การจัดที่ดินแปลงเล็ก

๑. การสำรวจที่ดิน

๑.๑ กรมที่ดินเวียนหนังสือแจ้งให้จังหวัดที่มีความประสงค์จะดำเนินการจัดที่ดินดำเนินการสำรวจที่ดินที่อยู่ในลักษณะที่จะจัดให้ประชาชนจับจอง (ตามระเบียบว่าด้วยการจัดที่ดินเพื่อประชาชน หมวด ๒)

๑.๒ อำเภอหรือกิ่งอำเภอสำรวจที่ดินแล้วกรอกลงตามบัญชีสำรวจและทำแผนที่แสดงที่ตั้งของที่ดินที่จะนำมาจัด พร้อมทั้งจัดทำแผนงาน/โครงการจัดที่ดินและประมาณการค่าใช้จ่าย

๑.๓ อำเภอเสนอแผนงาน/โครงการและงบประมาณ พร้อมบัญชีสำรวจที่ดินและแผนที่ส่งเข้าไปยังจังหวัด

๒. การคัดเลือกที่ดิน

๒.๑ เจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดเสนอแผนงาน/โครงการต่อผู้ว่าราชการจังหวัดตั้งคณะกรรมการคัดเลือกที่ดิน

๒.๒ เมื่อคณะกรรมการคัดเลือกที่ดินพิจารณาอนุมัติแล้ว ให้เจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดเสนอแผนงาน/โครงการจัดที่ดิน พร้อมประมาณการงบประมาณต่อผู้ว่าราชการจังหวัดเพื่อลงนามหนังสือนำส่งกรมที่ดิน

หมายเหตุ

๑. ให้เสนอแผนงาน/โครงการที่จะจัดที่ดินในปีงบประมาณถัดไปล่วงหน้า ๑ ปีงบประมาณ

๒. แผนที่ส่งไปที่เสนอคณะกรรมการคัดเลือกที่ดินพิจารณาควรประสานงานกับป่าไม้เพื่อพิจารณาและรับรองรูปแผนที่ รวมทั้งการตรวจสอบเขตปฏิรูปที่ดิน

๓. การจัดทำโครงการและงบประมาณ

๓.๑ กรมที่ดินตรวจสอบแผนงาน/โครงการของจังหวัดและจัดทำคำขอจัดตั้งงบประมาณรายจ่าย

๓.๒ เมื่ออธิบดีพิจารณาอนุมัติแผนงาน/โครงการ กรมที่ดินจะแจ้งให้จังหวัดทราบก่อนเริ่มต้นปีงบประมาณ เพื่อเตรียมการเรื่องต่าง ๆ และกรมที่ดินจะโอนเงินงบประมาณให้จังหวัด เมื่อได้รับอนุมัติงบประมาณรายจ่าย

๔. การดำเนินการ

๔.๑ เมื่อผู้ว่าราชการจังหวัดได้รับแผนงาน/โครงการที่กรมที่ดินอนุมัติแล้ว สั่งให้เจ้าพนักงานที่ดินจังหวัด/เจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดสาขา/เจ้าหน้าที่บริหารงานที่ดินอำเภอ/กิ่งอำเภอ จัดทำแผนการปฏิบัติงาน

๔.๒ เจ้าพนักงานที่ดินจังหวัด/เจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดสาขา/นายอำเภอหรือปลัดอำเภอ ผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอประกาศให้ราษฎรทราบ(ตามแบบ จ.ค.๑) เพื่อให้ผู้ประสงค์จะขอจับจองมาขึ้นคำขอ มีกำหนดไม่น้อยกว่าหนึ่งเดือน

๔.๓ เมื่อมีผู้มาแสดงความประสงค์จะขอจับจอง ให้จัดการให้ผู้ขอขึ้นคำขอจับจองตามแบบ (จ.ค. ๒)

๔.๔ เมื่อรับคำขอแล้วให้สอบสวนคุณสมบัติของผู้จับจอง โดยบันทึกการสอบสวนลงในแบบพิมพ์ด้านหลังคำขอ (จ.ค.๒) แล้วลงชื่อผู้สอบสวนไว้เป็นหลักฐานและเขียนใบรับคำขอ (จ.ค.๕) มอบให้ผู้ขอ ๑ ฉบับเก็บติดไว้ในต้นขั้วใบรับ ๑ ฉบับ

๔.๕ ในตอนเย็นทุกวันให้นำเล่มใบรับเรื่องราวขอจับจองที่ดิน (จ.ค.๕) มากรอกลงในบัญชีรับทำการและคุมเรื่อง (ท.ค.๑๔) ให้ครบทุกรายการและกรอกให้เสร็จทุกรายในวันนั้น

๔.๖ เมื่อประกาศครบกำหนดแล้ว ให้อำเภอตั้งคณะกรรมการคัดเลือกบุคคล

๔.๗ คณะกรรมการคัดเลือกบุคคล พิจารณาคัดเลือกบุคคลซึ่งมีคุณสมบัติ ตามระเบียบว่าด้วยการจัดที่ดินเพื่อประชาชน หมวด ๓

๔.๘ เจ้าพนักงานที่ดินจังหวัด/เจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดสาขา/นายอำเภอหรือปลัดอำเภอ ผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอสั่งให้เจ้าหน้าที่ออกไปรังวัดชั้นสูตรสอบสวนที่ดิน ตามคำขอที่ผ่านการคัดเลือกคุณสมบัติของบุคคลแล้ว

๕. การรังวัดชั้นสูตรสอบสวนและออกใบจอง

๕.๑ การรังวัด รังวัดเป็นรายแปลงที่ขอจับจองเพื่อทราบแนวเขตและเนื้อที่

๕.๒ การชั้นสูตร ให้ทำการชั้นสูตรว่าที่ดินมีไม่มีค่า มีแร่โลหะธาตุ มีทรัพยากรธรรมชาติอย่างไรหรือไม่ เป็นที่ดินควนดิน เขาหิน หรือที่ราบ ลักษณะของดินเป็นอย่างไร เหมาะสมที่จะทำประโยชน์อย่างไรบ้าง

๕.๓ การสอบสวน ให้ทราบว่าเป็นที่ดินอยู่ในหรือนอกเขตที่ทางราชการ จำแนกไว้เป็นป่าไม้ถาวรเป็นที่สาธารณประโยชน์ที่ราษฎรใช้ประโยชน์ร่วมกัน หรือเป็นที่ดินที่มีผู้ครอบครองทำประโยชน์อยู่แล้ว ทำประโยชน์เพียงใดหรือไม่

๕.๔ ให้กรอกข้อความลงในแบบรังวัดชั้นสูตรสอบสวน (จ.ค.๓) โดยให้ผู้ขอ กำหนดผู้ใหญ่บ้าน พยาน และผู้รังวัดชั้นสูตรสอบสวนลงชื่อรับรองด้วย

๕.๕ รายได้ชั้นสูตรสอบสวนเสร็จแล้ว ให้พิมพ์ประกาศ(ท.ค.๒๕) เป็นแปลง ๆ ให้แล้วเสร็จโดยเร็วแล้วส่งประกาศไปติดตามสถานที่ต่าง ๆ ตามระเบียบปฏิบัติว่าด้วยการออกใบจอง

๕.๖ เมื่อครบกำหนดประกาศแล้วไม่มีการขัดข้องหรือคัดค้าน และที่ดินนั้นอยู่ในลักษณะที่จะพึงอนุญาตให้จับจองได้ตามระเบียบแล้ว เจ้าหน้าที่ดำเนินการเขียนใบจอง (น.ส.๒)

๕.๗ เมื่อได้จัดทำใบจองแล้วเสนอพนักงานเจ้าหน้าที่ลงนามประทับตราและดำเนินการแจกใบจองผู้ขอต่อไป

หมายเหตุ

๑. ในกรณีท้องที่ใดมีการประกาศกระทรวงมหาดไทยยกเลิกอำนาจหน้าที่นายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ ในการปฏิบัติการตามประมวลกฎหมายที่ดินตามความในมาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายที่ดิน (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๒๘ แล้วให้เจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดและหรือเจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดสาขา แล้วแต่กรณีเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ในการออกใบจอง ตามคำสั่งกระทรวงมหาดไทยที่ ๕๑/๒๕๓๓ ลงวันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๓ เรื่องการแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๓๐ และมาตรา ๓๓ แห่งประมวลกฎหมายที่ดินและคำสั่งกระทรวงมหาดไทย ที่ ๑๕๒/๒๕๔๐ ลงวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๔๐ เรื่องแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ ตามมาตรา ๓๐ และมาตรา ๓๓ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน

๒. การออกใบจองปัจจุบันดำเนินการตามกฎหมายกระทรวงฉบับที่ ๔๓ (พ.ศ. ๒๕๓๗) กล่าวคือ กรณีออกใบจองในท้องที่ซึ่งรัฐมนตรียังไม่ได้ประกาศยกเลิกอำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติการตามประมวลกฎหมายที่ดินของหัวหน้าเขต นายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ ให้ใช้แบบ น.ส.๒ ส่วนในท้องที่อื่นให้ใช้แบบ น.ส.๒ ก.

๖. การรายงานผล

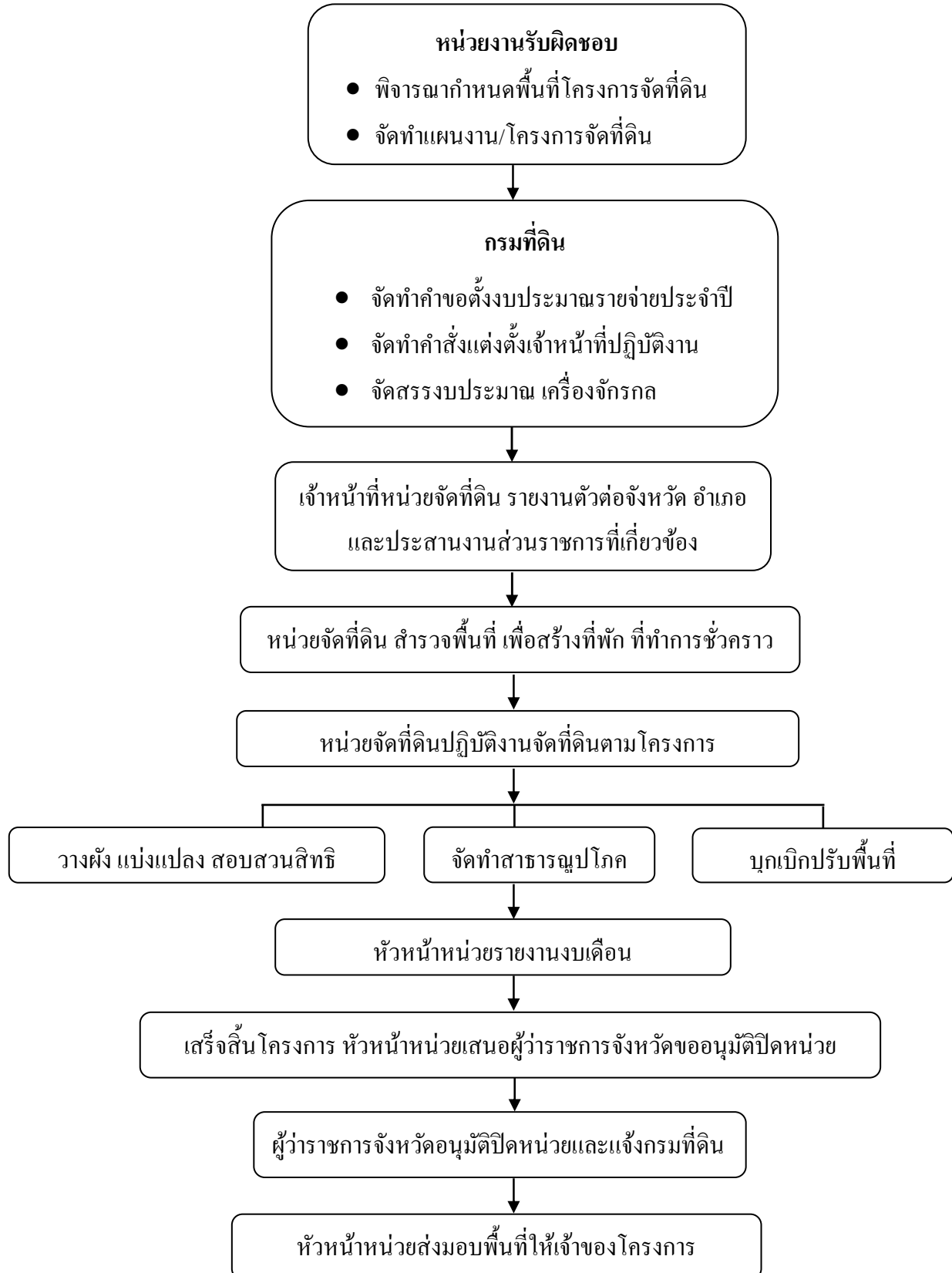
๖.๑ อำเภอ สำนักงานที่ดินจังหวัดสาขารายงานผลการจัดที่ดินและค่าใช้จ่ายเงินงบประมาณประจำเดือนตามแบบ จ.ค. ๕ ต่อจังหวัด

๖.๒ จังหวัดรวบรวม จ.ค. ๕ ส่งกรมที่ดินภายในวันที่ ๕ ของทุกเดือนถัดไปตามแบบ จ.ค. ๑๐

๖.๓ เมื่ออำเภอ สำนักงานที่ดินจังหวัดสาขาดำเนินการแจกใบจองแล้ว ให้รายงานผลการแจกใบจอง (จ.ค. ๑๒) ไปจังหวัด เพื่อรวบรวมรายงานกรมที่ดินภายในวันที่ ๕ ของเดือนถัดไปเป็นประจำทุกเดือนจนกว่าจะแจกใบจองเสร็จสิ้น

๖.๔ อำเภอ/สำนักงานที่ดินจังหวัดสาขารายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีงบประมาณพร้อมสรุปผลการดำเนินการและจัดทำบัญชีรายชื่อผู้ได้รับการแจกใบจอง (จ.ค. ๑๓)

ขั้นตอนการจัดที่ดินโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
โครงการพัฒนาเพื่อความมั่นคง โครงการหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน



การจัดที่ดินโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
โครงการพัฒนาเพื่อความมั่นคง โครงการหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน

๑. การจัดทำแผนงาน/โครงการ

๑.๑ หน่วยงานที่รับผิดชอบ เช่น กองทัพบก สำนักงาน กปร. พิจารณากำหนดพื้นที่และเป้าหมายในการจัดที่ดิน ถ้าที่ดินที่จะจัดทำโครงการมีหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ดูแลรักษาจะต้องประสานงานในการขอเข้าพื้นที่ก่อน

๑.๒ จัดทำแผนงาน/โครงการส่งให้กรมที่ดิน เพื่อจัดทำแผนยุทธศาสตร์

๑.๓ กรมที่ดินจัดทำแผนงาน/โครงการและคำขอจัดตั้งงบประมาณรายจ่ายประจำปี กรณีที่หน่วยงานที่รับผิดชอบโครงการให้การสนับสนุนงบประมาณ ให้จัดส่งแผนงาน/โครงการและคำขอจัดตั้งงบประมาณรายจ่ายให้หน่วยงานดังกล่าวด้วย

๒. การเตรียมการปฏิบัติ

เมื่อได้รับอนุมัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีตามแผนงาน/โครงการแล้ว กรมที่ดินจะจัดส่งเจ้าหน้าที่ไปปฏิบัติงาน โดยดำเนินการดังนี้

๒.๑ จัดทำแผนการปฏิบัติงานจัดที่ดิน

๒.๒ จัดทำคำสั่งแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน โครงการจัดที่ดิน

๒.๓ จัดทำคำสั่งจัดเครื่องจักรกลและแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ดูแลรักษาเครื่องจักรกลประจำหน่วยจัดที่ดิน

๒.๔ จัดทำประมาณการค่าใช้จ่ายของหน่วยจัดที่ดิน

๓. การเตรียมงานในพื้นที่

๓.๑ เมื่อเดินทางไปถึงจังหวัดพื้นที่ที่จะดำเนินงานให้หัวหน้าหน่วยจัดที่ดินนำเจ้าหน้าที่ของหน่วยทุกคนไปรายงานตัวต่อเจ้าพนักงานที่ดินจังหวัด

๓.๒ เจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดนำหัวหน้าหน่วยจัดที่ดินไปรายงานตัวต่อผู้ว่าราชการจังหวัด

๓.๓ หัวหน้าหน่วยจัดที่ดินไปพบนายอำเภอ/กำนันและผู้ใหญ่บ้านท้องที่ซึ่งที่ดินนั้นตั้งอยู่ พร้อมทั้งชี้แจงวัตถุประสงค์ของการมาทำงานให้ทราบและขอความอนุเคราะห์ในเรื่องต่าง ๆ เพื่อให้การปฏิบัติงานได้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

๓.๔ สํารวจบริเวณที่จะจัดตั้งที่ทำการหน่วย ทั้งนี้ ให้คำนึงถึงความปลอดภัยและการคมนาคมที่จะติดต่อกับอำเภอและจังหวัดได้สะดวกรวดเร็วด้วย

๔. การปฏิบัติงานจัดที่ดิน

๔.๑ ช่างรังวัดทำการสำรวจตรวจสอบรอบแปลงที่ดิน โดยสังเขป เพื่อทราบแนวเขตและระยะโดยประมาณ

๔.๒ สำรวจภูมิประเทศและระดับ โดยสังเขป เพื่อประกอบการพิจารณาวางแผนผังจัดแบ่งที่ดินให้เป็นที่อยู่อาศัย และที่สำหรับประกอบการเกษตรกรรม รวมทั้งการจัดสร้างสาธารณูปโภค

๔.๓ ดำเนินการรังวัดทำแผนที่และสอบสวนการถือครองที่ดิน

๔.๔ จัดทำถนนสายหลัก ถนนสายซอย ขุดสระน้ำ และบุกเบิกปรับพื้นที่

๕. การรายงานและงบเดือน

๕.๑ การรายงานต่างๆ ให้รายงานผ่านเจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดทุกเรื่อง เมื่อเจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดเห็นสมควรแล้ว ให้เสนอผู้ว่าราชการจังหวัดเพื่อส่งไปยังกรมที่ดิน

๕.๒ งบเดือนต่างๆ ให้ทำตามแบบ ๑, ๒, ๓ และ ๖ และให้ทำเป็น ๓ ชุด เก็บไว้ ณ หน่วยจัดที่ดิน ๑ ชุด สำนักงานที่ดินจังหวัด ๑ ชุด ส่งกรมที่ดิน ๑ ชุด

๕.๓ การส่งงบเดือนต้องเสนอเจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดภายในวันที่ ๑ ของเดือนถัดไป และให้จังหวัดส่งถึงกรมที่ดินภายในวันที่ ๕ ของเดือนถัดไป

๖. การปิดหน่วยและส่งมอบพื้นที่

๖.๑ เมื่อดำเนินการจัดที่ดินเสร็จสิ้นภารกิจตามแผนงาน/โครงการแล้วให้หัวหน้าหน่วยจัดที่ดินทำรายงานการปิดหน่วยเสนอผู้ว่าราชการจังหวัด เพื่อขออนุมัติปิดหน่วยจัดที่ดินแล้วส่งรายงานการปิดหน่วยให้กรมที่ดินทราบต่อไป

๖.๒ หัวหน้าหน่วยจัดที่ดินส่งมอบงานพร้อมระวางแผนที่ รายการรังวัดและพื้นที่ดำเนินการให้แก่ส่วนราชการเจ้าของโครงการรับไปดำเนินการต่อไป

การออกใบจอง

เนื่องจากกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ก่อนนั้น เปิดโอกาสให้ประชาชนจับจองเป็นเจ้าของที่ดิน จึงมีประชาชนที่มีกำลังความสามารถมีโอกาสบุกเบิกกันสร้างจับจองเป็นเจ้าของที่ดินอย่างกว้างขวาง แต่ก็มีประชาชนอีกจำนวนไม่น้อยที่ยังไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง ดังนั้น เหตุผลสำคัญในการใช้บังคับประมวลกฎหมายที่ดินประการหนึ่ง ก็เพื่อให้รัฐดำเนินการจัดที่ดินให้แก่ประชาชนที่ยากจนยังไม่มีที่ดินทำกินและอยู่อาศัยเป็นของตนเอง หรือมีน้อยไม่เพียงพอแก่การทำกิน พร้อมทั้งให้ความช่วยเหลือจัดสร้างสาธารณูปโภคพื้นฐาน ให้การช่วยเหลือแนะนำในการปรับปรุงที่ดินและอื่น ๆ เพื่อให้ผู้ที่ได้รับการจัดที่ดินสามารถใช้ที่ดินให้เกิดประโยชน์มีผลผลิตและรายได้เพียงพอแก่การเลี้ยงชีพ

เมื่อได้จัดให้บุคคลใดเข้าอยู่อาศัยและทำกินในที่ดินแล้วพนักงานเจ้าหน้าที่จะออกใบจองให้ไว้เป็นหลักฐานก่อน และเมื่อบุคคลที่ได้จัดให้เข้าครอบครองที่ดินได้ทำประโยชน์ และได้ปฏิบัติตามระเบียบ ข้อบังคับ ข้อกำหนด และเงื่อนไขที่คณะกรรมการจัดที่ดินแห่งชาติกำหนดโดยครบถ้วนแล้ว ก็สามารถขอให้ออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินได้

๑. วิธีการออกใบจอง

ประมวลกฎหมายที่ดินบัญญัติเรื่องการออกใบจองไว้ในมาตรา ๓๐ และมาตรา ๓๑ แต่มิได้กล่าวถึงวิธีการปฏิบัติ ดังนั้น กระทรวงมหาดไทยจึงได้มีคำสั่งที่ ๑๑๕๐/๒๔๕๘ ลงวันที่ ๒๑ ตุลาคม ๒๔๕๘ เรื่อง การออกใบจองและหนังสือรับรองการทำประโยชน์ วางระเบียบปฏิบัติว่าด้วยการออกใบจองตามมาตรา ๓๐ และมาตรา ๓๑ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน นอกจากนั้น คณะกรรมการจัดที่ดินแห่งชาติยังได้วางระเบียบปฏิบัติในการออกใบจองตามมาตรา ๓๐ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน ไว้ในโครงการจัดที่ดินเพื่อประชาชนอยู่อาศัยและประกอบกิจการทำมาหาเลี้ยงชีพตามควรแก่อัตรา กล่าวคือ

๑.๑ เมื่อได้จัดให้บุคคลใดเข้าอยู่อาศัยหรือประกอบกิจการทำมาหาเลี้ยงชีพในที่ดินแปลงใด และบุคคลนั้นได้ปฏิบัติตามระเบียบของคณะกรรมการจัดที่ดินแห่งชาติแล้ว ให้เจ้าหน้าที่ในการจัดที่ดินดำเนินการติดต่อให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามความในมาตรา ๓๐ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน ออกใบจองให้บุคคลนั้น

๑.๒ เมื่อได้มีประกาศให้ประชาชนทราบถึงเขตและที่ตั้งของที่ดินที่จะจัดให้ประชาชนจับจองตามมาตรา ๓๑ แห่งประมวลกฎหมายที่ดินแล้ว ให้ผู้ประสงค์จะจับจองยื่นคำขอตามแบบของคณะกรรมการจัดที่ดินแห่งชาติต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ โดยปฏิบัติตามระเบียบ ข้อบังคับ ข้อกำหนด และเงื่อนไขที่คณะกรรมการจัดที่ดินแห่งชาติกำหนดไว้

เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้รับคำขอแล้ว ให้ดำเนินการรังวัดชั้นสุตรสอบสวนและประกาศคำขอจับจองมีกำหนด ๓๐ วัน เมื่อไม่มีการขัดข้องและพิจารณาเห็นสมควรแล้ว จึงดำเนินการออกใบจองให้ต่อไป

๒. พนักงานเจ้าหน้าที่

เพื่อปฏิบัติการตามประมวลกฎหมายที่ดิน กระทรวงมหาดไทยได้มีคำสั่ง ที่ ๔๗๗/๒๔๕๘ ลงวันที่ ๑๓ พฤษภาคม ๒๔๕๘ แต่งตั้งนายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอท้องที่ซึ่งที่ดินนั้นตั้งอยู่เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ออกใบจองตามความในมาตรา ๓๐ และมาตรา ๓๑ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน ต่อมากระทรวงมหาดไทยได้ยกเลิกอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการปฏิบัติการตามประมวลกฎหมายที่ดินของผู้อำนวยการเขตในกรุงเทพมหานคร และนายอำเภอในบางท้องที่ตามความในมาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายที่ดิน (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๒๘ กระทรวงมหาดไทยจึงมีคำสั่ง ที่ ๕๑/๒๕๓๓ ลงวันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๓ แต่งตั้งให้เจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๓๐ และมาตรา ๓๑ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน เฉพาะในท้องที่ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยประกาศยกเลิกอำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติการตามประมวลกฎหมายที่ดินของหัวหน้าเขต นายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ

แต่เนื่องจากมีปัญหาเกี่ยวกับเรื่องพนักงานเจ้าหน้าที่ในการออกใบจองตามมาตรา ๓๐ และมาตรา ๓๑ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน ที่หลายจังหวัดยังปฏิบัติไม่เป็นไปในแนวทางเดียวกัน กระทรวงมหาดไทยจึงมีคำสั่ง ที่ ๑๕๒/๒๕๔๐ ลงวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๔๐ แก้ไขคำสั่งกระทรวงมหาดไทยที่ ๕๑/๒๕๓๓ ลงวันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๓ โดยแต่งตั้งให้เจ้าพนักงานที่ดินจังหวัด และหรือเจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดสาขาแล้วแต่กรณี เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๓๐ และมาตรา ๓๑ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน เฉพาะในท้องที่ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยประกาศยกเลิกอำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติการตามประมวลกฎหมายที่ดินของหัวหน้าเขต นายอำเภอ หรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ

ส่วนท้องที่ใดที่ยังไม่มีประกาศกระทรวงมหาดไทยยกเลิกอำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติการตามประมวลกฎหมายที่ดินของนายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ พนักงานเจ้าหน้าที่ออกใบจองในท้องที่นั้น ๆ ยังคงเป็นผู้ได้รับการแต่งตั้งตามคำสั่งกระทรวงมหาดไทย ที่ ๔๗๗/๒๔๕๘ ลงวันที่ ๑๓ พฤษภาคม ๒๔๕๘ คือ นายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ

๓. แบบใบจอง

แบบใบจองที่ใช้ในครั้งแรก คือแบบ น.ส.๒ ท้ายกฎกระทรวงฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๔๕๗) ลงวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๔๕๗ ซึ่งออกตามความในพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. ๒๔๕๗

ต่อมาได้มีการออกกฎกระทรวงฉบับที่ ๔๓ (พ.ศ. ๒๕๓๓) ลงวันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๓ ให้ยกเลิกกฎกระทรวงฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๔๓) และได้กำหนดแบบใบจองขึ้นใหม่ ๒ แบบ คือ แบบ น.ส.๒ และ น.ส.๒ ก. โดยมีข้อแตกต่างในการใช้ ดังนี้

๓.๑ การออกใบจองในท้องที่ซึ่งรัฐมนตรียังไม่ได้ประกาศยกเลิกอำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติการตามประมวลกฎหมายที่ดินของหัวหน้าเขต นายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ ตามมาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายที่ดิน (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๒๘ ให้ใช้แบบ น.ส.๒

๓.๒ การออกใบจองในท้องที่อื่นให้ใช้แบบ น.ส. ๒ ก.

ส่วนใบแทนใบจองให้ใช้แบบ น.ส.๒ หรือ น.ส.๒ ก. แล้วแต่กรณี

๔. การทำทะเบียน การโอน

ตามคำสั่งกระทรวงมหาดไทย ที่ ๑๑๕๐/๒๕๔๘ ลงวันที่ ๒๑ ตุลาคม ๒๕๔๘ นอกจากกำหนดวิธีดำเนินการออกใบจองดังกล่าวแล้ว ยังได้วางระเบียบการจัดทำทะเบียนและการจดทะเบียนโอนมรดกที่ดินตามใบจอง ดังนี้

๔.๑ การทำทะเบียน

(๑) ให้มีสมุดบัญชีรับคำขอใบจองและหนังสือรับรองการทำประโยชน์โดยใช้บัญชีแบบหมายเลข ๖ ลงรวมในเล่มเดียวกันไม่ต้องแยกประเภท ให้ทำเป็น พ.ศ. ตั้งต้นเลขที่ ๑ เรียงต่อไปจนสิ้น พ.ศ. นั้น ขึ้น พ.ศ. ใหม่ ให้ขึ้นต้นเลขที่ ๑ ไปใหม่ โดยให้เว้นหน้าและเขียน พ.ศ. ไว้ให้ทราบว่าเป็น พ.ศ. อะไร บัญชีหน้าหนึ่งให้ใช้เพียง ๕ ราย และให้นำเลขที่ในบัญชีช่องที่ ๑ มาลงในคำขอช่องฉบับที่

(๒) สมุดทะเบียนใบจองหรือใบเหยียบย่ำและหนังสือรับรองการทำประโยชน์ให้ใช้ทะเบียนการครอบครองที่ดิน ซึ่งอำเภอหรือกิ่งอำเภอได้ลงรายการรับแจ้งการครอบครองที่ดินไว้แล้วนั้น ลงต่อกันไปแต่ละหมู่บ้าน ตำบล ให้เขียนเล่มที่ไว้ที่ปกหน้าเป็นเล่ม ๑ เล่ม ๒ ต่อกันไปจนหมดสมุดทะเบียนที่มีอยู่ในอำเภอนั้น

โดยที่การทำทะเบียนการครอบครองแยกทำเป็นหมู่ ๆ และเป็นตำบล ไม่ปะปนกัน หมู่ใด ตำบลใด ลงรายการเต็มในเล่มหนึ่ง ๆ จำเป็นจะต้องลงไปเล่มใด หน้าใด ให้เขียนไว้ในแผ่นสุดท้ายของหมู่นั้น ตำบลนั้น ว่ายกไปต่อเล่มใด หน้าใด และในเล่มใหม่ก็ให้เขียนไว้ในแผ่นต้นของหมู่นั้น ตำบลนั้น ว่ายกมาจากเล่มใด หน้าใด เพื่อให้โยงถึงกันและค้นหาได้ง่าย

(๓) วิธีการกรอรายการในสมุดทะเบียนการครอบครองให้ปฏิบัติดังนี้

(๓.๑) ในกรณีออกใบจองหรือใบเหยียบย่ำ ให้ลงสมุดทะเบียนการครอบครองเรียงต่อไปตามลำดับเลขที่สำหรับที่ดินในหมู่นั้น ในช่อง ๔ ให้เขียนว่า “ออกใบจอง” หรือ “ออกใบเหยียบย่ำ” แล้วเซ็นชื่อพนักงานเจ้าหน้าที่พร้อมด้วยวัน เดือน ปี กำกับไว้

(๓.๒) ในกรณีออกหนังสือรับรองการทำประโยชน์ให้นำสมุดทะเบียนการครอบครองที่มีการออกใบจองหรือใบเหยียบย่ำ หรือที่แจ้งการครอบครอง (ส.ค.๑) ใวนั้น ๆ มาหมายเหตุ เพิ่มในช่อง ๔ ว่า “การออกหนังสือรับรองการทำประโยชน์” แล้วเซ็นชื่อพนักงานเจ้าหน้าที่พร้อมด้วยวัน เดือน ปี กำกับไว้

(๔) การกรอกเล่ม.....หน้า.....ของทะเบียนในแบบ น.ส.๒ และแบบ น.ส.๓ ให้ใช้เลขตามสมุดทะเบียนการครอบครองนั้น ๆ เช่น เล่ม ๑ หน้า ๑ เล่ม ๒ หน้า ๑ เป็นต้น

(๕) การเก็บเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับใบจองหรือใบเหยียบย่ำและหนังสือรับรองการทำประโยชน์ให้ปฏิบัติ ดังนี้

(๕.๑) ในกรณีออกใบจองหรือใบเหยียบย่ำ ให้เก็บเอกสารต่าง ๆ รวมไว้ในสารบบ ส.ค. ๑ โดยเก็บเรียงเลขที่ตามลำดับหมู่บ้าน ต่อจากสารบบ ส.ค. ๑

(๕.๒) ในกรณีหนังสือรับรองการทำประโยชน์สำหรับที่ดินที่ได้ลงทะเบียนการครอบครองและมีสารบบ ส.ค. ๑ ไว้แล้ว ให้เก็บเอกสารต่าง ๆ พร้อมหนังสือรับรองการทำประโยชน์ฉบับพนักงานเจ้าหน้าที่รวมไว้ในสารบบ ส.ค. ๑ และให้เก็บหนังสือรับรองการทำประโยชน์ไว้เป็น แผ่นที่ ๒ ต่อจาก ส.ค. ๑ หรือใบจอง หรือใบเหยียบย่ำแล้วแต่กรณี

ส่วนที่ดินที่ได้ออกใบเหยียบย่ำไปก่อนวันที่พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. ๒๔๘๗ ใช้บังคับให้นำเอกสารในสารบบใบเหยียบย่ำเดิมมารวมเก็บไว้ในสารบบ ส.ค.๑

(๕.๓) เมื่อได้เก็บเอกสารต่าง ๆ ไว้ในสารบบใบแจ้งการครอบครองซึ่งได้เก็บรวมตามเลขที่ของหมู่บ้านเป็นหมู่ ๆ และเป็นตำบล ๆ แล้ว เล่ม.....หน้า.....ของสารบบในแบบ น.ส. ๒ และ น.ส. ๓ จึงเป็นอันไม่ต้องใช้ แต่ให้เขียนหมู่ที่ลงในช่องสารบบ เล่ม.....และเขียนเลขที่ตามสมุดทะเบียนการครอบครองลงในช่องสารบบหน้า.....ในแบบ น.ส. ๒ ส่วนแบบ น.ส. ๓ ให้เขียนเลขที่ตามทะเบียนครอบครองลงในช่องเล่มโดยแก้ไขตามควรแก่กรณี

๔.๒ การโอน

(๑) ในกรณีจดทะเบียนโอนมรดกที่ดินตามใบจองหรือใบเหยียบย่ำก็จัดทะเบียนโอนที่ดินตามหนังสือรับรองการทำประโยชน์ก็ดี ให้จัดแจ้งการโอนไว้ในหลังใบจองหรือใบเหยียบย่ำหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์แล้วแต่กรณี ให้ปรากฏประเภทการโอน ชื่อผู้รับโอน วัน เดือน ปี ที่โอน และพนักงานเจ้าหน้าที่ลงชื่อประทับตราประจำตำแหน่งเป็นสำคัญ ถ้ามีคู่ฉบับก็ให้จัดแจ้งในคู่ฉบับด้วย

ส่วนสมุดทะเบียนการครอบครองในช่อง ๕ ให้ขีดฆ่าชื่อผู้ถือเดิมด้วยเส้นแดง แล้วเขียนชื่อผู้รับโอนต่อท้ายไป ได้ชื่อผู้รับโอนให้เขียนอักษรย่อประเภทการโอนและวัน เดือน ปี ที่โอนกำกับไว้ด้วย อักษรแดง

(๒) ในกรณีขาดอายุใบจองหรือใบเหยียบย่ำหรือเวนคืน ให้ขีดฆ่าทะเบียนด้วยเส้นแดง และหมายเหตุว่า “ขาดอายุ” หรือ “เวนคืน” ส่วนใบจอง ใบเหยียบย่ำ และหนังสือรับรองการทำประโยชน์ให้เรียกเก็บเข้าสารบบโดยหมายเหตุทำนองเดียวกัน ถ้าเรียกเก็บไม่ได้ ให้หมายเหตุไว้ด้วย

การสั่งให้ออกจากที่ดิน

การจัดที่ดินมีเจตนารมณ์เพื่อช่วยเหลือประชาชน ซึ่งไม่มีที่อยู่อาศัยและทำกินหรือมีน้อย ไม่เพียงพอแก่การทำกิน ให้มีที่ดินอยู่อาศัยและประกอบการทำมาหาเลี้ยงชีพเป็นของตนเอง จึงได้กำหนด หลักเกณฑ์หรือเงื่อนไขไว้สำหรับผู้ที่ประสงค์ขอรับการจัดที่ดินถือปฏิบัติไว้ตามบทบัญญัติมาตรา ๓๒ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน และตามระเบียบของคณะกรรมการจัดที่ดินแห่งชาติ หากผู้ที่ได้รับการจัดที่ดิน คนใดไม่ปฏิบัติตามที่กำหนด ให้อธิบดีมีอำนาจสั่งให้บุคคลนั้นออกไปจากที่ดินและให้ขาดสิทธิอันจะพึงได้ตามระเบียบ ข้อบังคับทั้งหลายทันที

กรณีอธิบดีใช้อำนาจสั่งให้ออกจากที่ดินตามบทบัญญัติ มาตรา ๓๒ แห่งประมวลกฎหมายที่ดินนั้น กฎหมายได้กำหนดมูลเหตุที่จะใช้อำนาจไว้กว้าง ๆ คือ บุคคลที่ได้รับการจัดให้เข้าครอบครองที่ดิน ไม่ปฏิบัติตามระเบียบ ข้อบังคับ ข้อกำหนด หรือเงื่อนไขของคณะกรรมการ ส่วนกรณีที่อธิบดีใช้อำนาจสั่งให้ออกจากที่ดิน ตามระเบียบว่าด้วยการจัดที่ดินเพื่อประชาชนในหมวด ๖ เนื่องจากไม่ทำประโยชน์ในที่ดิน ตามที่กำหนด การใช้อำนาจของอธิบดีแต่ละกรณีมีข้อแตกต่างกัน กล่าวคือ

กรณีอธิบดีใช้อำนาจสั่งให้ออกจากที่ดินตามหมวด ๖ ว่าด้วยการทำประโยชน์ในที่ดิน และการสิ้นสิทธิในที่ดินตามใบจอง ตามระเบียบ ๗ ข้อ ๑๕ กำหนดให้ผู้ถือใบจองเริ่มทำประโยชน์ในที่ดิน ที่ได้รับการจัดให้เข้าครอบครองภายในหกเดือน นับตั้งแต่วันที่ได้รับใบจอง หากไม่เริ่มทำประโยชน์ ภายในระยะเวลาที่กำหนด ตามระเบียบ ๗ ข้อ ๑๖ ให้เจ้าหน้าที่ในการจัดที่ดินสอบสวนรายงานตามลำดับ ไปยังอธิบดีกรมที่ดิน เพื่อพิจารณาสั่งให้ผู้นั้นออกไปจากที่ดินตามประมวลกฎหมายที่ดิน เมื่อผู้นั้น ได้รับทราบคำสั่งหรือควรจะได้รับทราบคำสั่งอธิบดีกรมที่ดินแล้ว เป็นอันขาดสิทธิในการอยู่อาศัย หรือประกอบการทำมาหาเลี้ยงชีพในที่ดินที่จัดแบ่งตามใบจองนั้น เว้นแต่จะมีเหตุผลสมควร ให้เจ้าหน้าที่ ในการจัดที่ดินสอบสวนชี้แจงเหตุผลไปยังพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ออกใบจองพิจารณา เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ พิจารณานุมัติแล้ว ให้มีสิทธิตามใบจองนั้นต่อไปได้ และให้ถือเสมือนว่าเป็นผู้รับใบจองใหม่

นอกจากกรณีขาดสิทธิในที่ดินเพราะเหตุไม่เริ่มทำประโยชน์ในที่ดินภายในระยะเวลา ที่กำหนดแล้ว ตามระเบียบ ๗ ข้อ ๑๘ ยังให้อธิบดีพิจารณาสั่งให้ขาดสิทธิเพราะเหตุทำประโยชน์ไม่แล้วเสร็จ ภายใน ๓ ปี หรือภายในเวลาที่คณะกรรมการจัดที่ดินแห่งชาติกำหนด เฉพาะส่วนที่ยังไม่ได้ทำประโยชน์อีกด้วย

ส่วนกรณีอธิบดีใช้อำนาจสั่งให้ออกจากที่ดินตามหมวด ๑ อันเนื่องมาจากบุคคลที่ได้รับการจัดที่ดินไม่ปฏิบัติตามข้อบังคับ ระเบียบ ข้อกำหนด หรือเงื่อนไขของคณะกรรมการจัดที่ดินแห่งชาติ ให้เจ้าหน้าที่ในการจัดที่ดินสอบสวนรายงานตามลำดับไปยังอธิบดีกรมที่ดิน เพื่อพิจารณาสั่งให้บุคคลนั้น ออกจากที่ดิน และเมื่ออธิบดีมีคำสั่งดังกล่าวแล้วให้ผู้ที่ได้รับการจัดที่ดินนั้นพร้อมด้วยบริวารออกจาก ที่ดินภายในกำหนดตามคำสั่ง เว้นแต่จะได้มีการอุทธรณ์คำสั่งตามมาตรา ๑๒ วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน จึงให้ปฏิบัติตามคำสั่งของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยต่อไป

๑. วิธีดำเนินการ

๑.๑ อำเภอ/กิ่งอำเภอ/สำนักงานที่ดินจังหวัด/สำนักงานที่ดินสาขาท้องที่ที่ดินนั้นตั้งอยู่ แล้วแต่กรณี เห็นว่าผู้ถือใบจองรายใดไม่ปฏิบัติตามระเบียบ ข้อบังคับ ข้อกำหนด หรือเงื่อนไขของ คณะกรรมการ ให้สอบสวนผู้ถือใบจองแต่ละรายถึงสาเหตุการไม่ปฏิบัติหรือการทอดทิ้งไม่ทำประโยชน์ หรือทำประโยชน์ไม่แล้วเสร็จเพราะเหตุใด ตั้งแต่เมื่อใด ในกรณีที่ไม่สามารถสอบสวนผู้ถือใบจอง ได้ให้สอบสวนผู้ปกครองท้องที่แทน

๑.๒ ให้อำเภอ/กิ่งอำเภอ/สำนักงานที่ดินสาขาเสนอความเห็นพร้อมกับส่งใบจองและสารบบใบจอง และเอกสารที่เกี่ยวข้องให้จังหวัดพิจารณา

๑.๓ เมื่อจังหวัด (สำนักงานที่ดินจังหวัด) มีความเห็นประการใด ก็ให้เสนอความเห็นพร้อม เอกสารเรื่องราวให้ผู้ว่าราชการจังหวัดพิจารณา (อธิบดีได้มอบอำนาจให้ผู้ว่าราชการจังหวัดปฏิบัติราชการแทน) กรณีที่จังหวัดเห็นควร สั่งให้ผู้ถือ ใบจอง ออกจากที่ดินตามมาตรา ๑๒ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน ให้จัดทำคำสั่งเสนอไปด้วย

๑.๔ เมื่อผู้ว่าราชการจังหวัดพิจารณาเห็นควรให้ผู้ถือใบจองออกจากที่ดินและลงนามคำสั่ง ดังกล่าวแล้ว ให้จังหวัดแจ้งอำเภอ/กิ่งอำเภอ/สำนักงานที่ดินสาขา เพื่อดำเนินการต่อไป

๑.๕ ให้อำเภอ/กิ่งอำเภอ/สำนักงานที่ดินสาขา แจ้งให้ผู้ถือใบจองทราบและปฏิบัติตามคำสั่ง และให้แจ้งไปด้วยว่าคำสั่งอธิบดีดังกล่าวเป็นคำสั่งทางปกครอง หากผู้ถือใบจองไม่พอใจก็มีสิทธิยื่นอุทธรณ์ ต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยได้ภายในกำหนดสามสิบวัน นับแต่วันที่รับคำสั่ง ตามมาตรา ๑๒ วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน

๒. ผู้มีอำนาจออกคำสั่ง

เพื่อให้การปฏิบัติราชการเกี่ยวกับการออกคำสั่งให้ผู้ที่ได้รับการจัดเข้าครอบครองที่ดิน ตามมาตรา ๓๐ และมาตรา ๓๓ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน ออกจากที่ดินและให้ขาดสิทธิอันจะพึงได้ ตามระเบียบ ข้อบังคับทั้งหลายตามความในมาตรา ๑๒ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน ดำเนินไปด้วย ความสะดวกรวดเร็ว อธิบดีกรมที่ดินได้มีคำสั่ง ที่ ๒๒๔๔/๒๕๓๕ ลงวันที่ ๒๘ ธันวาคม ๒๕๓๕ มอบอำนาจให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้ปฏิบัติราชการแทนในการออกคำสั่งให้ผู้มีสิทธิตามใบจอง

ซึ่งได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ให้เข้าครอบครองที่ดินตามมาตรา ๓๐ หรือได้รับอนุญาตให้จับจองที่ดิน
ตามมาตรา ๓๓ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน ที่ไม่ปฏิบัติตามระเบียบ ข้อบังคับ ข้อกำหนด หรือเงื่อนไข
ของคณะกรรมการจัดที่ดินแห่งชาติ ออกไปจากที่ดินที่รัฐจัดให้ตามใบจองและให้ขาดสิทธิอันพึงจะได้
ตามระเบียบ ข้อบังคับทั้งหลายทันที สำหรับที่ดินที่อยู่ในเขตจังหวัดนั้น ๆ โดยคำสั่งดังกล่าว มีผลตั้งแต่วันที่ ๔ มกราคม ๒๕๓๖ เป็นต้นไป

ต่อมาอธิบดีเห็นว่า คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๒๒ กรกฎาคม ๒๕๔๖ เห็นชอบ
เรื่องการมอบอำนาจให้ผู้ว่าราชการจังหวัดแบบบูรณาการ เพื่อให้การบริหารงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
ตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๔๖ เป็นต้นไป ตามข้อเสนอของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ
(ก.พ.ร.) ได้แก่ เรื่องการมอบอำนาจด้านการสั่งการ การอนุญาต การอนุมัติ และการปฏิบัติราชการ
หรือการดำเนินการอื่น ๆ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงบประมาณ ดังนั้น เพื่อให้
การบริหารงานแบบบูรณาการของผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ คล่องตัว รวดเร็ว
สามารถบริหารงานแก้ไขปัญหาพัฒนาพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และตอบสนองความต้องการ
ของประชาชน อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๓๘ (๑) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน
พ.ศ. ๒๕๓๔ และที่แก้ไขเพิ่มเติมและหนังสือสำนักงาน ก.พ.ร. ที่ นร ๑๒๐๓/ว ๒ ลงวันที่ ๒๒ กันยายน ๒๕๔๖
อธิบดีจึงมีคำสั่ง ที่ ๒๑๘๕/๒๕๔๖ ลงวันที่ ๒๔ ตุลาคม ๒๕๔๖ มอบอำนาจให้ผู้ว่าราชการจังหวัด
ทุกจังหวัดปฏิบัติราชการแทนอธิบดีกรมที่ดินในการออกคำสั่งตามมาตรา ๓๒ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน

การอุทธรณ์คำสั่งอธิบดี

แม้กฎหมายจะให้อธิบดีมีอำนาจสั่งให้ผู้ที่ได้รับการจัดที่ดินซึ่งไม่ปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับ ข้อกำหนด หรือเงื่อนไขของคณะกรรมการจัดที่ดินแห่งชาติ ออกไปจากที่ดินที่รัฐจัดให้ และให้ขาดสิทธิอันจะพึงได้ตามระเบียบ ข้อบังคับทั้งหลายทันที ตามความในมาตรา ๓๒ แห่งประมวลกฎหมายที่ดินแต่เพื่ออำนวยความสะดวก จึงให้ผู้ที่ได้รับการจัดที่ดินสามารถใช้สิทธิอุทธรณ์ได้ตามมาตรา ๓๒ วรรคสอง โดยยื่นอุทธรณ์ต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยภายในกำหนด ๓๐ วัน นับตั้งแต่วันที่บุคคลนั้นได้รับทราบคำสั่งของอธิบดี เมื่อได้ยื่นอุทธรณ์ภายในกำหนดแล้วรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยจะต้องวินิจฉัยและสั่งการอย่างใดอย่างหนึ่งว่าจะให้บุคคลนั้นมีสิทธิในที่ดินนั้นต่อไปหรือให้ขาดสิทธิตามคำสั่งของอธิบดีกรมที่ดินภายใน ๖๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับอุทธรณ์ ถ้ารัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยมิได้วินิจฉัยสั่งการอย่างใดอย่างหนึ่งภายในกำหนดดังกล่าว ก็ให้ถือว่ารัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยสั่งให้บุคคลนั้นมีสิทธิในที่ดินนั้นต่อไป ในกรณีเช่นนี้หรือในกรณีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยสั่งให้ไม่มีสิทธิครอบครองที่ดินต่อไปก็ให้ถือเสมือนว่าเป็นผู้รับใบจองใหม่ ซึ่งจะต้องปฏิบัติตามระเบียบของคณะกรรมการจัดที่ดินแห่งชาติ หากผู้มีสิทธิในที่ดินไม่ปฏิบัติตาม อธิบดีกรมที่ดินก็มีสิทธิจะออกคำสั่งให้ออกไปจากที่ดินตามมาตรา ๓๒ แห่งประมวลกฎหมายที่ดินได้อีก การอุทธรณ์ตามมาตรา ๓๒ วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายที่ดินดังกล่าว เมื่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย มีคำสั่งอย่างใดอย่างหนึ่งแล้วให้ถือว่าเป็นที่สุด

๑. วิธีดำเนินการ

เพื่อให้การพิจารณาอุทธรณ์ของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยตามความในมาตรา ๓๒ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน เป็นไปโดยสะดวกและรวดเร็ว กระทรวงมหาดไทยได้มีคำสั่ง ที่ ๑๓๓๑/๒๕๐๗ ลงวันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๐๗ วางระเบียบปฏิบัติว่าด้วยการยื่นอุทธรณ์ ดังนี้

๑.๑ ให้ผู้มีสิทธิอุทธรณ์ยื่นอุทธรณ์เป็นหนังสือต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย โดยยื่นต่อนายอำเภอท้องที่หรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอท้องที่ซึ่งที่ดินนั้นตั้งอยู่แล้วแต่กรณี และเมื่อได้รับอุทธรณ์แล้วให้นายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอนั้นรีบทำการสอบสวนเพิ่มเติมเพื่อหาข้อเท็จจริงตามคำร้อง โดยด่วน และบันทึกความเห็นเสนอเรื่องทั้งหมดให้ถึงจังหวัดภายในสิบห้าวันนับแต่วันได้รับอุทธรณ์

๑.๒ ในการรับอุทธรณ์ดังกล่าวในข้อ ๑.๑ ให้เจ้าหน้าที่อำเภอหรือกิ่งอำเภอแล้วแต่กรณี ลงบัญชีรับหนังสือตามระเบียบงานสารบรรณ เพื่อเป็นหลักฐานว่าได้รับอุทธรณ์วันใด

๑.๓ เมื่อจังหวัดได้รับอุทธรณ์และเรื่องราวทั้งหมดจากอำเภอหรือกิ่งอำเภอดังกล่าว ในข้อ ๑.๑ แล้ว ให้รับพิจารณาเป็นเรื่องด่วนมาก และจัดส่งอุทธรณ์พร้อมด้วยความเห็นและเรื่องทั้งหมด ไปกรมที่ดินภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับเรื่องจากอำเภอ หรือกิ่งอำเภอ แล้วแต่กรณี

๑.๔ การจัดส่งเอกสารเกี่ยวกับเรื่องนี้ ให้จัดส่งโดยทางไปรษณีย์ลงทะเบียน หมายเหตุ ท้องที่ใดที่มีประกาศกระทรวงมหาดไทยยกเลิกอำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติการ ตามประมวลกฎหมายที่ดินของนายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ การยื่นอุทธรณ์ดังกล่าว ให้ยื่นต่อเจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดหรือเจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดสาขาที่ที่ดินตั้งอยู่แล้วแต่กรณี

๒. การนับระยะเวลาอุทธรณ์

เนื่องจากมีปัญหาทางปฏิบัติ กรณีที่อธิบดีกรมที่ดินมีคำสั่งตามมาตรา ๓๒ วรรคหนึ่ง แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน ให้บุคคลซึ่งเข้าครอบครองที่ดินที่รัฐจัดให้ราษฎรเพื่อเป็นที่อยู่อาศัยและทำมาหากินเชิงชีพ ออกจากที่ดินที่ได้รับอนุญาตให้ครอบครอง และบุคคลนั้นอุทธรณ์คำสั่งของอธิบดีกรมที่ดินตามมาตรา ๓๒ วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน โดยปฏิบัติตามคำสั่งกระทรวงมหาดไทย ที่ ๑๓๓๑/๒๕๐๗ เรื่องการยื่นอุทธรณ์ต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยตามความใน มาตรา ๓๒ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน ลงวันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๐๗ กรมที่ดินจึงขอให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาให้ความเห็นว่าการยื่นอุทธรณ์ต่อนายอำเภอท้องที่ซึ่งที่ดินนั้นตั้งอยู่ จะต้องนับระยะเวลาวินิจฉัยอุทธรณ์ของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยตั้งแต่เมื่อใด

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกามีหนังสือด่วนที่สุดที่ นร ๐๖๐๑/๑๓๓ ลงวันที่ ๒๑ มกราคม ๒๕๓๕ เห็นว่า การที่มาตรา ๓๒ วรรคสอง ได้กำหนดให้ถือว่าถ้ารัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยมิได้วินิจฉัยอุทธรณ์ ภายใน ๖๐ วัน นับแต่วันได้รับอุทธรณ์ บุคคลนั้นมีสิทธิครอบครองที่ดินต่อไปนั้น เป็นการเร่งรัดให้รัฐมนตรีต้องสั่งการโดยเร็วภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดไว้เท่านั้น ดังนั้นเมื่อปรากฏว่ารัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ได้ออกคำสั่งกระทรวงมหาดไทยที่ ๑๓๓๑/๒๕๐๗ เรื่อง การอุทธรณ์ต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ตามความในมาตรา ๓๒ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน ลงวันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๐๗ กำหนดให้ผู้มีสิทธิอุทธรณ์ ยื่นอุทธรณ์ต่อนายอำเภอท้องที่หรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอท้องที่ซึ่งที่ดินนั้นตั้งอยู่และให้มีการลงบัญชีรับเพื่อเป็นหลักฐานว่ารับอุทธรณ์วันใด จึงต้องถือว่ารัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย มอบหมายให้นายอำเภอ ฯ หรือปลัดอำเภอ ฯ รับอุทธรณ์แทน และจะต้องเริ่มนับระยะเวลาวินิจฉัยอุทธรณ์ ตั้งแต่วันที่นายอำเภอ ฯ หรือปลัดอำเภอ ฯ ดังกล่าวรับอุทธรณ์เป็นต้นไป

การเพิกถอนและจำหน่ายใบจอง

ใบจองเป็นหนังสือแสดงการขอมให้เข้าครอบครองที่ดินชั่วคราว ซึ่งกฎหมายกำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ออกให้แก่บุคคลที่ได้รับการจัดให้ครอบครองที่ดินของรัฐ หรือบุคคลที่ได้รับอนุญาตให้จับจองที่ดิน ตามความในมาตรา ๓๐ และมาตรา ๓๓ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน โดยปฏิบัติตามระเบียบว่าด้วยการจัดที่ดินเพื่อประชาชน การออกใบจองบางแปลงอาจจำเป็นต้องมีการเพิกถอนหรือจำหน่าย ดังนั้น กรมที่ดินจึงได้กำหนดระเบียบเกี่ยวกับการเพิกถอนและจำหน่ายใบจองออกจากทะเบียนที่ดิน กรณีที่ได้มีการออกใบจองไปโดยมิชอบ และกรณีผู้ถือใบจองไม่ปฏิบัติตามระเบียบ ข้อบังคับ ข้อกำหนดหรือเงื่อนไขของคณะกรรมการจัดที่ดินแห่งชาติ ซึ่งจะต้องสั่งให้ออกไปจากที่ดินตามมาตรา ๓๒ แห่งประมวลกฎหมายที่ดินไว้ตามระเบียบกรมที่ดินว่าด้วยการเพิกถอนและจำหน่ายใบจองออกจากทะเบียนที่ดิน พ.ศ. ๒๕๒๗

๑. การเพิกถอนใบจอง

เมื่อปรากฏข้อเท็จจริงแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ว่า ได้ออกใบจองไปโดยไม่ชอบด้วยระเบียบว่าด้วยการจัดที่ดินเพื่อประชาชน พ.ศ. ๒๕๕๗ หมวด ๒ หมวด ๓ และหมวด ๔ ให้ดำเนินการ ดังนี้

๑.๑ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ออกใบจองทำการสอบสวนพยานหลักฐานและมีหนังสือแจ้งให้ผู้ถือใบจองทราบ พร้อมกับขอให้ส่งใบจองและเอกสารอื่น (ถ้ามี) คืนมาเพื่อทำการเพิกถอน โดยให้ส่งหนังสือแจ้งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับตามที่อยู่ที่ปรากฏหลักฐานทางสำนักงานที่ดินอำเภอหรือกิ่งอำเภอแล้วแต่กรณี หากไม่สามารถแจ้งให้ทราบได้ ก็ให้ส่งตามที่อยู่ที่พนักงานเจ้าหน้าที่สอบถามได้ความจากนายทะเบียนอำเภอ หรือนายอำเภอท้องที่แล้วแต่กรณีอีกครั้งหนึ่ง

๑.๒ ในกรณีที่ไม้อาจเรียกใบจองมาดำเนินการได้ ให้ถือว่าใบจองสูญหายให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการออกใบแทนใบจอง ตามกฎกระทรวงฉบับที่ ๔๓ (พ.ศ. ๒๕๓๗) ข้อ ๑๗ โดยอนุโลมแต่ไม่ต้องสอบสวนและให้ถือว่าหนังสือแจ้งตาม ข้อ ๑.๑ เป็นคำขอออกใบแทน

๑.๓ เมื่อได้รับใบจองหรือได้ออกใบแทนใบจองตาม ข้อ ๑.๒ แล้วให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ออกใบจองมีคำสั่งเพิกถอนใบจอง พร้อมกับให้หมายเหตุด้วยวิธีขีดเส้นคู่ขนานลงบนด้านหน้าใบจองแล้วเขียนด้วยอักษรสีแดงว่า “ใบจองฉบับนี้ได้เพิกถอนตามคำสั่งนายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอท้องที่ หรือเจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดหรือเจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดสาขา..... ลงวันที่.....เดือน.....พ.ศ.” และให้พนักงานเจ้าหน้าที่ลงชื่อพร้อมด้วย วัน เดือน ปีกำกับไว้ แล้วนำคำสั่งเพิกถอนใบจองรวมไว้ในสารบบที่ดินแปลงนั้น

๑.๔ เมื่อได้ดำเนินการตาม ข้อ ๑.๓ แล้ว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่หมายเหตุการเพิกถอนตามข้อ ๑.๓ ในทะเบียนการครอบครองที่ดินด้วยอักษรสีแดงไว้ด้วย แล้วรายงานการเปลี่ยนแปลงทางทะเบียนให้กรมที่ดินทราบเพื่อแก้ไขทะเบียนการครอบครองที่ดินให้ถูกต้องตรงกัน พร้อมทั้งแจ้งให้ผู้ถือใบจองทราบถึงการเพิกถอนใบจองดังกล่าวด้วย ทั้งนี้ ให้แจ้งตามวิธีการเช่นเดียวกับ ข้อ ๑.๑

๒. การจำหน่ายใบจอง

ในกรณีที่ผู้ถือใบจองไม่เริ่มทำประโยชน์ในที่ดินที่จัดแบ่งให้ภายในหกเดือนนับแต่ได้รับใบจองหรือในกรณีที่ปฏิบัติตามข้อบังคับ ระเบียบ ข้อกำหนด หรือเงื่อนไขของคณะกรรมการจัดที่ดินแห่งชาติตามนัยแห่งหมวด ๖ และหมวด ๗ ของระเบียบว่าด้วยการจัดที่ดินเพื่อประชาชน พ.ศ. ๒๕๕๘ ซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่สอบสวนแล้วเห็นควรเสนอไปยังอธิบดีกรมที่ดิน เพื่อพิจารณาสั่งให้ผู้ผู้นั้นออกไปจากที่ดินและให้สิทธิในที่ดินตามมาตรา ๓๒ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ออกใบจองดำเนินการดังนี้

๒.๑ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่แจ้งรายชื่อผู้ถือใบจองที่ไม่ปฏิบัติตามระเบียบและส่งสำนวนการสอบสวนทั้งหมดพร้อมทั้งความเห็นไปยังผู้ว่าราชการจังหวัด (ผู้ใช้อำนาจแทนอธิบดี)

๒.๒ เมื่อผู้ว่าราชการจังหวัดได้มีคำสั่งให้ผู้ถือใบจองนั้นออกไปจากที่ดินแล้วให้พนักงานเจ้าหน้าที่ส่งสำเนาคำสั่งให้ผู้ถูกสั่งให้ออกจากที่ดินทราบ โดยส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับตามที่อยู่ที่ปรากฏหลักฐานที่สำนักงานที่ดินอำเภอหรือกิ่งอำเภอ เช่น ใบสารบบที่ดินหรือตามที่อยู่ของผู้ถือใบจองแจ้งการเปลี่ยนแปลงหรือการย้ายที่อยู่ไว้เป็นลายลักษณ์อักษรต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ หากไม่สามารถแจ้งให้ทราบได้ ให้ส่งตามที่อยู่ที่พนักงานเจ้าหน้าที่สอบถามได้ความจากนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องที่แล้วแต่กรณีอีกครั้งหนึ่ง ในกรณีไม่อาจส่งสำเนาคำสั่งดังกล่าวให้ทราบได้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ปิดคำสั่งไว้ในที่เปิดเผย ณ ที่ว่าการอำเภอหรือกิ่งอำเภอท้องที่ ซึ่งที่ดินนั้นตั้งอยู่ และในบริเวณที่ดินตามใบจองนั้น อีกฉบับหนึ่ง โดยให้มีพยานรู้เห็นการปิดสำเนาคำสั่งอย่างน้อย ๒ คน กับให้บันทึกถ้อยคำพยานเป็นหลักฐานติดเรื่องไว้ด้วย

๒.๓ เมื่อได้ดำเนินการตามข้อ ๒.๒ แล้ว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่จำหน่ายใบจองโดยปฏิบัติเช่นเดียวกับการเพิกถอนใบจอง ข้อ ๑.๑ - ข้อ ๑.๔

ระเบียบ คำสั่ง

**โครงการ
จัดที่ดินเพื่อประชาชนอยู่อาศัย และประกอบการทำมาหาเลี้ยงชีพ
ตามควรแก่สภาพ**

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๐ (๑) แห่งประมวลกฎหมายที่ดินคณะกรรมการจัดที่ดินแห่งชาติ กำหนดโครงการจัดที่ดิน เพื่อประชาชนอยู่อาศัย และประกอบการทำมาหาเลี้ยงชีพตามควรแก่สภาพ ดังต่อไปนี้

**ส่วนที่ ๑
การสำรวจที่ดิน**

ข้อ ๑. ในกรณีที่คณะกรรมการฯ ยังไม่ได้จัดให้มีการสำรวจที่ดินเพื่อพิจารณาวางโครงการจัดที่ดิน ตามความในมาตรา ๒๕ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน ให้จังหวัดพิจารณาวางโครงการจัดที่ดินของแต่ละ จังหวัดขึ้นไว้ โดยดำเนินการดังต่อไปนี้

๑. ให้ส่งนายอำเภอทุกอำเภอจัดการสำรวจที่ดินของรัฐในเขตท้องที่เพื่อทราบถึงรายการ ดังต่อไปนี้

ก. เขตและเนื้อที่ของ

(๑) ที่ดินซึ่งมิได้มีบุคคลใดมีสิทธิครอบครอง และมีใช้สาธารณสมบัติของแผ่นดิน อันราษฎรใช้ประโยชน์ร่วมกัน หรือมิใช่ที่สงวนหวงห้าม หรือมิใช่ที่เขา ที่ภูเขา

(๒) ที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน ที่ราษฎรได้เคยใช้ประโยชน์ร่วมกัน แต่ปรากฏว่าราษฎรมิได้ใช้ประโยชน์ต่อไปแล้ว หรือรัฐหาที่ดินอื่นให้ราษฎรใช้ประโยชน์ร่วมกันแทนแล้ว

(๓) ที่ดินซึ่งมีผู้เวนคืนสิทธิในที่ดินให้แก่รัฐ หรือทอดทิ้งไม่ทำประโยชน์หรือปล่อยให้เป็นที่รกร้างว่างเปล่าตกเป็นของรัฐตามประมวลกฎหมายที่ดิน

ข. ที่ตั้งของที่ดิน อยู่ท้องที่ตำบลใด ห่างไกลจากทางคมนาคมทั้งทางบกและทางน้ำ เพียงใด ห่างไกลจากที่ชุมนุมชนเพียงใด

ค. ลักษณะของที่ดิน มีความอุดมสมบูรณ์หรือความแห้งแล้งประการใด เหมาะสมสำหรับ ใช้ทำประโยชน์อย่างใด สมควรที่ทางราชการจะสงวนไว้เพื่อทรัพยากรธรรมชาติ หรือเพื่อประโยชน์ ของสาธารณชน หรือเพื่อประโยชน์ในราชการอย่างใด เพียงใด

ง. มีภัยธรรมชาติ อาทิเช่น ไข้จับสั่นหรือไม่

๒. เมื่อได้จัดการสำรวจที่ดินแล้ว ให้นายอำเภอจัดทำแผนที่สังเขปแสดงภูมิประเทศ และแนวเขตขึ้นไว้เป็นแห่ง ๆ กับให้ทำบัญชีสำรวจที่ดินตามแบบท้ายโครงการนี้เสนอไปยังผู้ว่าราชการจังหวัด การพิจารณาเสนอดังกล่าวนี้ เมื่อกระทำแล้ว เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงประการใดก็ให้พิจารณาเสนอใหม่ได้

ส่วนที่ ๒ การเลือกที่ดิน

ข้อ ๒. เมื่อผู้ว่าราชการจังหวัดได้รับแผนที่สังเขปและบัญชีสำรวจจากนายอำเภอแล้ว ให้จัดตั้งคณะกรรมการขึ้นพิจารณาเลือกที่ดิน เพื่อจัดให้ราษฎรจับจอง หรือจัดให้อยู่อาศัยและประกอบ การทำมาหาเลี้ยงชีพ ประกอบด้วยผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธานกรรมการ ป่าไม้จังหวัด กสิกรรมจังหวัด นายช่างเขตหรือแขวงการทาง สหกรณ์จังหวัด สหกรณ์ที่ดิน นายอำเภอท้องที่ซึ่งที่ดินนั้นตั้งอยู่ เจ้าหน้าที่ฝ่ายการเกษตรและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องตามสมควรเป็นกรรมการ ถ้าในท้องที่ใดอยู่ในเขตชลประทานหรือ ในจังหวัดใดมีเจ้าหน้าที่กรมชลประทานประจำอยู่ ก็ให้ตั้งเจ้าหน้าที่กรมชลประทานเป็นกรรมการร่วมด้วย และให้ตั้งเจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดเป็นกรรมการและเลขานุการ ถ้าจังหวัดใดไม่มีเจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดก็ให้ ตั้งปลัดจังหวัดเป็นกรรมการและเลขานุการ

ข้อ ๓. ให้คณะกรรมการมีหน้าที่พิจารณาคัดเลือกที่ดินตามหลักเกณฑ์ ดังนี้

ก. ที่ดินซึ่งไม่ควรจัดให้ประชาชนจับจองหรือจัดให้อยู่อาศัย และประกอบ การทำมาหาเลี้ยงชีพเป็นนิคม คือ

(๑) ที่ดินที่ออกโฉนดที่ดินตามประมวลกฎหมายที่ดินไม่ได้ นอกจากที่ดิน ตามข้อ ๑ (ก) (๒)

(๒) ที่ดินซึ่งทบวงการเมือง อาทิจังหวัดวิเศษนคร หนองคาย หนองบัวลำภู หนองบัวลำภู และกรมโลหกิจ มีความประสงค์จะสงวนไว้ใช้ราชการ หรือเพื่อทรัพยากรธรรมชาติ

(๓) ที่ดินซึ่งทางราชการเห็นว่าควรสงวนไว้ เพื่อประโยชน์ของสาธารณชน อาทิตี่เลี้ยงสัตว์ ที่สาธารณะประจำตำบลและหมู่บ้าน ที่สงวนไว้เพื่อความชุ่มชื้นของพื้นดินตามธรรมชาติ

ข. ที่ดินซึ่งควรจัดให้ประชาชนจับจองหรือจัดให้อยู่อาศัยและประกอบการทำมาหาเลี้ยงชีพให้พิจารณาดังนี้

(๑) ลักษณะของที่ดินเหมาะสมที่จะใช้ประกอบการทำมาหาเลี้ยงชีพ เช่น ถ้าจะเป็นที่เพาะปลูกก็เป็นที่มึ่น้ำบริบูรณ์ หรือพอจะแก้ไขดัดแปลงให้มีน้ำเพียงพอแก่การเพาะปลูกได้ เป็นต้น

(๒) ตามปกติไม่เป็นที่ซึ่งได้รับอันตรายจากภัยธรรมชาติ อาทิ ไข้จับสั่น หรือ หากจะมีบ้างก็มีทางดัดแปลงแก้ไขได้

(๓) เป็นที่ซึ่งมีทางคมนาคมสะดวก หรือถ้าไม่มีก็อาจจัดทำขึ้นได้

(๔) ที่หัวไร่ปลายนา สมควรให้ราษฎรจับจองเพื่อจะขยายเขตการทำมาหากิน ออกไป หรือเป็นที่ดินซึ่งอยู่ในบริเวณที่มีการอนุญาตให้จับจองเป็นกลุ่มก้อนอยู่แล้ว

ข้อ ๔. ให้คณะกรรมการพิจารณาคัดเลือกที่ดินซึ่งจะจัดให้ประชาชนจับจองหรือจัดให้อยู่อาศัยและประกอบการทำมาหาเลี้ยงชีพ โดยแบ่งเป็นสองประเภท ดังนี้

ก. ที่ดินแปลงเล็กแปลงน้อย ไม่ต่อเนื่องกัน เช่น ที่หัวไร่ปลายนาหรือที่ดินซึ่งมีเนื้อที่ต่ำกว่า ๑,๐๐๐ ไร่ลงมา สำหรับให้ราษฎรขออนุญาตจับจอง ตามความในมาตรา ๓๑ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน

ข. ที่ดินผืนใหญ่ มีเนื้อที่ตั้งแต่ ๑,๐๐๐ ไร่ ขึ้นไป สำหรับให้ทบวงการเมืองหรือจังหวัด หรืออำเภอจัดให้ราษฎรอยู่อาศัย และประกอบการทำมาหาเลี้ยงชีพ

ข้อ ๕. เมื่อคณะกรรมการคัดเลือกที่ดิน ตามนัยข้อ ๔ เสร็จแล้ว ให้เสนอผู้ว่าราชการจังหวัด พิจารณาคำเนินการให้เป็นไปตามโครงการนี้ และคัดสำเนาส่งไปให้กระทรวงมหาดไทยเพื่อทราบ

ส่วนที่ ๓

การเลือกบุคคล

ข้อ ๖. ให้ทบวงการเมือง หรือผู้ว่าราชการจังหวัด หรือนายอำเภอแล้วแต่กรณี ซึ่งมีหน้าที่จัดที่ดินประกาศให้ประชาชนทราบถึงเขตและที่ตั้งของที่ดิน ที่จะจัดให้ประชาชนจับจองหรือจัดให้เป็นที่อยู่อาศัยและทำมาหาเลี้ยงชีพ แล้วแต่กรณีเป็นแห่ง ๆ และจัดให้คนไทยที่ไม่มีที่อยู่อาศัย อันเป็นของตนเองหรือไม่มีที่ดินสำหรับทำมาหาเลี้ยงชีพของตนเอง หรือมีแต่ไม่พอให้เข้าครอบครอง และประกอบการทำมาหาเลี้ยงชีพของตนเอง หรือมีแต่ไม่พอให้เข้าครอบครองและประกอบการทำมาหาเลี้ยงชีพ โดยกำหนดคุณสมบัติ ดังนี้

ก. มีสัญชาติไทย
 ข. บรรลุนิติภาวะแล้ว
 ค. มีร่างกายสมบูรณ์ไม่เจ็บป่วยทุพพลภาพ หรือไร้ความสามารถ หรือสติปัญญาอ่อน ไม่สมประกอบ หรือเป็นโรคติดต่ออันน่ารังเกียจ เว้นแต่จะเป็นหัวหน้าครอบครัวที่อยู่ในลักษณะมีความจำเป็น ซึ่งทางการพิจารณาเห็นสมควร

ง. มีความขยันขันแข็งการประกอบอาชีพ
 จ. มีความประพฤติดี ไม่เป็นคนเสเพลหรืออันธพาล
 ฉ. มีความสามารถประกอบการเกษตรกรรมได้
 ช. ไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง หรือมีอยู่แล้วแต่เป็นจำนวนน้อย ไม่พอทำมาหาเลี้ยงชีพ
 ซ. ขอมรปฏิบัติตามระเบียบ ข้อบังคับ ข้อกำหนด และเงื่อนไข ที่คณะกรรมการจัดที่ดินแห่งชาติหรือเจ้าหน้าที่กำหนด

ข้อ ๗. ในกรณีที่ผู้ว่าราชการจังหวัดหรือนายอำเภอ จัดให้ผู้ว่าราชการจังหวัดหรือนายอำเภอ แต่งตั้งคณะกรรมการคัดเลือกผู้ขออนุญาตจับจองหรือผู้ขอเข้าอยู่อาศัยและประกอบการทำมาหาเลี้ยงชีพ ประกอบด้วยปลัดจังหวัดหรือนายอำเภอท้องถิ่นแล้วแต่กรณี เป็นประธานกรรมการและหัวหน้าส่วนราชการ ในจังหวัดหรืออำเภอแล้วแต่กรณี ไม่น้อยกว่าสองนายเป็นกรรมการ ส่วนในกรณีที่ทบวงการเมืองจัดดำเนินการ แต่งตั้งคณะกรรมการคัดเลือกบุคคลให้เป็นไปตามโครงการที่คณะกรรมการจัดที่ดินแห่งชาติจะได้อนุมัติ โดยให้คณะกรรมการที่ผู้ว่าราชการจังหวัดหรือนายอำเภอแต่งตั้งหรือคณะกรรมการตามโครงการ

ที่คณะกรรมการจัดที่ดินแห่งชาติจะได้อนุมัติ มีหน้าที่คัดเลือกบุคคลซึ่งเข้าหลักเกณฑ์ตามข้อ ๖ และเป็นบุคคลที่มีภูมิลำเนาอยู่ในท้องถิ่นนั้น ได้เข้าอยู่อาศัยและทำประโยชน์ก่อน ต่อเมื่อมีที่ดินเหลืออยู่ จึงจัดให้บุคคลที่มีภูมิลำเนาอยู่ในท้องถิ่นต่อไป

ส่วนที่ ๔

เจ้าหน้าที่ในการจัดที่ดิน

ข้อ ๘. ให้นายอำเภอท้องที่เป็นเจ้าหน้าที่ในการจัดที่ดินตามข้อ ๔ (ก)

ข้อ ๙. ให้กรมที่ดินหรือผู้ว่าราชการจังหวัด หรือนายอำเภอ เป็นเจ้าหน้าที่ในการจัดที่ดินตามข้อ ๔ (ข) โดยให้ปฏิบัติตามโครงการนี้และตามระเบียบ ข้อบังคับ ข้อกำหนด และเงื่อนไขที่คณะกรรมการจัดที่ดินแห่งชาติกำหนด ก่อนที่จะดำเนินการให้เสนอโครงการและแผนผังการจัดที่ดิน รวมถึงรายการดังต่อไปนี้ ไปยังคณะกรรมการจัดที่ดินแห่งชาติด้วยคือ

- (๑) จำนวนที่ดินที่จะแบ่งให้ครอบครัว
- (๒) หลักเกณฑ์สอบสวนคัดเลือกผู้เข้าครอบครอง
- (๓) วิธีที่ผู้เข้าครอบครองพึงปฏิบัติ
- (๔) การช่วยเหลือในด้านสาธารณูปโภคและอื่น ๆ ตลอดจนงบประมาณค่าใช้จ่าย

ที่จำเป็นระยะแรก

(๕) หลักเกณฑ์การชดใช้ทุนที่ได้ลงไปในพื้นที่ดินนั้น และการเรียกค่าธรรมเนียมบางอย่าง

(๖) กิจกรรมที่จำเป็นสำหรับการจัดแบ่งที่ดิน

เมื่อคณะกรรมการจัดที่ดินแห่งชาติอนุมัติโครงการแล้วจึงให้ดำเนินการต่อไปได้

ข้อ ๑๐. ในกรณีที่กรมประชาสงเคราะห์ หรือกรมสหกรณ์ที่ดินจัดตามกฎหมายอื่นให้เสนอโครงการแผนผังการจัดที่ดินและรายการโดยอนุโลมเช่นเดียวกับข้อ ๙. เสนอไปยังคณะกรรมการจัดที่ดินแห่งชาติเพื่อพิจารณาสงวนที่ดินให้ตามความประสงค์ต่อไป

ข้อ ๑๑. ถ้าที่ดินนั้นเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินตามข้อ ๑ (ก) (๒) ให้เจ้าหน้าที่ในการจัดที่ดินส่งสำเนาหลักฐานการหวงห้าม และแผนที่แสดงเขตที่ดินที่จะจัดแบ่ง เพื่อดำเนินการออกพระราชกฤษฎีกาถอนสภาพการหวงห้ามที่ดินนั้นด้วย

ส่วนที่ ๕

การจัดแบ่งที่ดิน

ข้อ ๑๒. การจัดแบ่งที่ดินตามข้อ ๔ (ก) ให้นายอำเภอดำเนินการดังนี้

ก. ทำแผนผังการจัดแบ่งที่ดินให้เรียบร้อยก่อนที่จะอนุญาตให้ราษฎรจับจอง

ข. ถ้าเป็นที่ดินแปลงใหญ่ ให้พิจารณาสงวนที่ดินไว้เพื่อจัดให้มีสาธารณูปโภคและอื่น ๆ เช่น หอประชุม สนามกีฬา และที่พักผ่อน บ่อน้ำ สะพาน ถนน ชลประทาน เป็นต้น

ค. การจัดแบ่งที่ดินให้บุคคลที่คัดเลือกแล้วครอบครองทำประโยชน์ให้ปฏิบัติตามวิธีการแบ่งที่ดินตามข้อ ๑๓ โดยอนุโลม

ข้อ ๑๓. การจัดแบ่งที่ดินตามข้อ ๔ (ข) ให้กรมที่ดิน ผู้ว่าราชการจังหวัดหรือนายอำเภอ ดำเนินการดังนี้

ก. ทำการสำรวจสิทธิที่ดินของราษฎรที่เข้าครอบครองทำประโยชน์อยู่ก่อนแล้ว

ข. ทำการสำรวจจริงวัดเขต วางผัง ทำแผนที่ และพิจารณาจัดแบ่งที่ดินให้ราษฎร โดยพิจารณาสวนที่ดินไว้เป็นสมบัติส่วนกลาง เพื่อจัดให้มีสาธารณูปโภคและอื่น ๆ ตามความเหมาะสมกับเนื้อที่ดิน เช่น ที่ทำการเจ้าหน้าที่ บ้านพักเจ้าหน้าที่ โรงเก็บพัสดุและผลิตผลโรงเรียน สถานีตำรวจ สุขศาลา หอประชุม สนามกีฬา และที่พักผ่อน ไร่นาด้อย่าง บ่อน้ำ สะพาน ถนน ซลประทาน เป็นต้น

ค. โดยปกติให้จัดแบ่งที่ดินให้แก่ครอบครัวตามสมควรแก่อัธยาศัยโดยเสมอกัน ทั้งนี้ ภายใต้กำหนดสิทธิการมีที่ดินของบุคคลตามประมวลกฎหมายที่ดิน

ง. ผู้ที่มีสิทธิในที่ดินบริเวณที่จะจัดแบ่งโดยชอบด้วยกฎหมายอยู่ก่อนแล้ว แต่เป็นพื้นที่ผืนเล็ก และไม่เป็นระเบียบตามแผนผัง ถ้าสมัครเข้ารับการจัดแบ่งด้วย ก็ให้พิจารณาจัดแบ่งให้ตาม ข้อ ค. แต่ถ้าไม่สามารถที่จะจัดแบ่งในเขตที่ดินที่มีสิทธิอยู่เดิมได้ ก็ให้แนะนำให้บุคคลผู้นั้นเวนคืนที่ดินที่มีสิทธิอยู่เดิมเสียก่อนการจัดแบ่ง

จ. เมื่อเจ้าหน้าที่ได้พิจารณาจัดแบ่งที่ดินให้แก่บุคคลใดแล้ว ให้ควบคุมให้บุคคลนั้นปฏิบัติตามระเบียบ ข้อบังคับ ข้อกำหนด และเงื่อนไขที่คณะกรรมการจัดที่ดินแห่งชาติ หรือเจ้าหน้าที่กำหนด โดยเคร่งครัด

ส่วนที่ ๖

การช่วยเหลือ

ข้อ ๑๔. สำหรับที่ดินแปลงเล็กแปลงน้อย เช่น หัวไร่ปลายนา ให้เจ้าหน้าที่ดำเนินการแนะนำ และควบคุมให้ผู้อนุญาตจับจองทำประโยชน์ในที่ดินจริงจัง ระมัดระวังมิให้จับจองเพื่อหวังจะขายที่ดินต่อไปในเมื่อที่ดินมีราคาในภายหลัง และให้การช่วยเหลือแนะนำในการปรับปรุงที่ดินให้มีคุณภาพ เช่น การใช้ปุ๋ยที่เหมาะสมกับพันธุ์ข้าว และพันธุ์พืชอื่น ๆ พันธุ์ข้าวและพันธุ์พืชต่าง ๆ ควรจะคัดเลือกใช้แต่พันธุ์ที่ดี

ข้อ ๑๕. สำหรับที่ดินแปลงซึ่งมีเนื้อที่ต่ำกว่า ๑,๐๐๐ ไร่ลงมา ให้คัดเลือกผู้ที่มีทุน และแรงงานพอที่จะช่วยตัวเองได้เข้าจับจอง และให้ผู้จับจองร่วมกันสละทรัพย์สินและแรงงานจัดให้มีสาธารณูปโภคและอื่น ๆ เจ้าหน้าที่เพียงแต่ให้ความช่วยเหลือ ควบคุมและแนะนำให้ดำเนินการไปตามโครงการของเจ้าหน้าที่และทางการให้ความช่วยเหลือที่จำเป็น

ข้อ ๑๖. สำหรับที่ดินแปลงซึ่งมีเนื้อที่ตั้งแต่ ๑,๐๐๐ ไร่ขึ้นไป ให้คัดเลือกผู้ที่ไม่มีความพอที่จะดำเนินการได้ตามลำพังได้เข้าครอบครองและประกอบการทำมาหาเลี้ยงชีพ โดยให้ความช่วยเหลือในด้านสาธารณูปโภคและอื่น ๆ จากเงินบำรุงท้องที่หรือเงินงบประมาณตามโครงการ การช่วยเหลือดังกล่าวแล้ว ถ้าเป็นประโยชน์เฉพาะตัวผู้ได้รับการช่วยเหลือ เช่น การปรับพื้นที่ให้หรือการจัดให้มีน้ำประปาหรือไฟฟ้า

แต่ละครอบครัวก็ให้ผู้ได้รับประโยชน์ชดใช้ทุนที่ได้ลงไปและให้พิจารณาดำเนินการเป็นระยะ ๆ ตามความเหมาะสมแก่สภาพของพื้นที่และการจัดที่ดินเป็นแห่ง ๆ ไป อาทิ เช่น

ก. ที่ดินแห่งใดควรจะต้องจัดให้มีสาธารณูปโภคและอื่น ๆ เช่น บ่อ สระน้ำ หรือทางคมนาคม ก่อนไปตั้งครอบครัว ก็ให้ดำเนินการโดยขอให้ผู้ที่เข้าอยู่อาศัยและทำมาหาเลี้ยงชีพ สละแรงงานช่วยเหลือ โดยทางการจัดหาเครื่องมือ เครื่องใช้และเครื่องบริโภคจ่ายให้ในระหว่างจัดทำ

ข. ตั้งเงินทุนไว้ช่วยเหลือโดยวิธีให้ยืมเมื่อมีความจำเป็น เช่น ให้ยืมเป็นค่าปลูกสร้างที่พักอาศัย ค่าเครื่องมือ เครื่องใช้ในการประกอบอาชีพ โดยมีหลักทรัพย์หรือบุคคลค้ำประกัน ให้ชดใช้เงินคืนภายในกำหนดเวลา และเรียกดอกเบี้ยพอสมควร

ค. จัดเครื่องทุ่นแรง เช่น รถแทรกเตอร์ และเครื่องถนอมตอ เครื่องยนต์สูบน้ำ ในการบุกเบิกป่า ปรับพื้นที่ ถอนตอไม้ และทำเกษตรกรรม เพื่อประหยัดการใช้แรงงานให้ได้ผลงานมาก และเสียเวลาน้อย โดยคิดค่าใช้จ่ายจากรายการพอสมควรเป็นเงินเชื่อ กำหนดให้ชำระหนี้เมื่อจำหน่ายพืชผลได้

ง. จัดให้มีทางคมนาคมติดต่อภายในบริเวณและติดต่อกับทางหลวงแผ่นดิน เพื่อประโยชน์ในการลำเลียงพืชผล

จ. จัดให้มีน้ำใช้ในการประกอบการอาชีพและน้ำบริโภค เช่น ขุดคลอง คู สระ บ่อขังน้ำฝน บ่อน้ำบาดาล ประปา

ฉ. ส่งเสริมการเกษตร โดยจัดให้มีเจ้าหน้าที่เทคนิคทางเกษตรประจำให้คำแนะนำ ส่งเสริมการใช้ปุ๋ย เพื่อให้พื้นดินมีคุณภาพ จัดหาและแนะนำให้ใช้พันธุ์ข้าว พันธุ์พืช พันธุ์ไม้ และพันธุ์สัตว์ที่ดี เหมาะสมแก่สภาพของพื้นดินและภูมิประเทศ ให้ปลูก และเลี้ยง ช่วยเหลือทำการป้องกันและปราบโรคระบาดสัตว์ และโรคพืชต่าง ๆ ในเมื่อคราวจำเป็น

ช. จัดทำไร่ นา เลี้ยงสัตว์ เป็นส่วนกลางเพื่อเป็นตัวอย่าง

ซ. ส่งเสริมอุตสาหกรรมในครอบครัว เพื่อให้ราษฎรทำมาหาเลี้ยงชีพเป็นการเพิ่มพูนรายได้ ในเวลาว่างจากการประกอบเกษตรกรรม โดยจัดให้เจ้าหน้าที่เทคนิคอุตสาหกรรมในครอบครัวให้คำแนะนำ ส่งเสริมเป็นครั้งคราว

ฌ. จัดให้มีเวชภัณฑ์ หรือมีสุขาศาลา แพทย์ และนางพยาบาล พร้อมด้วยเวชภัณฑ์ ไว้ประจำให้ความช่วยเหลือราษฎร

ญ. จัดรักษาความปลอดภัย โดยดำเนินการดังนี้

(๑) ให้แบ่งครอบครัวออกเป็นเขต ๆ เขตหนึ่งประมาณ ๒๐ ครอบครัว แล้วให้หัวหน้าครอบครัวในเขตแต่ละเขตเลือกหัวหน้าครอบครัวชาย ซึ่งอ่านและเขียนหนังสือไทยได้ เป็นหัวหน้าเขตคนหนึ่งและผู้ช่วยคนหนึ่ง มีหน้าที่ช่วยปกครองดูแลและรักษาความปลอดภัยให้เป็นไปตามข้อบังคับของเจ้าหน้าที่และให้ผู้ได้รับแต่งตั้งเป็นหัวหน้าเขตหรือผู้ช่วยก็คือนำตำแหน่ง ครั้งละ ๒ ปี นับแต่วันได้รับแต่งตั้ง เมื่อครบกำหนดแล้วให้ทำการเลือกใหม่ตามนัยข้างต้น ในระหว่างที่ยังมิได้แต่งตั้งผู้ใดแทน ให้ผู้ที่ทำหน้าที่เดิมปฏิบัติหน้าที่ไปก่อน

(๒) จัดให้มีเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือสถานีตำรวจและเจ้าหน้าที่ตำรวจอยู่ประจำ

ฎ. จัดให้มีสถานศึกษาแก่บุตรหลานราษฎร จัดให้ราษฎรปฏิบัติกิจทางศาสนา เป็นครั้งคราว หรือจัดให้มีวัดหรือสำนักสงฆ์

ฏ. จัดตั้งร้านชำเพื่อจำหน่ายเครื่องอุปโภคบริโภคในราคาเขา และรับซื้อพืชผล ที่ราษฎรผลิตได้ หรือจัดหาตลาดจำหน่ายให้ราษฎรได้รับความสะดวก

ฐ. ถ้าพืชผลของราษฎรและของประชาชน ในบริเวณใกล้เคียงมีจำนวนมากพอ ที่จะตั้งเป็นโรงงานอุตสาหกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งได้ ก็ให้ติดต่อกับกระทรวงอุตสาหกรรม เพื่อส่งเสริม ให้เอกชนตั้งโรงงานอุตสาหกรรมหรือจัดให้มีโรงงานอุตสาหกรรมเพื่อรับซื้อพืชผล

ฑ. จัดให้มีหอวิทยุสาธารณะ ไฟฟ้า ตลาดชุมนุมการค้า และสถานมหรสพ เพื่อความเพลิดเพลินบันเทิงใจของราษฎรในยามว่าง

ฒ. จัดตั้งทุนสวัสดิการสำหรับราษฎร เพื่อช่วยเหลือในการคลอดบุตรเจ็บป่วยหรือตาย

ณ. ส่งเสริมให้รู้จักหลักการประหยัด เช่น ฝากเงินที่หามาได้ไว้กับธนาคารออมสิน เป็นต้น

ด. ช่วยเหลือในด้านสาธารณสุข โภคและอื่น ๆ ที่จำเป็นตามที่เห็นสมควรและเหมาะสม แก่สภาพของท้องถิ่นนั้น ๆ

ด. ตำรวจจริงวัดจัดแบ่งที่ดินให้ราษฎรไว้โดยเรียบร้อยทุกรายไป เพื่อให้มีกำลังใจ ในการทำมาหาเลี้ยงชีพ และมีโอกาสได้กรรมสิทธิ์ในที่ดินที่ได้รับแบ่งโดยแท้จริง เมื่อตนได้ทำประโยชน์ ในที่ดินโดยสมบูรณ์ตามประมวลกฎหมายที่ดินแล้ว

ข้อ ๑๖. โดยที่การดำเนินการช่วยเหลือตามตัวอย่างในข้อ ๑๖. ย่อมจัดทำไม่ได้ในระยะเดียวกัน จึงให้เจ้าหน้าที่พิจารณาว่า ในปีใดควรจะจัดการช่วยเหลืออย่างไร ประการใด แล้วจัดทำโครงการเป็นปี ๆ เสนอไปยังกระทรวงมหาดไทย เพื่อพิจารณาดังงบประมาณ โครงการดังกล่าวแล้วให้มีรายการดังนี้

ก. ชื่อโครงการ เหตุผล และความมุ่งหมาย

ข. รายการและวิธีการดำเนินการ

ค. กำหนดเวลาดำเนินการ

ง. งบประมาณค่าใช้จ่ายตามระยะเวลาของโครงการ

จ. วิธีการขอใช้เงินทุนที่ได้ลงไปในพื้นที่ดินนั้น หรือจัดให้เป็นบริการสาธารณะ โดยไม่ต้องให้ขอใช้เงินทุนที่ได้ลงไป

ฉ. แสดงผลอันจะบังเกิดขึ้นจากโครงการนั้นเมื่อสำเร็จแล้ว

วันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๔๕๘

(ลงชื่อ) พลเรือโท สุนาวินวิวัฒน์

(หลวงสุนาวินวิวัฒน์)

ประธานกรรมการจัดที่ดินแห่งชาติ

ระเบียบว่าด้วยการจัดที่ดินเพื่อประชาชน

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๐ (๖) มาตรา ๒๗ และมาตรา ๓๓ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน คณะกรรมการจัดที่ดินแห่งชาติวางระเบียบว่าด้วยการจัดที่ดินเพื่อประชาชน ดังต่อไปนี้

หมวด ๑

ข้อความทั่วไป

ข้อ ๑. ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบว่าด้วยการจัดที่ดินเพื่อประชาชน”

ข้อ ๒. ให้ใช้ระเบียบนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

หมวด ๒

ลักษณะของที่ดินที่จะจัดให้ประชาชน

ข้อ ๓. ที่ดินที่จะจัดให้ประชาชนอยู่อาศัยหรือประกอบการทำมาหาเลี้ยงชีพตามความ ในมาตรา ๒๐ (๑) และมาตรา ๒๗ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน ต้องเป็นที่ดินของรัฐซึ่งอยู่ในลักษณะดังต่อไปนี้ คือ

(๑) ที่ดินซึ่งมิได้มีบุคคลใดมีสิทธิครอบครอง และมีใช้สาธารณสมบัติของแผ่นดิน อันราษฎรใช้ประโยชน์ร่วมกัน หรือมิใช่ที่สงวนหวงห้าม หรือมิใช่ที่เขา ที่ภูเขา

(๒) ที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน ที่ราษฎรเคยใช้ประโยชน์ร่วมกัน แต่ปรากฏว่าราษฎรมิได้ใช้ประโยชน์ต่อไปแล้ว หรือรัฐหาที่ดินอื่นให้ราษฎรใช้ประโยชน์ร่วมกันแทน และได้มีพระราชกฤษฎีกาถอนสภาพที่สาธารณประโยชน์นั้นแล้ว

(๓) ที่ดินซึ่งมีผู้เวนคืนสิทธิในที่ดินให้แก่รัฐ หรือทอดทิ้งไม่ทำประโยชน์ หรือปล่อยให้เป็นที่รกร้างว่างเปล่าจนตกเป็นของรัฐตามประมวลกฎหมายที่ดิน

หมวด ๓

คุณสมบัติของบุคคลที่จะจัดให้เข้าอยู่อาศัยหรือประกอบการทำมาหาเลี้ยงชีพ

ข้อ ๔. บุคคลที่จะจัดให้เข้าอยู่อาศัยหรือประกอบการทำมาหาเลี้ยงชีพ จะต้องเป็นบุคคลธรรมดา ซึ่งมีคุณสมบัติและอยู่ในลักษณะข้อกำหนดโดยครบถ้วนดังนี้ คือ

(๑) มีสัญชาติไทย

(๒) บรรลุนิติภาวะแล้ว หรือเป็นหัวหน้าครอบครัว

(๓) มีร่างกายสมบูรณ์ ไม่ทุพพลภาพ หรือไร้ความสามารถ หรือมีสติปัญญาไม่สมประกอบ หรือเป็นโรคติดต่ออันน่ารังเกียจ เว้นแต่จะเป็นหัวหน้าครอบครัวที่อยู่ในลักษณะมีความจำเป็น ซึ่งทางการ พิจารณาเห็นสมควรยกเว้น

- (๔) มีความขยันขันแข็งในการประกอบอาชีพ
- (๕) มีความประพฤติดี ไม่เป็นคนเสเพลหรืออัมธพาล
- (๖) มีความสามารถประกอบการอาชีพเกี่ยวกับที่ดินที่จัดให้ได้
- (๗) ไม่มีที่ดินเป็นของตนเองหรือมีอยู่แล้วแต่เป็นจำนวนน้อยไม่พอเลี้ยงชีพ
- (๘) ต้องรับปฏิบัติตามข้อบังคับ ระเบียบ ข้อกำหนด และเงื่อนไขที่คณะกรรมการจัดที่ดินแห่งชาติกำหนด

หมวด ๔

การดำเนินการจัดที่ดินให้ประชาชน

ข้อ ๕. ในการจัดที่ดินให้ราษฎรอยู่อาศัย หรือประกอบการทำมาหาเลี้ยงชีพให้เป็นไปตามโครงการที่คณะกรรมการจัดที่ดินแห่งชาติกำหนด และให้กรมพัฒนาที่ดินดำเนินการสำรวจดิน การวินิจฉัยคุณภาพของที่ดินจำแนกสมรรถนะที่ดิน และวางแผนการใช้ที่ดินให้ถูกต้องตามหลักวิชาการ ก่อนที่จะดำเนินโครงการจัดที่ดินให้ประชาชน

ข้อ ๖. โดยปกติให้จัดแบ่งที่ดินให้แต่ละครอบครัวตามสมควรแก่สภาพทั้งนี้ภายใต้กำหนดสิทธิการมีที่ดินของบุคคลตามประมวลกฎหมายที่ดิน

ข้อ ๗. ก่อนที่จะจัดที่ดินให้ประชาชนอยู่อาศัยหรือประกอบการทำมาหาเลี้ยงชีพให้เจ้าหน้าที่ในการจัดที่ดินตามโครงการของคณะกรรมการจัดที่ดินแห่งชาติ หรืออธิบดีกรมที่ดินซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ในการจัดที่ดินตามมาตรา ๒๗ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน แล้วแต่กรณี ประกาศกำหนดเขตและที่ตั้งของที่ดินที่จะจัดให้ประชาชนอยู่อาศัยหรือประกอบการทำมาหาเลี้ยงชีพ ตลอดจนวิธีการรับบุคคลเข้าอยู่อาศัยให้ประชาชนทราบตามแบบ จ.ค.๑ ท้ายระเบียบนี้

ข้อ ๘. ประกาศตามความในข้อ ๗ นั้น ให้ปิดไว้ในที่เปิดเผย ณ ที่ว่าการอำเภอหรือกิ่งอำเภอ ๑ ฉบับ ที่บ้านกำนันหรือผู้ใหญ่บ้าน ๑ ฉบับ และในที่ดินที่จัด ๑ ฉบับ หากเป็นการสมควรจะประกาศโดยวิธีอื่นด้วยก็ได้

ข้อ ๙. การกำหนดวันรับสมัครบุคคลเข้าอยู่อาศัยหรือประกอบการทำมาหาเลี้ยงชีพต้องประกาศให้ประชาชนทราบล่วงหน้ามีกำหนดไม่น้อยกว่าหนึ่งเดือน

ข้อ ๑๐. บุคคลใดประสงค์จะเข้าอยู่อาศัยหรือประกอบการทำมาหาเลี้ยงชีพในที่ดินที่จัดไว้ให้ยื่นคำร้องต่อเจ้าหน้าที่ในการจัดที่ดินนั้นภายในกำหนดประกาศของเจ้าหน้าที่ตามแบบ จ.ค.๒ ท้ายระเบียบนี้

ข้อ ๑๑. เมื่อครบกำหนดประกาศรับสมัครบุคคลเข้าอยู่อาศัยหรือประกอบการทำมาหาเลี้ยงชีพแล้วเจ้าหน้าที่ในการจัดที่ดินแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่งมีจำนวนไม่น้อยกว่าสามนาย เรียกว่า คณะกรรมการคัดเลือกบุคคลและให้คณะกรรมการคัดเลือกบุคคลมีหน้าที่พิจารณาคัดเลือกบุคคลตามหลักเกณฑ์แห่งระเบียบนี้

ข้อ ๑๒. บุคคลใดประสงค์จะได้รับการจัดให้เข้าอยู่อาศัย หรือประกอบการทำมาหาเลี้ยงชีพ ในที่ดิน แปลงใดให้จัดเข้าอยู่อาศัยหรือประกอบการทำมาหาเลี้ยงชีพในที่ดินแปลงนั้น แต่ถ้ามียุคคลหลายคนประสงค์ที่ดินแปลงเดียวกัน ก็ให้ใช้วิธีจับสลาก เว้นแต่ ในกรณีที่มีความจำเป็นเพื่อประโยชน์ความมั่นคงและความปลอดภัยของประเทศชาติคณะกรรมการคัดเลือกอาจจะพิจารณาคัดเลือกบุคคลให้อยู่ในที่ดินตามที่เห็นสมควรก็ได้

ข้อ ๑๓. ในกรณีที่ที่ดินจะจัดให้เข้าอยู่อาศัย หรือประกอบการทำมาหาเลี้ยงชีพมีไม่พอกับจำนวนบุคคล ซึ่งคณะกรรมการคัดเลือกบุคคลได้คัดเลือกไว้แล้ว ให้คณะกรรมการคัดเลือกบุคคลพิจารณาคัดเลือกอีกชั้นหนึ่งตามหลักเกณฑ์ดังนี้

(๑) ให้พิจารณาให้บุคคลที่มีภูมิลำเนาอยู่ในท้องที่นั้นได้เข้าอยู่อาศัยหรือประกอบการทำมาหาเลี้ยงชีพก่อน เมื่อมีที่ดินเหลืออยู่จึงจัดให้บุคคลที่มีภูมิลำเนาอยู่ในท้องที่อื่นต่อไป

(๒) ถ้าที่ดินที่จะจัดแบ่งมีน้อยไม่พอแก่การจัดแบ่งให้ทั่วถึงอีก ก็ให้คณะกรรมการคัดเลือกบุคคลจัดให้มีการจับสลาก เพื่อให้ได้จำนวนบุคคลพอดีกับจำนวนที่ดินที่จะแบ่ง

ส่วนบุคคลที่เหลือก็ให้สอบถามความประสงค์ว่า ถ้ามีที่ดินเหลือจากการจัดแบ่งในท้องที่อื่นแล้ว ทางราชการจะจัดให้เข้าอยู่อาศัยหรือประกอบการทำมาหาเลี้ยงชีพจะขัดข้องหรือเต็มใจหรือไม่แล้วบันทึกถ้อยคำไว้เป็นหลักฐานเพื่อพิจารณาต่อไป

หมวด ๕

การออกไปจอง

ข้อ ๑๔. เมื่อได้จัดให้บุคคลใดเข้าอยู่อาศัยหรือประกอบการทำมาหาเลี้ยงชีพในที่ดินแปลงใด และบุคคลนั้นได้ปฏิบัติตามระเบียบของคณะกรรมการจัดที่ดินแห่งชาติแล้ว ให้เจ้าหน้าที่ในการจัดที่ดินดำเนินการติดต่อให้นายอำเภอท้องที่หรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอซึ่งที่ดินนั้นตั้งอยู่ ซึ่งเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามความในมาตรา ๓๐ แห่งประมวลกฎหมายที่ดินออกไปจองให้บุคคลนั้น ยึดถือไว้เป็นหลักฐาน

หมวด ๖

การทำประโยชน์ในที่ดินและการสิ้นสุดสิทธิในที่ดินตามใบจอง

ข้อ ๑๕. ให้ผู้ถือใบจองเริ่มทำประโยชน์ในที่ดินที่จัดแบ่งภายในหกเดือนนับแต่วันได้รับใบจอง

ข้อ ๑๖. ถ้าผู้ถือใบจองไม่เริ่มทำประโยชน์ในที่ดินที่จัดแบ่งให้ภายในหกเดือนนับแต่วันได้รับใบจอง ให้เจ้าหน้าที่ในการจัดที่ดินสอบสวนรายงานตามลำดับไปยังอธิบดีกรมที่ดิน เพื่อพิจารณาสั่งให้ผู้นั้นออกไปจากที่ดินตามมาตรา ๓๒ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน เมื่อผู้นั้นได้รับทราบคำสั่ง หรือควรจะได้รับทราบคำสั่งอธิบดีกรมที่ดินแล้ว เป็นอันขาดสิทธิในการอยู่อาศัยหรือประกอบการทำมาหาเลี้ยงชีพในที่ดินที่จัดแบ่งตามใบจองนั้น เว้นแต่จะมีเหตุผลสมควรก็ให้เจ้าหน้าที่ในการจัดที่ดินสอบสวนชี้แจงเหตุผล

ไปยังพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ออกใบของพิจารณา เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่พิจารณาอนุมัติแล้ว ให้มีสิทธิในที่ดินตามใบของนั้นต่อไปได้ และให้ถือเสมือนว่าเป็นผู้รับใบของใหม่ ซึ่งจะต้องปฏิบัติตามนัยข้อ ๑๕

ข้อ ๑๗. ผู้ถือใบของต้องทำประโยชน์ให้แล้วเสร็จภายใน ๓ ปี นับตั้งแต่วันที่ได้รับใบของ แต่ถ้าในท้องที่ใดมีความจำเป็น ซึ่งไม่สามารถจะทำประโยชน์ให้แล้วเสร็จภายใน ๓ ปีได้ ก็ให้เสนอเหตุผลให้พนักงานเจ้าหน้าที่เสนอคณะกรรมการจัดที่ดินแห่งชาติพิจารณากำหนดอายุการทำประโยชน์เกินกว่า ๓ ปี ได้

การทำประโยชน์ให้แล้วเสร็จตามความหมายในข้อนี้ ให้หมายถึงการทำประโยชน์ประมาณ ๓ ใน ๔ ส่วน

ข้อ ๑๘. ถ้าผู้ถือใบของทำประโยชน์ไม่แล้วเสร็จภายใน ๓ ปี นับตั้งแต่วันที่ได้รับใบของ หรือภายในระยะเวลาที่คณะกรรมการจัดที่ดินแห่งชาติกำหนดไว้แล้วแต่กรณี ให้เจ้าหน้าที่ในการจัดที่ดินสอบสวนรายงานตามลำดับ เสนอไปยังอธิบดีกรมที่ดิน เพื่อพิจารณาสั่งให้ผู้นั้นขาดสิทธิอันพึงได้ตามมาตรา ๓๒ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน เมื่อผู้นั้นได้รับทราบคำสั่งหรือควรจะได้รับทราบคำสั่งอธิบดีกรมที่ดินแล้ว ให้ผู้ถือใบของนั้นเป็นอันขาดสิทธิในการครอบครองและทำประโยชน์ในที่ดินเฉพาะส่วนที่ยังไม่ได้ทำประโยชน์ตามสมควรแก่เนื้อที่

หมวด ๗

การสั่งให้ออกจากที่ดิน

ข้อ ๑๙. บุคคลใดที่ได้รับการจัดแบ่งที่ดินจากทางการแล้ว ปรากฏว่าไม่ปฏิบัติตามข้อบังคับระเบียบ ข้อกำหนด หรือเงื่อนไขของคณะกรรมการจัดที่ดินแห่งชาติ ให้เจ้าหน้าที่ในการจัดที่ดินสอบสวนรายงานตามลำดับไปยังอธิบดีกรมที่ดิน เพื่อพิจารณาสั่งให้บุคคลออกไปจากที่ดินตามความในมาตรา ๓๒ แห่งประมวลกฎหมายที่ดินต่อไป

ข้อ ๒๐. เมื่ออธิบดีกรมที่ดินสั่งให้ผู้นั้นออกไปจากที่ดินที่ครอบครองแล้วให้บุคคลนั้นพร้อมด้วยบริวารออกไปจากที่ดินครอบครองภายในกำหนดตามคำสั่ง เว้นแต่จะได้มีการอุทธรณ์คำสั่งตามมาตรา ๓๒ วรรค ๒ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน จึงให้ปฏิบัติตามคำสั่งของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยต่อไป

หมวด ๘

การรับรองการทำประโยชน์

ข้อ ๒๑. เมื่อผู้ถือใบของได้ทำประโยชน์ในที่ดินนั้น โดยปฏิบัติตามข้อบังคับ ระเบียบ ข้อกำหนด หรือเงื่อนไขของคณะกรรมการจัดที่ดินแห่งชาติ และได้ชำระเงินค่าบริการในการจัดที่ดินด้วยวิธีผ่อนส่งเสร็จสิ้นแล้ว ให้ยื่นคำขอหนังสือรับรองการทำประโยชน์ ตามกฎกระทรวงมหาดไทย ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๔๕๗) ออกตามความในพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. ๒๔๕๗ ในการยื่นคำขอดังกล่าวให้ยื่นผ่านเจ้าหน้าที่ในการจัดที่ดิน

หมวด ๕
การจับจองที่ดิน

ข้อ ๒๒. ในกรณีที่ให้ราษฎรได้จับจองที่ดินตามนัยมาตรา ๓๑ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน
ให้นำระเบียบหมวด ๒ ถึงหมวด ๘ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ในการประกาศให้ประชาชนทราบถึงเขตและที่ตั้งของที่ดินที่จะจัดให้ประชาชนจับจอง
สำหรับที่ดินแปลงเล็กแปลงน้อยดังกล่าวนี้ ให้เจ้าหน้าที่ประกาศเป็นรายตำบลหรือรายอำเภอแล้วแต่
จะเห็นสมควร

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๔ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๕๘

(ลงชื่อ) จอมพล ป. พิบูลสงคราม

(ป. พิบูลสงคราม)

ประธานคณะกรรมการจัดที่ดินแห่งชาติ

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๓๒ ตอนที่ ๖๘ ลงวันที่ ๖ กันยายน ๒๔๕๘)

ประกาศ

เรื่อง จัดที่ดินให้ประชาชนเช่าอยู่อาศัยและประกอบการทำมาหาเลี้ยงชีพตามควรแก่สภาพ

ด้วย.....จะจัดที่ดินให้ประชาชนเช่าอยู่อาศัยและประกอบการทำมาหาเลี้ยงชีพตามควรแก่สภาพ ตาม โครงการที่ได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการจัดที่ดินแห่งชาติตามประมวลกฎหมายที่ดิน

ที่ดินที่จะจัดให้ประชาชนอยู่อาศัยและประกอบการทำมาหาเลี้ยงชีพนี้อยู่ในท้องที่.....ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....มีอาณาเขตดังนี้

ทิศเหนือ จด.....ยาวประมาณ.....

ทิศตะวันออก จด.....ยาวประมาณ.....

ทิศใต้ จด.....ยาวประมาณ.....

ทิศตะวันตก จด.....ยาวประมาณ.....

ผู้สมัครจะต้องมีคุณสมบัติและอยู่ในลักษณะข้อกำหนด ดังนี้

(๑) มีสัญชาติไทย

(๒) บรรลุนิติภาวะแล้วหรือเป็นหัวหน้าครอบครัว

(๓) มีร่างกายสมบูรณ์ ไม่ทุพพลภาพ หรือไร้ความสามารถ หรือมีสติปัญญาไม่สมประกอบ หรือเป็นโรคติดต่ออันน่ารังเกียจ เว้นแต่จะเป็นหัวหน้าครอบครัวที่อยู่ในลักษณะมีความจำเป็นซึ่งทางการพิจารณาเห็นสมควร

(๔) มีความขยันขันแข็งในการประกอบอาชีพ

(๕) มีความประพฤติดี ไม่เป็นคนเสเพล หรืออันธพาล

(๖) มีความสามารถประกอบการอาชีพเกี่ยวกับที่ดินที่จัดให้ได้

(๗) ไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง หรือมีอยู่แล้วแต่เป็นจำนวนน้อยไม่พอเลี้ยงชีพ

(๘) บุคคลที่ได้รับมอบที่ดินจะต้องชดใช้ค่าบริการต่าง ๆ ที่เจ้าพนักงานทำให้เป็นประโยชน์เฉพาะตัว โดยวิธีผ่อนส่งให้เสร็จสิ้นก่อนวันยื่นคำขอหนังสือรับรองการทำประโยชน์

จึงขอประกาศให้ประชาชนทราบทั่วกัน หากผู้ใดประสงค์จะเช่าอยู่อาศัยและประกอบการทำมาหาเลี้ยงชีพในที่ดินตามที่กล่าวแล้วนั้น ให้ไปแจ้งความประสงค์หรือติดต่อสอบถามรายละเอียดได้ที่..... ณ ที่.....จนถึงวันที่.....เป็นหมดเขต

ประกาศ ณ วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

เจ้าหน้าที่ในการจัดที่ดิน

เขียนที่.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

เรียน เจ้าหน้าที่ในการจัดที่ดิน

ข้าพเจ้าได้นำประกาศฉบับที่...../.....ลงวันที่.....เดือน.....

พ.ศ.ไปปิด ณเมื่อวันที่.....เดือน.....พ.ศ.

แล้วจึงเรียนมาเพื่อทราบ

(ลงชื่อ)ผู้ปิดประกาศ

(ลงชื่อ)พยาน

(ลงชื่อ)พยาน

เรื่องราวขอจับจองเข้าอยู่อาศัย เพื่อประกอบการทำมาหาเลี้ยงชีพในที่ดินตำบล.....

ฉบับที่.....

เขียนที่.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

ข้าพเจ้า.....อายุ.....ปี สัญชาติ.....

เชื้อชาติ.....บุตร.....อยู่ที่บ้าน.....

เลขที่.....หมู่ที่.....ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....

ขอขึ้นเรื่องราวต่อ.....ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑. ข้าพเจ้ามีความประสงค์ขอ จับจองเข้าอยู่อาศัย เพื่อประกอบการทำมาหาเลี้ยงชีพในที่ดิน ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....ตามประกาศของ..... ลงวันที่.....

ข้อ ๒. ข้าพเจ้ามีคุณสมบัติครบถ้วนตามความประสงค์ของทางราชการและยินยอม ที่จะปฏิบัติตามข้อบังคับ ระเบียบ ข้อกำหนด และเงื่อนไขซึ่งทางราชการวางไว้ทุกประการ

ข้อ ๓. ที่ดินตามที่กล่าวในข้อ ๑ ให้มีหลักฐานดังต่อไปนี้

ทิศเหนือ ปรมาณ.....จุด.....

ทิศตะวันออก ปรมาณ.....จุด.....

ทิศใต้ ปรมาณ.....จุด.....

ทิศตะวันตก ปรมาณ.....จุด.....

รวมเนื้อที่ประมาณ.....ไร่.....งาน.....วา

(รายการตามข้อ ๓. นี้ ถ้าเป็นกรณีตามมาตรา ๓๐ พนักงานเจ้าหน้าที่เป็นผู้กรอกข้อความ ถ้าเป็นกรณี ตามมาตรา ๓๓ ผู้ขอเป็นผู้กรอกข้อความ)

ลงชื่อ.....ผู้ขอ

ลงชื่อ.....กำนันผู้ใหญ่บ้าน เจ้าหน้าที่ในการจัดที่ดิน

บันทึกการสอบสวนคุณสมบัติของผู้ขอ

เขียนที่.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

ได้สอบสวนและตรวจสอบคุณสมบัติของ.....แล้วปรากฏว่า

๑. ผู้ขอมีเชื้อชาติ.....สัญชาติ.....

๒. ผู้ขอบรรลุนิติภาวะแล้ว หรือเป็นหัวหน้าครอบครัว

- ๓. มีร่างกายสมบูรณ์ ไม่ทุพพลภาพ หรือไร้ความสามารถ หรือมีสติปัญญาไม่สมประกอบ หรือเป็นโรคติดต่ออันตราย.....
 - ๔. มีความขยันขันแข็งในการประกอบอาชีพหรือไม่.....
 - ๕. มีความประพฤติดี หรือเป็นคนเสเพล หรืออัมพาต.....
 - ๖. มีความสามารถประกอบการอาชีพเกี่ยวกับที่ดินที่จัดให้หรือขอจับจองหรือไม่.....
 - ๗. ผู้ขอเคมีที่ดินเป็นของตนเองบ้างหรือไม่ ก็แปลงเนื้อที่เท่าใดอยู่ที่ใด ใช้ประโยชน์อย่างไร ทำเองหรือให้ผู้อื่นทำ.....
-
-

ลงชื่อ.....ผู้สอบสวน ตำแหน่ง.....

ลงชื่อ.....ผู้สอบสวน ตำแหน่ง.....

คำสั่ง

ได้พิจารณาแล้วเห็นว่า.....

.....

.....

ลงชื่อ.....พนักงานเจ้าหน้าที่ได้ออกใบจองให้แล้ว

ทะเบียนเล่ม.....หน้า.....

สารบบเล่ม.....หน้า.....

ลงชื่อ.....ผู้ขอ

ลงชื่อ.....พนักงานเจ้าหน้าที่

ระเบียบของคณะกรรมการจัดที่ดินแห่งชาติ
ฉบับที่ ๘ (พ.ศ. ๒๕๒๕)
ว่าด้วยการควบคุมการจัดที่ดินของทบวงการเมือง

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๐ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายที่ดิน (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๒๖ คณะกรรมการจัดที่ดินแห่งชาติวางระเบียบไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑. ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบของคณะกรรมการจัดที่ดินแห่งชาติ ฉบับที่ ๘ (พ.ศ. ๒๕๒๕) ว่าด้วยการควบคุมการจัดที่ดินของทบวงการเมือง”

ข้อ ๒. ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ ๓. ในระเบียบนี้

“การจัดที่ดินของทบวงการเมือง” หมายความว่า การดำเนินการของทบวงการเมืองใด ๆ ในการนำที่ดินไปจัดให้ประชาชนอยู่อาศัยหรือประกอบการทำงานหาเลี้ยงชีพตามประมวลกฎหมายที่ดิน กฎหมายว่าด้วยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม กฎหมายว่าด้วยการจัดที่ดินเพื่อการครองชีพ หรือตามกฎหมายอื่น

“เลขาธิการ” หมายความว่า เลขาธิการคณะกรรมการจัดที่ดินแห่งชาติ

หมวด ๑

การจัดทำโครงการจัดที่ดิน

ข้อ ๔. ทบวงการเมืองใดประสงค์จะดำเนินการจัดที่ดินแปลงใดให้จัดทำโครงการจัดที่ดินแปลงนั้นเสนอต่อคณะกรรมการเพื่อพิจารณาอนุมัติ โดยยื่นต่อเลขาธิการ เมื่อคณะกรรมการอนุมัติให้ดำเนินการจัดที่ดินแปลงใดได้แล้ว จึงให้ทบวงการเมืองดำเนินการจัดที่ดินแปลงนั้นได้

ข้อ ๕. ก่อนเสนอโครงการการจัดที่ดินแปลงใด ที่ดินแปลงนั้นจะต้องได้รับการสำรวจดิน วิจัยคุณภาพของที่ดิน จำแนกสมรรถนะที่ดิน และวางแผนการการใช้ที่ดินจากกรมพัฒนาที่ดินก่อน

(ความในข้อ ๕ ถูกยกเลิก โดยระเบียบของคณะกรรมการฯ ฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ. ๒๕๓๐) ฯ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน)

ข้อ ๕. ก่อนเสนอโครงการจัดที่ดินแปลงใด ที่ดินแปลงนั้นจะต้องได้รับการพิจารณาการใช้ที่ดินให้สอดคล้อง และเป็นไปตามมาตรการการใช้ที่ดินของการกำหนดชั้นคุณภาพลุ่มน้ำของประเทศตามที่คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติกำหนด โดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี รวมทั้งได้รับการสำรวจความเหมาะสมของดินและวางแผนการใช้ที่ดินจากกรมพัฒนาที่ดินก่อน

ข้อ ๖. โครงการการจัดที่ดินอย่างน้อยต้องมีสาระสำคัญ ดังต่อไปนี้

- (๑) ชื่อทบวงการเมืองที่จะจัดที่ดิน
- (๒) ผลการพิจารณาของกรมพัฒนาที่ดินตามข้อ ๕
- (๓) ที่ตั้ง เนื้อที่ อาณาเขต และสภาพที่ดินที่จะดำเนินการจัดที่ดิน
- (๔) ผลการสำรวจการถือครองในพื้นที่ที่จะดำเนินการจัดที่ดิน
- (๕) จำนวนเนื้อที่ที่จะจัดแบ่งให้ประชาชนเข้าครอบครอง
- (๖) หลักเกณฑ์และวิธีการในการคัดเลือกบุคคลที่จะรับการจัดที่ดิน
- (๗) เงื่อนไขที่ผู้ได้รับการจัดที่ดินจะต้องปฏิบัติ
- (๘) การให้สิทธิในที่ดินแก่ผู้ได้รับการจัดที่ดิน
- (๙) การจัดให้มีสาธารณูปโภคต่าง ๆ
- (๑๐) กำหนดเวลาการจัดที่ดิน ตลอดจนระยะเวลาดำเนินการ
- (๑๑) งบประมาณในการดำเนินการ
- (๑๒) หลักเกณฑ์ในการให้ผู้ได้รับการจัดที่ดินชดเชยทุนที่รัฐบาลได้ลงไป

ในการจัดที่ดิน

(๑๓) แผนผังแสดงพื้นที่ที่จะดำเนินการจัดที่ดิน พร้อมทั้งแสดงบริเวณที่จะจัดแบ่งที่ดินเป็นที่อยู่อาศัยประกอบการทำมาหาเลี้ยงชีพ สมบัติส่วนกลาง และสาธารณูปโภค โดยใช้มาตราส่วนที่สามารถใช้พิจารณาได้สะดวก

ข้อ ๗. ในการอนุมัติโครงการของคณะกรรมการตามข้อ ๔ คณะกรรมการจะกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขใด ๆ ที่เห็นสมควรให้ทบวงการเมืองดำเนินการด้วยก็ได้

หมวด ๒

การควบคุมการจัดที่ดินตามโครงการ

ข้อ ๘. ให้ทบวงการเมืองเริ่มดำเนินการจัดที่ดินตามโครงการที่ได้รับอนุมัติโดยไม่ชักช้า เมื่อเริ่มดำเนินการจัดที่ดินแล้วให้ทบวงการเมืองรายงานผลการดำเนินการให้คณะกรรมการทราบตามแบบและระยะเวลาที่คณะกรรมการกำหนด

ข้อ ๙. การจัดที่ดินของทบวงการเมืองตามโครงการใด จะต้องดำเนินการให้เป็นไปตามโครงการที่คณะกรรมการอนุมัติ

ข้อ ๑๐. ในกรณีที่ทบวงการเมืองประสงค์จะเปลี่ยนแปลงสาระสำคัญของโครงการที่ได้รับอนุมัติแล้ว ให้เสนอรายการที่ประสงค์จะเปลี่ยนแปลง พร้อมทั้งเหตุผลและความจำเป็นให้คณะกรรมการพิจารณาอนุมัติ เมื่อคณะกรรมการอนุมัติให้เปลี่ยนแปลงแล้ว จึงให้ดำเนินการตามนั้นได้

ข้อ ๑๑. ในการควบคุมให้การจัดที่ดินดำเนินไปตามโครงการที่ได้รับอนุมัติ คณะกรรมการอาจมีมติให้รัฐมนตรี

(๑) มีหนังสือเรียกเจ้าหน้าที่ของทบวงการเมืองมาชี้แจงข้อเท็จจริง หรือแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดที่ดิน และให้ส่งเอกสารหลักฐาน หรือสิ่งอื่นที่เกี่ยวข้องมาประกอบการพิจารณาของคณะกรรมการ

(๒) แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ไปตรวจสอบการดำเนินการจัดที่ดินยังสถานที่ดำเนินการจัดที่ดิน

ข้อ ๑๒. ทบวงการเมืองใดประสบปัญหาหรืออุปสรรคในการจัดที่ดินตามโครงการที่ได้รับอนุมัติ ให้เสนอปัญหาและอุปสรรคต่อคณะกรรมการเพื่อทราบและพิจารณาคำเนินการแก้ไขหรือให้ความช่วยเหลือได้

บทเฉพาะกาล

ข้อ ๑๔. ทบวงการเมืองใดดำเนินการจัดที่ดินอยู่ในวันที่ระเบียบนี้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ให้ดำเนินการต่อไปได้โดยไม่อยู่ภายใต้บังคับแห่งระเบียบนี้ แต่ต้องแจ้งจำนวนและรายละเอียดเกี่ยวกับโครงการการจัดที่ดินที่กำลังดำเนินการอยู่ต่อคณะกรรมการภายในหกสิบวันนับแต่วันที่ระเบียบนี้ใช้บังคับ และต้องรายงานผลการดำเนินการให้คณะกรรมการทราบตามแบบและระยะเวลาที่คณะกรรมการกำหนด จนกว่าจะดำเนินการจัดที่ดินตามโครงการนั้น ๆ เสร็จ

ประกาศ ณ วันที่ ๑๔ มกราคม พ.ศ. ๒๕๒๕

(ลงชื่อ) พลเอก สิทธิ จิรโรจน์

(สิทธิ จิรโรจน์)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

ประธานคณะกรรมการจัดที่ดินแห่งชาติ

ระเบียบของคณะกรรมการจัดที่ดินแห่งชาติ
ฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ. ๒๕๓๐)
ว่าด้วยการควบคุมการจัดที่ดินของทบวงการเมือง

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๐ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายที่ดิน (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๒๖ คณะกรรมการจัดที่ดินแห่งชาติวางระเบียบไว้ดังต่อไปนี้

ให้ยกเลิกความในข้อ ๕ แห่งระเบียบของคณะกรรมการจัดที่ดินแห่งชาติ ฉบับที่ ๘ (พ.ศ. ๒๕๒๕) ว่าด้วยการควบคุมการจัดที่ดินของทบวงการเมือง และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ข้อ ๕. ก่อนเสนอโครงการการจัดที่ดินแปลงใด ที่ดินแปลงนั้นจะต้องได้รับการพิจารณาการใช้ที่ดินให้สอดคล้อง และเป็นไปตามมาตรการการใช้ที่ดินของการกำหนดชั้นคุณภาพลุ่มน้ำของประเทศ ตามที่คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติกำหนด โดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี รวมทั้งได้รับการสำรวจความเหมาะสมของดินและวางแผนการใช้ที่ดินจากกรมพัฒนาที่ดินก่อน”

ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๗ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๓๐

(ลงชื่อ) ไสว พัฒโน

(นายไสว พัฒโน)

รัฐมนตรีช่วยว่าการฯ ปฏิบัติราชการแทน

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

ประธานคณะกรรมการจัดที่ดินแห่งชาติ

คำสั่งที่ ๑๑๕๐/๒๕๕๘

เรื่อง การออกใบจองและหนังสือรับรองการทำประโยชน์

โดยที่เห็นสมควรวางระเบียบปฏิบัติ ว่าด้วยการออกใบจองตามมาตรา ๓๐ และมาตรา ๓๑ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน และออกหนังสือรับรองการทำประโยชน์ตามกฎหมายว่าด้วยประมวลกฎหมายที่ดิน ฉบับที่ ๒ ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๕๓) ออกตามความในพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. ๒๕๕๓ จึงวางระเบียบไว้ดังต่อไปนี้

หมวด ๑

การออกใบจอง

ข้อ ๑. วิธีดำเนินการออกใบจองตามมาตรา ๓๐ แห่งประมวลกฎหมายที่ดินให้พนักงานเจ้าหน้าที่ ออกใบจองเมื่อได้รับเรื่องการจัดให้ผู้เช่าครอบครองที่ดินจากเจ้าหน้าที่ในการจัดที่ดินแล้ว

ข้อ ๒. วิธีดำเนินการเพื่อออกใบจองตามมาตรา ๓๑ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน เมื่อได้มี ประกาศให้ประชาชนทราบถึงเขตและที่ตั้งของที่ดินที่จะจัดให้ประชาชนจับจองแล้ว ให้ผู้ประสงค์จะจับจอง ยื่นคำขอตามแบบของคณะกรรมการจัดที่ดินแห่งชาติต่อพนักงานเจ้าหน้าที่โดยปฏิบัติตามระเบียบ ข้อบังคับ ข้อกำหนด และเงื่อนไขที่คณะกรรมการจัดที่ดินแห่งชาติกำหนดไว้

เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้รับคำขอแล้ว ให้ดำเนินการรังวัดชั้นสูตรสอบสวนและประกาศ คำขอจับจองในที่เปิดเผย ณ ที่ว่าการอำเภอหรือกิ่งอำเภอ ๑ ฉบับ ณ สำนักงานเทศบาลหรือบ้านกำนัน ๑ ฉบับ และในที่ดินนั้น ๑ ฉบับ มีกำหนด ๓๐ วัน โดยใช้ประกาศแบบหมายเลข ๘ เมื่อไม่มีการขัดข้องและพิจารณา เห็นสมควรแล้ว จึงดำเนินการออกใบจองให้ต่อไป

ข้อ ๓. ใบจองที่ออกให้ผู้ขอตามข้อ ๑ ข้อ ๒ ให้ทำตามแบบ น.ส. ๒ โดยให้ผู้ขอลงนามรับไว้

หมวด ๒

การออกหนังสือรับรองการทำประโยชน์

ข้อ ๔. หนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.๓) ที่ออกให้ตามกฎหมายว่าด้วยประมวลกฎหมายที่ดิน ฉบับที่ ๒ และฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๕๓) ให้ทำเป็นคู่ฉบับ รวม ๒ ฉบับ มอบให้ผู้ขอหนึ่งฉบับโดยให้ผู้ขอ ลงนามรับไว้ในคำขอ และเก็บรักษาไว้ ณ สำนักงานที่ดินหนึ่งฉบับ โดยเขียนที่มุมขวาด้านบนว่า “ฉบับพนักงานเจ้าหน้าที่” “ฉบับผู้ถือ”

ข้อ ๕. การนำพิสูจน์ยังที่ดินเป็นหน้าที่ของผู้ขอที่จะนำพิสูจน์ให้ได้ความว่า ผู้ขอได้ ครอบครองและทำประโยชน์ตามสมควรแก่สภาพของที่ดินในท้องถิ่น ตลอดจนถึงกิจการที่ได้ทำประโยชน์ ตามกฎหมายว่าด้วยประมวลกฎหมายที่ดิน ฉบับที่ ๒ ข้อ ๔ โดยผู้ขอจะต้องให้ถ้อยคำไว้ให้ครบถ้วนตามแบบพิสูจน์และต้อง

มีพยานหลักฐานสืบประกอบให้ได้ความจริงด้วย จึงจะฟังได้ว่าได้ทำประโยชน์แล้ว เช่น แจ่งว่าเป็นที่บ้าน หรือที่นา ก็ควรจะมีสภาพอยู่ในลักษณะที่เป็นที่บ้านหรือที่นาตามควรแก่กรณี ตามนัยแห่งระเบียบว่าด้วยการจัดที่ดินเพื่อประชาชนของคณะกรรมการจัดที่ดินแห่งชาติ

หมวด ๓

การทำทะเบียน การโอน การแบ่งแยก

ข้อ ๖. การทำทะเบียนให้ปฏิบัติดังนี้

(๑) ให้มีสมุดบัญชีรับคำขอใบจองและหนังสือรับรองการทำประโยชน์โดยใช้บัญชีแบบหมายเลข ๖ ลงรวมในเล่มเดียวกันไม่ต้องแยกประเภท ให้ทำเป็น พ.ศ. ตั้งต้นเลขที่ ๑ เรียงต่อไปจนสิ้น พ.ศ. นั้น ขึ้น พ.ศ. ใหม่ ให้ขึ้นต้นเลขที่ ๑ ไปใหม่ โดยให้เว้นหน้าและเขียน พ.ศ. ไว้ให้ทราบว่าเป็น พ.ศ. อะไร บัญชีหน้าหนึ่งให้ใช้เพียง ๕ ราย และให้นำเลขที่ในบัญชีช่องที่ ๑ มาลงในคำขอช่องฉบับที่

(๒) สมุดทะเบียนใบจองหรือใบเหยียบย่ำและหนังสือรับรองการทำประโยชน์ ให้ใช้ทะเบียนการครอบครองที่ดิน ซึ่งอำเภอหรือกิ่งอำเภอได้ลงรายการรับแจ้งการครอบครองที่ดินไว้แล้วนั้น ลงต่อกันไปแต่ละหมู่บ้าน ตำบล ให้เขียนเล่มที่ไว้ที่ปกหน้าเป็นเล่ม ๑ เล่ม ๒ ต่อกันไปจนหมดสมุดทะเบียนที่มีอยู่ในอำเภอนั้น

โดยที่การทำทะเบียนการครอบครองแยกทำเป็นหมู่ ๆ และเป็นตำบล ไม่ปะปนกัน หมู่ใด ตำบลใด ลงรายการเติมในเล่มหนึ่ง ๆ จำเป็นจะต้องลงต่อไปในเล่มใดหน้าใด ให้เขียนไว้ในแผ่นสุดท้ายของหมู่นั้น ตำบลนั้น ว่ายกไปต่อเล่มใด หน้าใด และในเล่มใหม่ก็ให้เขียนไว้ในแผ่นต้นของหมู่นั้น ตำบลนั้น ว่ายกมาจากเล่มใด หน้าใด เพื่อให้โยงถึงกันและค้นหาได้ง่าย

(๓) วิธีการกรอกรายการในสมุดทะเบียนการครอบครองให้ปฏิบัติดังนี้

ก. ในกรณีออกใบจองหรือใบเหยียบย่ำ ให้ลงสมุดทะเบียนการครอบครอง เรียงต่อไปตามลำดับเลขที่สำหรับที่ดินในหมู่นั้น ในช่อง ๔ ให้เขียนว่า “ออกใบจอง” หรือ “ออกใบเหยียบย่ำ” แล้วเซ็นชื่อพนักงานเจ้าหน้าที่พร้อมด้วย วัน เดือน ปี กำกับไว้

ข. ในกรณีออกหนังสือรับรองการทำประโยชน์ ให้นำสมุดทะเบียนการครอบครองที่มีการออกใบจองหรือใบเหยียบย่ำ หรือที่แจ้งการครอบครอง (ส.ค.๑) ไว้แล้วนั้น ๆ มาหมายเหตุ เพิ่มในช่อง ๔ ว่า “การออกหนังสือรับรองการทำประโยชน์” แล้วเซ็นชื่อพนักงานเจ้าหน้าที่พร้อมด้วย วัน เดือน ปี กำกับไว้

(๔) การกรอกเล่ม.....หน้า.....ของทะเบียนในแบบ น.ส.๒ และแบบ น.ส.๓ ให้ใช้เลขตามสมุดทะเบียนการครอบครองนั้น ๆ เช่น เล่ม ๑ หน้า ๑ เล่ม ๒ หน้า ๑ เป็นต้น

(๕) การเก็บเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับใบจองหรือใบเหยียบย่ำและหนังสือรับรองการทำประโยชน์ให้ปฏิบัติ ดังนี้

ก. ในกรณีออกใบจองหรือใบเหยียบย่ำ ให้เก็บเอกสารต่าง ๆ รวมไว้ในสารบบ ส.ค. ๑ โดยเก็บเรียงเลขที่ตามลำดับหมู่บ้าน ต่อจากสารบบ ส.ค. ๑

ข. ในกรณีหนังสือรับรองการทำประโยชน์สำหรับที่ดินที่ได้ลงทะเบียนการครอบครองและมีสารบบ ส.ค. ๑ ไว้แล้ว ให้เก็บเอกสารต่าง ๆ พร้อมหนังสือรับรองการทำประโยชน์ฉบับพนักงานเจ้าหน้าที่ รวมไว้ในสารบบ ส.ค. ๑ และให้เก็บหนังสือรับรองการทำประโยชน์ไว้เป็น แผ่นที่ ๒ ต่อจาก ส.ค. ๑ หรือใบจอง หรือใบเหยียบย่ำแล้วแต่กรณี

ส่วนที่ดินที่ได้ออกใบเหยียบย่ำไปก่อนวันที่พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. ๒๔๘๗ ใช้บังคับให้นำเอกสารในสารบบใบเหยียบย่ำเดิมมารวมเก็บไว้ในสารบบ ส.ค.๑

ค. เมื่อได้เก็บเอกสารต่าง ๆ ไว้ในสารบบใบแจ้งการครอบครองซึ่งได้เก็บรวมตามเลขที่ของหมู่บ้านเป็นหมู่ ๆ และเป็นตำบล ๆ แล้ว เล่ม.....หน้า.....ของสารบบในแบบ น.ส. ๒ และน.ส. ๓ จึงเป็นอันไม่ต้องใช้ แต่ให้เขียนหมู่ที่ลงในช่องสารบบ เล่ม.....และเขียนเลขที่ตามสมุดทะเบียนการครอบครองลงในช่องสารบบหน้า.....ในแบบ น.ส. ๒ ส่วนแบบ น.ส. ๓ ให้เขียนเลขที่ตามทะเบียนการครอบครองลงในช่องเล่มโดยแก้ไขตามควรแก่กรณี

ข้อ ๗. ในกรณีจดทะเบียนโอนมรดกที่ดินตามใบจองหรือใบเหยียบย่ำก็ดี จดทะเบียนโอนที่ดินตามหนังสือรับรองการทำประโยชน์ก็ดี ให้จดทะเบียนการโอนไว้ในหลังใบจองหรือใบเหยียบย่ำหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์แล้วแต่กรณี ให้ปรากฏประเภทการโอน ชื่อผู้รับโอน วัน เดือน ปี ที่โอน และพนักงานเจ้าหน้าที่ลงชื่อประทับตราประจำตำแหน่งเป็นสำคัญ ถ้ามีคู่ฉบับก็ให้จดทะเบียนในคู่ฉบับด้วย

ส่วนสมุดทะเบียนการครอบครองในช่อง ๕ ให้ขีดฆ่าชื่อผู้ถือเดิมด้วยเส้นแดงแล้วเขียนชื่อผู้รับโอนต่อท้ายไป ได้ชื่อผู้รับโอนให้เขียนอักษรย่อประเภทการโอนและวัน เดือน ปี ที่โอนกำกับไว้ด้วยอักษรแดง

ข้อ ๘. ในกรณีขาดอายุใบจองหรือใบเหยียบย่ำหรือเวนคืน ให้ขีดฆ่าทะเบียนด้วยเส้นแดงและหมายเหตุว่า “ขาดอายุ” หรือ “เวนคืน” ส่วนใบจอง ใบเหยียบย่ำ และหนังสือรับรองการทำประโยชน์ให้เรียกเก็บเข้าสารบบโดยหมายเหตุทำนองเดียวกัน ถ้าเรียกเก็บไม่ได้ ให้หมายเหตุไว้ด้วย

ข้อ ๙. ในกรณีที่มีการแบ่งแยกที่ดินที่มีหนังสือรับรองการทำประโยชน์ ให้ขีดเขตที่แบ่งแยกให้ปรากฏในรูปแผนที่ และจดทะเบียนการแบ่งแยกไว้หลังหนังสือรับรองการทำประโยชน์ทั้งคู่ฉบับ ให้ปรากฏชื่อผู้รับแบ่งประเภทเนื้อที่ดินที่แบ่งแยกไปและคงเหลือ วัน เดือน ปี ที่แบ่ง และพนักงานเจ้าหน้าที่ลงชื่อประทับตราประจำตำแหน่งเป็นสำคัญ

ที่ดินแปลงที่แบ่งไป ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ออกหนังสือรับรองการทำประโยชน์อีกฉบับหนึ่ง โดยทำเป็นคู่ฉบับเช่นเดียวกัน หมายเหตุด้วยอักษรแดงไว้มุมขวาด้านบนให้ทราบว่าแบ่งแยกมาจากหนังสือรับรองการทำประโยชน์ เล่ม.....หน้า.....ใด

ส่วนในสมุดทะเบียนการครอบครอง ให้ปฏิบัติทำนองเดียวกับการแบ่งแยกที่ดินที่ได้รับแจ้งการครอบครอง ตามคำอธิบายวิธีการจดทะเบียนการครอบครองท้ายคำสั่งกระทรวงมหาดไทย ที่ ๑๒๔๔/๒๔๘๗ ลงวันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๔๘๗

ทั้งนี้ ให้ถือเป็นระเบียบปฏิบัติตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป ข้อบังคับ คำสั่ง หรือ ระเบียบการใด
ที่แย้งหรือขัดต่อคำสั่งฉบับนี้ให้เป็นอันยกเลิก

กระทรวงมหาดไทย

สั่ง ณ วันที่ ๒๑ ตุลาคม ๒๕๕๘

(ลงชื่อ) จอมพล ป. พิบูลสงคราม

(ป.พิบูลสงคราม)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

ระเบียบกรมที่ดิน
ว่าด้วยการเพิกถอนและจำหน่ายใบจองออกจากทะเบียนที่ดิน
พ.ศ. ๒๕๒๗

โดยที่เป็นการสมควรกำหนดระเบียบเกี่ยวกับการเพิกถอนและจำหน่ายใบจองออกจากทะเบียนที่ดิน กรณีที่ได้มีการออกใบจองไปโดยมิชอบและกรณีผู้ถือใบจองไม่ปฏิบัติตามระเบียบ ข้อบังคับ ข้อกำหนด หรือเงื่อนไขของคณะกรรมการจัดที่ดินแห่งชาติ ซึ่งจะต้องสั่งให้ออกไปจากที่ดินตามมาตรา ๓๒ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน ทั้งนี้ เพื่อให้การปฏิบัติของพนักงานเจ้าหน้าที่ในกรณีดังกล่าวเป็นไปในแนวเดียวกัน จึงวางระเบียบไว้ดังต่อไปนี้

หมวด ๑

บททั่วไป

ข้อ ๑. ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบกรมที่ดิน ว่าด้วยการเพิกถอนและจำหน่ายใบจองจากทะเบียนที่ดิน พ.ศ. ๒๕๒๗”

ข้อ ๒. ให้ใช้ระเบียบนี้ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

ข้อ ๓. ให้กองจัดที่ดินเป็นผู้รักษาการตามระเบียบนี้

หมวด ๒

การเพิกถอนใบจอง

ข้อ ๔. เมื่อปรากฏข้อเท็จจริงแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ว่าได้ออกใบจองไปโดยไม่ชอบด้วยระเบียบว่าด้วยการจัดที่ดินเพื่อประชาชน พ.ศ. ๒๕๕๗ หมวด ๒ หมวด ๓ และหมวด ๔ ให้ดำเนินการ ดังนี้

(๑) ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ออกใบจองทำการสอบสวนพยานหลักฐาน และมีหนังสือแจ้งให้ผู้ถือใบจองทราบ พร้อมกับขอให้ส่งใบจองและเอกสารอื่น (ถ้ามี) คืนมาเพื่อทำการเพิกถอน โดยให้ส่งหนังสือแจ้งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับตามที่อยู่ที่ปรากฏหลักฐานทางสำนักงานที่ดินอำเภอ หรือกิ่งอำเภอแล้วแต่กรณี หากไม่สามารถแจ้งให้ทราบได้ ก็ให้ส่งตามที่อยู่ที่พนักงานเจ้าหน้าที่สอบถามได้ความ จากนายทะเบียนอำเภอ หรือนายอำเภอท้องที่แล้วแต่กรณีอีกครั้งหนึ่ง

(๒) ในกรณีที่ไม้อาจเรียกใบจองมาดำเนินการได้ ให้ถือว่าใบจองสูญหาย ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการออกใบแทนใบจอง ตามกฎกระทรวงฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๕๘) ข้อ ๑๑ โดยอนุโลมแต่ไม่ต้องสอบสวนและให้ถือว่าหนังสือแจ้งตาม (๑) เป็นคำขอออกใบแทน

(๓) เมื่อได้รับใบจองหรือได้ออกใบแทนใบจองตาม (๒) แล้ว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ออกใบจองมีคำสั่งเพิกถอนใบจอง พร้อมกับให้หมายเหตุด้วยวิธีขีดเส้นคู่ขนานลงบนด้านหน้าใบจอง

แล้วเขียนด้วยอักษรสีแดงว่า “ใบจองฉบับนี้ได้เพิกถอนตามคำสั่งนายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอท้องที่ลงวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....” และให้พนักงานเจ้าหน้าที่ลงชื่อพร้อมด้วย วัน เดือน ปี กำกับไว้ แล้วนำคำสั่งเพิกถอนใบจองรวมไว้ในสารบบที่ดินแปลงนั้น

(๔) เมื่อได้ดำเนินการตาม (๓) แล้ว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่หมายเหตุการเพิกถอนตาม (๓) ในทะเบียนการครอบครองที่ดินด้วยอักษรสีแดงไว้ด้วย แล้วรายงานการเปลี่ยนแปลงทางทะเบียนให้กรมที่ดินทราบเพื่อแก้ไขทะเบียนการครอบครองที่ดินให้ถูกต้องตรงกัน พร้อมทั้งแจ้งให้ผู้ถือใบจองทราบถึงการเพิกถอนใบจองดังกล่าวด้วย ทั้งนี้ ให้แจ้งตามวิธีการเช่นเดียวกับ (๑)

หมวด ๓

การจำหน่ายใบจอง

ข้อ ๕. ในกรณีที่ผู้ถือใบจองไม่เริ่มทำประโยชน์ในที่ดินที่จัดแบ่งให้ภายในหกเดือนนับแต่ได้รับใบจองหรือในกรณีที่ไปปฏิบัติตามข้อบังคับ ระเบียบ ข้อกำหนด หรือเงื่อนไขของคณะกรรมการจัดที่ดินแห่งชาติ ตามนัยแห่งหมวด ๖ และหมวด ๗ ของระเบียบว่าด้วยการจัดที่ดินเพื่อประชาชน พ.ศ. ๒๕๔๘ ซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่สอบสวนแล้วเห็นควรเสนอไปยังอธิบดีกรมที่ดินเพื่อพิจารณาสั่งให้ผู้ผู้นั้นออกไปจากที่ดินและให้สันติสิทธิในที่ดินตามมาตรา ๓๒ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ถือใบจองดำเนินการ ดังนี้

(๑) ให้พนักงานเจ้าหน้าที่แจ้งรายชื่อผู้ถือใบจองที่ไม่ปฏิบัติตามระเบียบและส่งสำนวน การสอบสวนทั้งหมดพร้อมทั้งความเห็นไปยังอธิบดีกรมที่ดิน

(๒) เมื่ออธิบดีกรมที่ดินได้มีคำสั่งให้ผู้ถือใบจองนั้นออกไปจากที่ดินแล้ว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ส่งสำเนาคำสั่งให้ผู้ถูกสั่งให้ออกจากที่ดินทราบ โดยส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับตามที่อยู่ปรากฏหลักฐานที่สำนักงานที่ดินอำเภอหรือกิ่งอำเภอ เช่น ในสารบบที่ดินหรือตามที่อยู่ของผู้ถือใบจองแจ้งการเปลี่ยนแปลงหรือการย้ายที่อยู่ไว้เป็นลายลักษณ์อักษรต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ หากไม่สามารถแจ้งให้ทราบได้ ให้ส่งตามที่อยู่ที่พนักงานเจ้าหน้าที่สอบถามได้จากนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องที่แล้วแต่กรณีอีกครั้งหนึ่ง ในกรณีไม่อาจส่งสำเนาคำสั่งดังกล่าวให้ทราบได้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ ปิดคำสั่งไว้ในที่เปิดเผย ณ ที่ว่าการอำเภอหรือกิ่งอำเภอท้องที่ ซึ่งที่ดินนั้นตั้งอยู่ และในบริเวณที่ดินตามใบจองนั้นอีกหนึ่งฉบับ โดยให้มีพยานรู้เห็นการปิดสำเนาคำสั่งอย่างน้อย ๒ คน กับให้บันทึกถ้อยคำพยานเป็นหลักฐานติดเรื่องไว้ด้วย

ข้อ ๖. ให้นำความในหมวด ๒ มาใช้บังคับแก่กรณีการจำหน่ายใบจองในหมวดนี้ด้วยโดยอนุโลม

ประกาศ ณ วันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๒๗

(ลงชื่อ) ศิริ เกวลินสฤกษ์ดี

(นายศิริ เกวลินสฤกษ์ดี)

อธิบดีกรมที่ดิน

คำสั่งกระทรวงมหาดไทย

ที่ ๔๗๓/๒๕๕๘

เรื่อง แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๓๐ และมาตรา ๓๓ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. ๒๕๕๗ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย แต่งตั้งนายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอท้องที่ ซึ่งที่ดินนั้นตั้งอยู่เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ออกใบจองตามความในมาตรา ๓๐ และมาตรา ๓๓ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

กระทรวงมหาดไทย

สั่ง ณ วันที่ ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๕๘

(ลงชื่อ) พลเรือโท สุนาวิวิวัฒน์

(หลวงสุนาวิวิวัฒน์)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

คำสั่งกระทรวงมหาดไทย

ที่ ๕๑/๒๕๓๓

เรื่อง แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๓๐ และมาตรา ๓๓ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน

ตามที่กระทรวงมหาดไทยได้มีคำสั่งที่ ๔๗๗/๒๕๓๓ ลงวันที่ ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๓๓ แต่งตั้งนายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอท้องที่ ซึ่งที่ดินนั้นตั้งอยู่เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ ออกไปจอบตามความในมาตรา ๓๐ และมาตรา ๓๓ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน นั้น

บัดนี้ กระทรวงมหาดไทยได้ประกาศยกเลิกอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการปฏิบัติการตามประมวลกฎหมายที่ดินของผู้อำนวยการเขตในกรุงเทพมหานคร และนายอำเภอในบางท้องที่ ตามความในมาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายที่ดิน (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๒๘ จึงจำเป็นต้องแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อปฏิบัติการตามประมวลกฎหมายที่ดินตามนี้ดังกล่าว

ฉะนั้น อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. ๒๕๓๓ จึงแต่งตั้งให้เจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๓๐ และมาตรา ๓๓ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน เฉพาะในท้องที่ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยประกาศยกเลิกอำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติการตามประมวลกฎหมายที่ดินของหัวหน้าเขต นายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอตามความในมาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายที่ดิน (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๒๘ แล้ว

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๑ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๓๓

(ลงชื่อ) เสนาะ เทียนทอง

(นายเสนาะ เทียนทอง)

รัฐมนตรีช่วยว่าการฯ ปฏิบัติราชการแทน

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

คำสั่งกระทรวงมหาดไทย

ที่ ๑๕๒/๒๕๔๐

เรื่อง แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ ตามมาตรา ๓๐ และมาตรา ๓๑ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน

อนุสนธิคำสั่งกระทรวงมหาดไทย ที่ ๕๑/๒๕๓๓ ลงวันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๓ แต่งตั้งให้เจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๓๐ และมาตรา ๓๑ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน เฉพาะในท้องที่ ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยประกาศยกเลิกอำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติการตามประมวลกฎหมายที่ดินของหัวหน้าเขต นายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ ตามความในมาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายที่ดิน (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๒๘ แล้วนั้น

บัดนี้ ได้มีปัญหาเกี่ยวกับเรื่องพนักงานเจ้าหน้าที่ในการออกใบจองตามมาตรา ๓๐ และมาตรา ๓๑ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน ที่หลายจังหวัดยังปฏิบัติไม่เป็นไปในแนวทางเดียวกัน ฉะนั้น จึงให้แก้ไขคำสั่งกระทรวงมหาดไทย ที่ ๕๑/๒๕๓๓ ลงวันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๓ โดยให้ยกเลิกข้อความในวรรคสามของคำสั่งกระทรวงมหาดไทยดังกล่าว และให้ใช้ข้อความดังต่อไปนี้แทน

“ฉะนั้น อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. ๒๕๔๓ จึงแต่งตั้งให้เจ้าพนักงานที่ดินจังหวัด และหรือเจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดสาขา แล้วแต่กรณี เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ ตามมาตรา ๓๐ และมาตรา ๓๑ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน เฉพาะในท้องที่ ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยประกาศยกเลิกอำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติการตามประมวลกฎหมายที่ดินของหัวหน้าเขต นายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอตามความในมาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายที่ดิน (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๒๘ แล้ว”

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๔๐

(ลงชื่อ) ไพโรจน์ โล่ห์สุนทร

(นายไพโรจน์ โล่ห์สุนทร)

รัฐมนตรีช่วยว่าการ ฯ ปฏิบัติราชการแทน

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

คำสั่งกรมที่ดิน

ที่ ๒๒๔๔/๒๕๓๕

เรื่อง มอบอำนาจให้ผู้ว่าราชการจังหวัดปฏิบัติราชการแทน

เพื่อให้การปฏิบัติราชการเกี่ยวกับการออกคำสั่งให้ผู้ที่ได้รับอนุญาตจัดให้เช่าครอบครองที่ดิน ตามมาตรา ๓๐ และมาตรา ๓๑ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน ออกไปจากที่ดินและให้ขาดสิทธิอันถึงจะได้ ตามระเบียบ ข้อบังคับทั้งหลายทันที ตามความในมาตรา ๓๒ แห่งประมวลกฎหมายที่ดินดำเนินไป ด้วยความสะดวก รวดเร็ว

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๓๘ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ อธิบดีกรมที่ดินจึงมอบอำนาจให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้ปฏิบัติราชการแทนในการออกคำสั่ง ให้ผู้มีสิทธิตามใบจองซึ่งได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ให้เข้าครอบครองที่ดินตามมาตรา ๓๐ หรือได้รับอนุญาตให้จับจองที่ดินตามมาตรา ๓๑ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน ที่ไม่ปฏิบัติตามระเบียบ ข้อบังคับ ข้อกำหนด หรือเงื่อนไขของคณะกรรมการจัดที่ดินแห่งชาติ ออกไปจากที่ดินที่รัฐจัดให้ตามใบจอง และให้ขาดสิทธิอันถึงจะได้ตามระเบียบ ข้อบังคับทั้งหลายทันที สำหรับที่ดินที่อยู่ในเขตจังหวัดนั้น ๆ

ทั้งนี้ ตั้งแต่วันที่ ๔ มกราคม ๒๕๓๖ เป็นต้นไป.

สั่ง ณ วันที่ ๒๘ ธันวาคม ๒๕๓๕

(ลงชื่อ) ผัน จันทรปาน

(นายผัน จันทรปาน)

อธิบดีกรมที่ดิน

คำสั่งกรมที่ดิน

ที่ ๒๑๘๕/๒๕๔๖

เรื่อง มอบอำนาจของอธิบดีกรมที่ดินให้ผู้ว่าราชการจังหวัดแบบบูรณาการปฏิบัติราชการแทน

ตามที่คณะรัฐมนตรี ได้มีมติเมื่อวันที่ ๒๒ กรกฎาคม ๒๕๔๖ เห็นชอบเรื่องการมอบอำนาจให้ผู้ว่าราชการจังหวัดแบบบูรณาการ เพื่อให้การบริหารงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๔๖ เป็นต้นไป ตามข้อเสนอของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) ได้แก่ เรื่องการมอบอำนาจด้านการสั่งการ การอนุญาต การอนุมัติ และการปฏิบัติราชการ หรือการดำเนินการอื่น ๆ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงบประมาณ นั้น

เพื่อให้การบริหารงานแบบบูรณาการของผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ คล่องตัว รวดเร็ว สามารถบริหารงานแก้ไขปัญหาพัฒนาพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และตอบสนองความต้องการของประชาชน อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๓๘ (๗) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ และที่แก้ไขเพิ่มเติม และหนังสือสำนักงาน ก.พ.ร. ที่ นร ๑๒๐๓/ว ๒ ลงวันที่ ๒๒ กันยายน ๒๕๔๖ จึงให้ยกเลิกคำสั่งกรมที่ดิน ที่ ๑๗๕๖/๒๕๔๔ ลงวันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๔๔ และที่ ๑๕๕๑/๒๕๔๔ ลงวันที่ ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๔๔ เรื่องการมอบอำนาจให้ผู้ว่าราชการจังหวัดในจังหวัด ทดลองจัดระบบบริหารราชการจังหวัดแบบบูรณาการเพื่อการพัฒนา และมอบอำนาจให้ผู้ว่าราชการจังหวัด ทุกจังหวัดปฏิบัติราชการแทนอธิบดีกรมที่ดิน ตามบัญชีการมอบอำนาจแนบท้ายคำสั่งนี้ บรรดาคำสั่งอื่นใด ในส่วนที่กำหนดไว้แล้วในคำสั่งนี้ หรือซึ่งขัดหรือแย้งกับคำสั่งนี้ ให้ใช้คำสั่งนี้แทน

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๒๔ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๔๖

(ลงชื่อ) บัญญัติ จันทน์เสนาะ

(นายบัญญัติ จันทน์เสนาะ)

อธิบดีกรมที่ดิน

เรื่อง	อำนาจที่มอบให้ปฏิบัติราชการแทน ก่อนการบริหารจังหวัดแบบบูรณาการ (ก่อน ๑ ต.ค. ๔๖)	อำนาจที่มอบให้ปฏิบัติราชการแทน หลังการบริหารจังหวัดแบบบูรณาการ (หลัง ๑ ต.ค. ๔๖)	มอบโดยอาศัยอำนาจ ตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ
	-การออกคำสั่งให้ออกจากที่ดิน และให้ขาดสิทธิจากใบจอง	๓.๕ การออกคำสั่งให้ผู้มีสิทธิ ตามใบจองที่ไม่ปฏิบัติตามระเบียบ ข้อบังคับ ข้อกำหนด หรือเงื่อนไข ของคณะกรรมการจัดที่ดินแห่งชาติ ออกไปจากที่ดินของรัฐ และให้ ขาดสิทธิอันพึงจะได้ตามระเบียบ ข้อบังคับทั้งหลายทันที	- พระราชบัญญัติระเบียบ บริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๓๘ (๓) - ประมวลกฎหมายที่ดิน มาตรา ๓๒

(สำเนา)

ที่ ๕๓๑๖/๒๕๕๕

กระทรวงมหาดไทย

๓ พฤษภาคม ๒๕๕๕

เรื่อง การจัดที่ดินเพื่อประชาชนตามประมวลกฎหมายที่ดิน

เรียน ผู้ว่าราชการภาค ทูภาค และผู้ว่าราชการจังหวัดทุกจังหวัด

อ้างถึง หนังสือ ที่ ๕๒๑๐/๒๕๕๕ ลงวันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๕๕

ตามที่กระทรวงมหาดไทยได้วางระเบียบปฏิบัติเกี่ยวกับเรื่องการจัดที่ดินเพื่อประชาชนตามประมวลกฎหมายที่ดินมา นั้น

ในการประชุมคณะกรรมการจัดที่ดินแห่งชาติ ครั้งที่ ๑/๒๕๕๕ เมื่อวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๕๕ ที่ประชุมได้พิจารณาโครงการจัดสรรที่ดิน ซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดระยอง ผู้ว่าราชการจังหวัดสตูล และผู้ว่าราชการจังหวัดจันทบุรี เสนอขออนุมัติมาตามโครงการของคณะกรรมการจัดที่ดินแห่งชาติว่าด้วยการจัดที่ดินเพื่อประชาชนอยู่อาศัยและประกอบการทำมาหาเลี้ยงชีพตามควรแก่อัตรา ในที่สุดที่ประชุมได้ลงมติอนุมัติให้จังหวัดดำเนินการตามโครงการที่เสนอได้ และในการจัดแบ่งที่ดินให้ราษฎรนั้น ให้เจ้าหน้าที่ในการจัดที่ดินกันเขตป่าไม้ไว้เพื่อให้ราษฎรมีไม้ใช้ และเพื่อรักษาความชุ่มชื้นของพื้นดินตามสมควร โดยให้จังหวัดปรึกษาทำความเข้าใจกับป่าไม้จังหวัด กับขอให้กรมที่ดินและกรมป่าไม้ร่วมกันพิจารณาวางหลักเกณฑ์และรายละเอียดในเรื่องนี้ต่อไปดังนี้ บัดนี้ กรมที่ดินชี้แจงว่าเมื่อวันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๕๕ ได้มีการประชุมพิจารณาเรื่องนี้กับผู้แทนกรมป่าไม้ที่ห้องประชุมกรมที่ดินแล้วที่ประชุมได้ตกลงวางหลักเกณฑ์และรายละเอียดการกันเขตป่าไม้ภายในบริเวณที่ดินผืนใหญ่ที่จะจัดให้ประชาชนตามโครงการของคณะกรรมการจัดที่ดินแห่งชาติ ดังนี้

(๑) จัดให้มีเขตป่าไม้เป็นสมบัติส่วนกลาง ประมาณร้อยละ ๒๐ ของเนื้อที่ดินผืนใหญ่นั้น

(๒) ให้บุคคลที่ได้รับการจัดสรรที่ดินแต่ละแปลง ส่วนต้นไม้ภายในเขตที่ดินที่ได้รับการจัดแบ่ง เพื่อรักษาความชุ่มชื้นของพื้นดิน เพื่อบังลม และเพื่อให้มีไม้ใช้สอยภายในครอบครัวเป็นแนวหรือเป็นหย่อม ๆ สุดแล้วแต่ความเหมาะสมของรูปที่ดินและภูมิประเทศ

(๓) ขอให้สงวนต้นไม้ใหญ่ตามแนวถนนสายใหญ่ ภายในบริเวณที่ดินผืนใหญ่ที่จัดสรรทั้งสองข้างถนนตามสมควร โดยให้เจ้าหน้าที่ในการจัดที่ดินกับป่าไม้จังหวัด หรือป่าไม้เขตร่วมกันพิจารณาคัดเลือกต้นไม้ที่จะสงวน และให้เจ้าหน้าที่ป่าไม้ทำเครื่องหมายแสดงการสงวนไว้ที่ต้นไม้ที่คัดเลือกเพื่อสงวนให้ประชาชนทราบ และห้ามการตัดฟันต่อไป

กระทรวงมหาดไทยได้พิจารณาแล้วเห็นชอบด้วยข้อตกลงดังกล่าวข้างต้นจึงเรียนมาเพื่อขอให้จังหวัดส่งเจ้าหน้าที่ในการจัดที่ดินดำเนินการต่อไป และในการจัดทำแผนผังการจัดที่ดินผืนใหญ่ขอให้แสดงส่วนที่กันเขตป่าไม้เป็นสมบัติส่วนกลางไว้ด้วย

ขอแสดงความนับถืออย่างสูง

(ลงชื่อ) จอมพล ป. พิบูลสงคราม

(ป. พิบูลสงคราม)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

คำสั่งกระทรวงมหาดไทย

ที่ ๑๓๓๑/๒๕๐๗

เรื่อง การยื่นอุทธรณ์ต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

ตามความในมาตรา ๑๒ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน

โดยเห็นเป็นการสมควรวางระเบียบปฏิบัติว่าด้วยการยื่นอุทธรณ์ต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ตามความในมาตรา ๑๒ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน เพื่อให้การพิจารณาอุทธรณ์ดังกล่าวเป็นไปโดยสะดวกและรวดเร็ว จึงวางระเบียบไว้ให้ปฏิบัติดังต่อไปนี้

๑. ให้ผู้มีสิทธิอุทธรณ์ยื่นอุทธรณ์เป็นหนังสือต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย โดยยื่นต่อนายอำเภอท้องที่หรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอท้องที่ ซึ่งที่ดินนั้นตั้งอยู่แล้วแต่กรณี และเมื่อได้รับอุทธรณ์แล้วให้นายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอนั้น รีบทำการสอบสวนเพิ่มเติม เพื่อหาข้อเท็จจริงตามคำร้องโดยด่วน แล้วบันทึกความเห็นเสนอเรื่องทั้งหมดให้ถึงจังหวัด ภายในสิบห้าวันนับแต่วันได้รับอุทธรณ์

๒. ในการรับอุทธรณ์ดังกล่าวในข้อ ๑. ให้เจ้าหน้าที่อำเภอหรือกิ่งอำเภอแล้วแต่กรณี ลงบัญชีรับหนังสือตามระเบียบงานสารบรรณ เพื่อเป็นหลักฐานว่าได้รับอุทธรณ์วันใด

๓. เมื่อจังหวัดได้รับอุทธรณ์และเรื่องราวทั้งหมดจากอำเภอหรือกิ่งอำเภอดังกล่าวในข้อ ๑. แล้ว ให้รีบพิจารณาเป็นเรื่องด่วนมาก และจัดส่งอุทธรณ์พร้อมด้วยความเห็นและเรื่องทั้งหมด ไปกรมที่ดินภายในสิบห้าวัน นับแต่วันที่ได้รับเรื่องจากอำเภอหรือกิ่งอำเภอแล้วแต่กรณี

๔. การจัดส่งเอกสารเกี่ยวกับเรื่องนี้ ให้จัดส่งโดยทางไปรษณีย์ลงทะเบียน

ทั้งนี้ ให้ถือเป็นระเบียบปฏิบัติตั้งแต่วันนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๐๗

(ลงชื่อ) ท. แรงขำ

(นายทวี แรงขำ)

รัฐมนตรีช่วยว่าการฯ ทำการแทน

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

รายงานการใช้จ่ายเงินงบประมาณจัดที่ดิน

หน่วยจัดที่ดิน.....อำเภอ.....จังหวัด.....

ประจำเดือน.....พ.ศ.....

ที่	รายการจ่าย	การใช้จ่ายงบประมาณการจัดที่ดิน			
		ก่อนเดือนนี้ยกมา	ในเดือนนี้	รวมตั้งแต่ต้นปีจนถึงสิ้นเดือนนี้	
๑.	ค่าจ้างชั่วคราว				
	(๑) ค่าจ้างชั่วคราวรายเดือน.....คน (๒) ค่าจ้างชั่วคราวรายวัน.....คน รวม				
๒.	ค่าใช้สอย				
	(๑) ค่าเบี้ยเลี้ยง				
	(๒) ค่าพาหนะ				
	(๓) ค่าเช่าที่พัก				
	(๔) ค่าซ่อมแซมทรัพย์สินของทางราชการ				
	(๕) ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด (๖) ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ รวม				
๓.	ค่าวัสดุ				
	(๑) ค่าน้ำมันเชื้อเพลิงและหล่อลื่น				
	(๒) ค่าวัสดุอื่น ๆ				
	(๓) ค่าวัสดุรถยนต์				
	(๔) ค่าวัสดุประจำหน่วย รวม รวมทั้งสิ้น				

ขอรับรองว่าถูกต้อง

ลงชื่อ.....ผู้รายงาน

(.....)

หัวหน้าหน่วย

...../...../.....

รายงานผลงานจัดที่ดิน

หน่วยจัดที่ดิน.....อำเภอ.....จังหวัด.....

ประจำเดือน.....พ.ศ.....

ที่	กิจกรรม โครงการ	ผลงานในเดือนนี้	รวมผลงานตั้งแต่ต้นปีจนถึงสิ้นเดือนนี้
๑.	งานสำรวจ ตรวจสอบรอบแปลง ตรวจสอบภูมิประเทศ สำรวจหาแหล่งน้ำ ลงแผนที่และวางผัง	ระยะ.....กม. จำนวน.....วัน จำนวน.....แหล่ง.....วัน จำนวน.....วัน	ระยะ.....กม. จำนวน.....วัน จำนวน.....แหล่ง.....วัน จำนวน.....วัน
๒.	งานกันเขตที่ดิน รั้ววัดกันเขตป่าไม้ ๒๐ % รั้ววัดกันเขตที่สาธารณประโยชน์ รั้ววัดกันเขตที่สมบัติส่วนกลางแปลง.....ไร่แปลง.....ไร่แปลง.....ไร่แปลง.....ไร่แปลง.....ไร่แปลง.....ไร่
๓.	งานรั้ววัดสอบสวนสิทธิ์ รั้ววัดสอบสวนสิทธิ์ที่มีหลักฐาน รั้ววัดสอบสวนสิทธิ์ที่ไม่มีหลักฐานแปลง.....ไร่แปลง.....ไร่แปลง.....ไร่แปลง.....ไร่
๔.	งานรั้ววัดแบ่งแปลง รั้ววัดแบ่งแปลงที่อยู่อาศัย รั้ววัดแบ่งแปลงที่เกษตรกรรมแปลง.....ไร่แปลง.....ไร่แปลง.....ไร่แปลง.....ไร่
๕.	งานปักหลักเขตที่ดินพร้อมให้เลขปักหลักไม้ ที่อยู่อาศัย ที่เกษตรกรรม ปักหลักคอนกรีต ที่อยู่อาศัย ที่เกษตรกรรมแปลง.....หลักแปลง.....หลักแปลง.....หลักแปลง.....หลักแปลง.....หลักแปลง.....หลักแปลง.....หลักแปลง.....หลักแปลง.....หลักแปลง.....หลัก
๖.	รับคำขอจับจอง ที่อยู่อาศัย ที่เกษตรกรรมแปลง.....ไร่แปลง.....ไร่แปลง.....ไร่แปลง.....ไร่
๗.	คัดเลือกบุคคล ที่อยู่อาศัย ที่เกษตรกรรมแปลง.....ไร่แปลง.....ไร่แปลง.....ไร่แปลง.....ไร่

(แบบ ๓)

รายงานผลงานจัดทำสาธารณูปโภค

หน่วยจัดที่ดิน.....อำเภอ.....จังหวัด.....

ประจำเดือน.....พ.ศ.

ที่	กิจกรรมโครงการ	ผลงานในเดือนนี้	รวมผลงานตั้งแต่ต้นปีจนถึงสิ้นเดือนนี้
	งานสร้างถนน		
	(๑) สร้างถนนสายเมนที่อยู่อาศัยสาย/กว้าง.....ม/ยาว.....กม.สาย/กว้าง.....ม/ยาว.....กม.
	- วางแนวสาย/ยาว.....กม.สาย/ยาว.....กม.
	- บุกเบิกสาย/ยาว.....กม.สาย/ยาว.....กม.
	- ขุดร่องพูนดินพร้อมตกแต่งสาย/ยาว.....กม.สาย/ยาว.....กม.
	- ลงลูกรังสาย/ยาว.....กม.สาย/ยาว.....กม.
	- ตกแต่งผิวจราจรสาย/ยาว.....กม.สาย/ยาว.....กม.
	(๒) สร้างถนนสายเมนที่เกษตรกรรมสาย/กว้าง.....ม/ยาว.....กม.สาย/กว้าง.....ม/ยาว.....กม.
	- วางแนวสาย/ยาว.....กม.สาย/ยาว.....กม.
	- บุกเบิกสาย/ยาว.....กม.สาย/ยาว.....กม.
	- ขุดร่องพูนดินพร้อมตกแต่งสาย/ยาว.....กม.สาย/ยาว.....กม.
	- ลงลูกรังสาย/ยาว.....กม.สาย/ยาว.....กม.
	- ตกแต่งผิวจราจรสาย/ยาว.....กม.สาย/ยาว.....กม.
	(๓) สร้างถนนสายซอยที่อยู่อาศัยสาย/กว้าง.....ม/ยาว.....กม.สาย/กว้าง.....ม/ยาว.....กม.
	- วางแนวสาย/ยาว.....กม.สาย/ยาว.....กม.
	- บุกเบิกสาย/ยาว.....กม.สาย/ยาว.....กม.
	- ขุดร่องพูนดินพร้อมตกแต่งสาย/ยาว.....กม.สาย/ยาว.....กม.
	- ลงลูกรังสาย/ยาว.....กม.สาย/ยาว.....กม.
	- ตกแต่งผิวจราจรสาย/ยาว.....กม.สาย/ยาว.....กม.
	(๔) สร้างถนนสายซอยที่เกษตรกรรมสาย/กว้าง.....ม/ยาว.....กม.สาย/กว้าง.....ม/ยาว.....กม.
	- วางแนวสาย/ยาว.....กม.สาย/ยาว.....กม.
	- บุกเบิกสาย/ยาว.....กม.สาย/ยาว.....กม.
	- ขุดร่องพูนดินพร้อมตกแต่งสาย/ยาว.....กม.สาย/ยาว.....กม.
	- ลงลูกรังสาย/ยาว.....กม.สาย/ยาว.....กม.
	- ตกแต่งผิวจราจรสาย/ยาว.....กม.สาย/ยาว.....กม.

ที่	กิจกรรมโครงการ	ผลงานในเดือนนี้	รวมผลงานตั้งแต่ต้นปีจนถึงสิ้นเดือนนี้
	<p>(๕) <u>ซ่อมแซมถนน</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - สายเมน - สายซอย - สายเดิม - ในที่อยู่อาศัย <p><u>สร้างสะพาน</u></p> <p><u>งานวางท่อระบายน้ำ</u></p> <p><u>งานแหล่งน้ำ</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - ขุดบ่อ - ขุดสระน้ำ - ปิดกั้นคูน้ำ - ทำฝายกั้นน้ำ <p><u>งานบุกเบิกพื้นที่</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - บุกเบิกที่อยู่อาศัย - บุกเบิกที่เกษตรกรรม - บุกเบิกที่สมบัติส่วนกลาง - บุกเบิกที่สมบัติสาธารณประโยชน์ - ปรับพื้นที่ <p><u>งานสร้างที่ทำการหน่วย</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - บุกเบิกบริเวณที่ทำการหน่วย - สร้างที่ทำการชั่วคราว - สร้างบ้านพักคนงานชั่วคราว - สร้างโรงเก็บรถยนต์และเครื่องจักร 	<p>.....สาย/ยาว.....กม.</p> <p>.....สาย/ยาว.....กม.</p> <p>.....สาย/ยาว.....กม.</p> <p>.....สาย/ยาว.....กม.</p> <p>.....แห่ง/กว้าง.....ม/ยาว.....กม.</p> <p>.....แห่ง/จำนวน.....ท่อ</p> <p>.....แห่ง/กว้าง.....ม/ยาว.....ม.</p> <p> ลึก (สูง)ม.</p> <p>.....แห่ง/กว้าง.....ม/ยาว.....ม.</p> <p> ลึก (สูง)ม.</p> <p>.....แห่ง/กว้าง.....ม/ยาว.....ม.</p> <p> ลึก (สูง)ม.</p> <p>.....แห่ง/กว้าง.....ม/ยาว.....ม.</p> <p> ลึก (สูง)ม.</p> <p>.....แห่ง/กว้าง.....ม/ยาว.....ม.</p> <p> ลึก (สูง)ม.</p> <p>.....แปลง.....ไร่</p> <p>.....แปลง.....ไร่</p> <p>.....แปลง.....ไร่</p> <p>.....แปลง.....ไร่</p> <p>.....แปลง.....ไร่</p> <p>.....แปลง.....ไร่</p> <p>.....แปลง.....ไร่</p> <p>.....หลัง</p> <p>.....หลัง</p> <p>.....หลัง</p>	<p>.....สาย/ยาว.....กม.</p> <p>.....สาย/ยาว.....กม.</p> <p>.....สาย/ยาว.....กม.</p> <p>.....สาย/ยาว.....กม.</p> <p>.....แห่ง/กว้าง.....ม/ยาว.....กม.</p> <p>.....แห่ง/จำนวน.....ท่อ</p> <p>.....แห่ง/กว้าง.....ม/ยาว.....ม.</p> <p> ลึก (สูง)ม.</p> <p>.....แห่ง/กว้าง.....ม/ยาว.....ม.</p> <p> ลึก (สูง)ม.</p> <p>.....แห่ง/กว้าง.....ม/ยาว.....ม.</p> <p> ลึก (สูง)ม.</p> <p>.....แห่ง/กว้าง.....ม/ยาว.....ม.</p> <p> ลึก (สูง)ม.</p> <p>.....แปลง.....ไร่</p> <p>.....แปลง.....ไร่</p> <p>.....แปลง.....ไร่</p> <p>.....แปลง.....ไร่</p> <p>.....แปลง.....ไร่</p> <p>.....แปลง.....ไร่</p> <p>.....แปลง.....ไร่</p> <p>.....หลัง</p> <p>.....หลัง</p> <p>.....หลัง</p>

ที่	กิจกรรมโครงการ	ผลงานในเดือนนี้	รวมผลงานตั้งแต่ต้นปีจนถึงสิ้นเดือนนี้
	- สร้างโรงเก็บพัสดุและอื่น ๆ - สร้างโรงเก็บน้ำมันเชื้อเพลิง - สร้างโรงเก็บเครื่องกำเนิดไฟฟ้า อื่น ๆหลังหลังหลังหลังหลังหลัง

ขอรับรองว่าถูกต้อง

ลงชื่อ.....ผู้รายงาน

(.....)

หัวหน้าหน่วย

...../...../.....

รายงานการปฏิบัติงานของช่างแผนที่

หน่วยจัดที่ดิน

จังหวัด

ประจำเดือน..... พ.ศ

สายที่..... (ชื่อ)

(๑) ตรวจสอบรอบแปลง ระยะ กม.

(๒) สอบสวนสิทธิ์แปลง..... ไร่

(๓) รั้ววัดแบ่งแปลงย่อย

- ที่อยู่อาศัยแปลง..... ไร่

- ที่เกษตรกรรมแปลง..... ไร่

(๔) รั้ววัดกันเขตสมบัติส่วนกลางแปลง..... ไร่

- ถนน ยาว กม.

- ที่อื่น ๆ ไร่

(๕) ซ้ำที่ดินให้เข้าครอบครอง ราย

- ที่อยู่อาศัย ราย

- ที่เกษตรกรรม ราย

ขอรับรองว่าถูกต้อง

.....ผู้รายงาน

(.....)

.....หัวหน้าหน่วย ฯ

(.....)

กิจกรรมพิเศษอื่น ๆ ที่ควรรายงานให้ทราบ

ปัญหาและอุปสรรค

ลงชื่อ)ผู้รายงาน

(.....)

หัวหน้าหน่วย

...../...../.....

แบบรายงานปิดหน่วยจัดที่ดิน

วันที่.....

๑. หน่วยจัดที่ดิน.....
ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....

๒ เริ่มเปิดหน่วยเมื่อ.....

๓. เนื้อที่ที่ดินที่จัด.....ไร่

๔. ได้จัดให้ราษฎร คือ

(๑) ที่อยู่อาศัย	ราย
เนื้อที่	ไร่
(๒) ที่เกษตรกรรม	ราย
เนื้อที่	ไร่

๕. ได้จัดที่สาธารณูปโภค คือ

(๑) ถนนเมน ยาว	เมตร
(๒) ถนนซอย ยาว	เมตร
(๓) สะพาน	แห่ง
(๔) วางท่อระบายน้ำ	แห่ง
(๕) สระน้ำ	แห่ง
(๖) บ่อน้ำ	แห่ง
(๗) บุกเบิก	ไร่

๖. ได้กั้นเขตที่สมบัติส่วนกลาง ดังนี้

(๑)	เนื้อที่	ไร่
(๒)	เนื้อที่	ไร่
(๓)	เนื้อที่	ไร่

๓. ได้แนบแผนผังมาด้วย รวม ๒ ชุด และแบบ ๘ รวม ๒ ชุด

๘. ขอปิดหน่วยวันที่

.....ผู้รายงาน
หัวหน้าหน่วยจัดที่ดิน.....

เสนอ ผู้ว่าราชการจังหวัด.....

เพื่อโปรดทราบ และเห็นว่าควรปิดหน่วยได้

.....

เจ้าพนักงานที่ดินจังหวัด.....

ที่

เรียน อธิบดีกรมที่ดิน

ได้ปิดหน่วยจัดที่ดินแล้ว เมื่อวันที่.....

จึงเรียนมาเพื่อทราบ

.....

ผู้ว่าราชการจังหวัด.....

